

R O K J A V O R U

7/8|2003
ročník 9

Měsíčník pracovníků Lesů České republiky a příznivců lesa

LESU ZDAR

Hospodaření
v lesích, kde voda
je vzácná

Analýza
mediálních
aktivit LČR

Pro Silva
Bohemica
v Rakousku

Ke stinnosti
jedle

7. Konference generálních ředitelů

PROGRAM 2000

na LS TŘEBÍČ - Naučná stezka Bažantnice

1

2

1. Hnízdní budka pro netopýry
2. Zrekonstruovaná stará dřevařská bouda „Na Rozchůdkách“ dnes slouží jako přístřešek
3. Zastávka „Voda v lese“ u Fořtova rybníčku
4. Památný strom Věstoňovický javor klen
5. Opravený historický Waldsteinův altánek
6. Doplnková informační tabulka

3

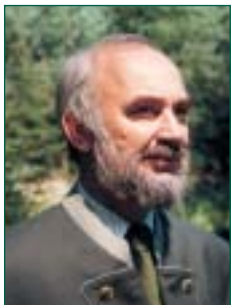
4

5

6

Investiční výstavba a vodní hospodářství v roce 2002

Investiční činnost podniku v roce 2002 proběhla i navzdory plošně rozsáhlým mimořádným událostem – povodně v červenci a srpnu a větrná kalamita v závěru roku – vcelku bez podstatných výkyvů. Kladem roku 2002 byla urychlená sanace povodňových škod, přičemž dosavadní průběh naznačuje, že více než polovina škod byla ještě v tomto roce odstraněna a nestane se tak omezujícím faktorem příštích let. Objem celkových vložených investičních prostředků dosáhl v roce 2002 hodnoty 746 mil. Kč. Z toho vlastní zdroje představovaly 593,5 mil. Kč (tj. 79,6 %), zdroje z rozpočtu státu (MZE a MŽP) činily 137,3 mil. Kč (18,4 %) a z ostatních zdrojů bylo finančně uhrazeno 15,2 mil. Kč (2,0 %).

Zdroje ze státního rozpočtu (náhrady, podpory, revitalizace) byly použity převážně na úhradu investičních akcí hrazení bystřin, protierozních a protipovodňových opatření, které investorsky zajišťovaly OST LČR, a to ve výši 65,7 mil. Kč (47,9 %), na ostatní vodní hospodářství (retenční vodní nádrže, sanace erozích rýh, odvodnění lesních půd apod.) v hodnotě 17,6 mil. Kč (tj. 12,8 %), na dopravní zpřístupnění v oblastech erozně ohrožených z hlediska ochrany půdy, vody a vodního režimu a na ostatní výše nezahrnuté dotované akce 7,4 mil. Kč (5,3 %) a na tvorbu lesních hospodářských plánů v hodnotě 46,7 mil. Kč (34,0 %).

Z celkového objemu investic 746 mil. Kč činily prostředky vynaložené na pořízení hmot-

ného dlouhodobého majetku 666,6 mil. Kč (89,4 %) a na pořízení nehmotného dlouhodobého majetku bylo vynaloženo 79,4 mil. Kč (10,6 %).

Z prostředků použitých na pořízení hmotných investic (666,6 mil. Kč) bylo na stavební práce vynaloženo 542,3 mil. Kč, (což představuje 81,4 %), na pořízení strojů a zařízení 70,4 mil. Kč (10,5 %), na nákup pozemků a ostatních náležitostí, souvisejících s investiční výstavbou nebo arondací lesních komplexů 53,8 mil. Kč (8,1 %). Výše vložených prostředků na nákup pozemků představuje podstatný nárůst vůči minulému období.

Nové investiční akce, včetně nákupu pozemků, představují objem 432,1 mil. Kč a tvoří více než 64,8 % z celkového objemu hmotných investic. Tento poměr mezi novými akcemi a zhodnoceným dlouhodobým majetkem zůstává prakticky nezměněn.

Celkové výdaje LČR na vodní hospodářství dosáhly v roce 2002 výše 451,6 mil. Kč, z toho vlastní zdroje činily bylo 288,3 mil. Kč. Investice LČR byly zaměřeny na preventivní opatření a zejména na výstavbu a rekonstrukci objektů hrazení bystřin v oblastech zasažených povodněmi. Na opravu a údržbu dlouhodobého majetku hrazení bystřin a dalších vodních děl ve správě LČR bylo využito 263,5 mil. Kč, z toho z vlastních prostředků 183,4 mil. Kč.

Povodně v roce 2002 na tocích v působnosti LČR nezpůsobily řádové škody takového rozsahu jako povodně v letech 1997 a 1998, což je v případě bystřinných toků dáno různou geomorfologií postižených oblastí. Na odstranění povodňových škod bylo celkově vynaloženo 246,5 mil. Kč, z toho vlastních prostředků 159,0 mil. Kč.

Ing. František Morávek, výrobně-technický ředitel

Editorial

Vážení čtenáři,

v letním dvojčísle Lesu zdar vám nabízíme pestrou směs článků s nejrůznější tematikou. Přesto řada z nich si klade podobné otázky a hledá řešení klíčového problému lesního hospodářství – a tím je ekonomika a obchod se dřevem. Současné prostředí, v němž se odehrává obchod se dřevem, lze charakterizovat těmito faktory: 1. veřejnost vnímá těžbu dřeva velmi negativně a na významu získávají celospolečenské funkce lesa; 2. trh se dřevem se globalizoval, zpracovatelské kapacity se koncentrovaly, zvyšují se nároky na logistiku, firmy vyžadují dodávky dřeva na principu „just in time“; 3. změnila se poptávka po sortimentech, pýchu středoevropského lesnictví – tlusté dřevo nikdo nechce, naopak je vysoká poptávka po slabších sortimentech; 4. nadnárodní koncerny výrazně snižují zisko-

vost lesního hospodářství tím, že se snaží co nejvíce minimalizovat náklady na vstupy surovin a co nejvíce maximalizovat vlastní ziskovost; 5. spotřeba dřeva na domácím trhu je velmi nízká, dřevozpracující průmysl je značně technologicky zastaralý, s tím souvisí vysoký export surového dřeva nebo polotovárů z něj. Pro lesní podniky z toho plynou značné nároky na modernizaci způsobu správy lesních majetků i smluvních vztahů s obchodními partnery. Kvalitní struktura dřevozpracujícího průmyslu a dlouhodobé obchodní vztahy jsou v oboustranném zájmu.

Ing. Jan Řezáč

foto obálka

1. strana: Letní zátíší u rybníka

ilustrační foto: redakce

4. strana: Javorové dřevo může být i velmi dekorativní
ilustrační foto: V. Stejskal

LESU ZDAR

Měsíčník pracovníků Lesů České republiky, s. p.

Adresa redakce:

LČR, s. p., Přemyslova 1106, 501 68 Hradec Králové 8
tel.: +420 495 860 265, +420 495 260 325-30
fax: +420 495 262 391
e-mail: rezac@lesy.cz

Vydává:

LČR, s. p., Přemyslova 1106, Hradec Králové 8
IČO: 42196451
Evidenční číslo Ministerstva kultury: 11416

Redakční rada:

Předseda: Ing. Václav Lidický
Členové: Ota Bursík, Ing. Lubomír Dědek,
Ing. Jan Duha, Ing. Josef Hruška, Ing. Jiří Kopic,
Ing. Jaromír Latner, CSc., Aleš Mrkvica, Ing. Pavel Starý, RNDr. Jiří Stonawski
Odpovědný redaktor: Ing. Jan Řezáč
Grafická úprava: CREATIVE DIRECTION

(Podepsané články nemusí nutně vyjadřovat stanovisko vydavatele.)

Tiskne:

Bartošova tiskárna, s. r. o., Hradec Králové
Kalendova 688. Přetisk povolen.

(Uzávěrka příštího čísla 18. 8. 2003.)

Rg1-1994

7. Konference generálních ředitelů střeoevropských státních lesů

Státní podnik Lesy České republiky byl v letošním roce pověřen uspořádáním již Sedmé konference generálních ředitelů střeoevropských státních lesů. Konference se konala ve dnech 24. – 27. června v Hradci Králové. Zúčastnili se jí delegace podniků státních lesů Polska, Rakouska, Chorvatska, Rumunska, Slovenska, Česka a zástupce bavorského ministerstva zemědělství. Jednalo se o nejvýznamnější lesnicko-společenskou akci v České republice v letošním roce. Konferenci přišli pozdravit primátor Hradce

Králové Oldřich Vlasák a náměstek ministra zemědělství Ing. Jaromír Vašíček. Účastníci také v rámci programu navštívili operní festival Smetanova Litomyšl. Předmětem jednání byly otázky spojené s problematikou vztahu státních lesů a veřejnosti, vlivu Evropské unie na lesní hospodářství přístupujících zemí a obchodní politiky státních lesů. Na závěr konference přijali zástupci zúčastněných zemí memorandum. V dalším textu zveřejňujeme nejzajímavější pasáže jednotlivých referátů.

1. VLIV EVROPSKÉ UNIE NA LESNÍ HOSPODÁŘSTVÍ PŘÍSTUPUJÍCÍCH ZEMÍ

Produkce dřeva jako veřejný zájem

(Jaromír Vašíček, Ministerstvo zemědělství ČR)

Pro přístupující země je lesní hospodářství velmi významným sektorem národního hospodářství. S lesem a obhospodařováním lesů se vždy budou pojít zájmy vlastníků lesů a zájmy veřejnosti, které jsou velmi často protichůdné. Vždy bude nutné řešit vztah mezi úrovní poskytovaných ekologických a sociálních funkcí s ekonomickou efektivností produkční funkce. Jistě se i v jiných zemích lze potkat s tlaky, které omezují ekonomickou efektivnost obhospodařování lesů. Tyto tlaky jsou nezdídkou vedeny s cílem preferovat veřejné zájmy zejména ze strany ochrany přírody nad produkcí dříví. Avšak při chápání širšího kontextu vývoje společnosti, lze do skupiny veřejných zájmů bezesporu zařadit i pěstování a produkci ekologicky čisté suroviny – tedy dřeva.

Zásoby dřeva v lesích rozvinutých zemí narůstají

Obhospodařování lesů, včetně těžby dříví, je hospodaření s obnovitelným zdrojem suroviny. V dnešní době, kdy se neobnovitelné zdroje surovin postupně vyčerpávají, považují obhospodařování obnovitelných zdrojů na principu trvalosti za zvlášť významné. Podle světové statistiky FAO každý rok zmizí z povrchu naší planety cca 13 mil. ha lesů. Důvodem je především spotřeba dříví v rozvíjejících se zemích Afriky a Asie. Rozvinuté země se na této devastaci podílejí především tím, že dříví pocházející z tropických a subtropických oblastí nakupují a přitom samy své vlastní zdroje kvalitního dřeva využívají nedostatečně. Důsledkem je zmíněné odlesňování a na druhé

straně rostoucí zásoba dříví v lesních porostech rozvinutých zemích.

Každý rozumě smýšlející člověk chápe, jaký obrovský negativní vliv má na klima a přírodu celé naší planety ztráta lesů. Měli bychom všichni společně usilovat o to, aby co největší množství dříví, jež se prodává na světovém trhu, pocházelo z lesů, které jsou obhospodařovány na principu trvalosti. Přitom by obhospodařování lesů nemělo být ztrátovou činností. Proto by omezování hospodaření v lesích ve prospěch ostatních veřejných zájmů mělo být na takové úrovni, aby se produkce dříví nestala ekonomicky ztrátovou aktivitou.

O budoucnosti venkova se rozhoduje ve městech

Lesnictví má ve střední Evropě přibližně třiřetiletou tradici jako služba vlastníkům lesa. V průběhu toho vývoje lesnictví rozvinulo velké množství přírodovědných i technických disciplín, které dokázalo aplikovat jako syntézu všech získaných poznatků. Završením tohoto dlouholetého vývoje lesnictví je poznání, že správné obhospodařování lesů musí zajistit vyvážené plnění tří základních skupin funkcí a to funkce produkční, ekologické a sociální. V grafické interpretaci bychom si mohli představit jejich vztah jako rovnostranný trojúhelník.

Jaká je skutečnost? Čím dál více obyvatel se soustřeďuje do velkých sídel a aglomerací. Krajina a zejména les je lidmi z měst vnímán převážně jako místo pro rekreaci a odpočinek. Obyvatelé měst očekávají krajinu upravenou, protkanou kvalitní

mi komunikacemi pro pěší turistiku, cyklistiku, jízdu na koních atd. Tato část naší veřejnosti dále v lese očekává klid, možnost vstupovat do lesních porostů a sbírat zde lesní plody. Pro velkou část městského obyvatelstva je často nepřijatelné, aby se les těžil a pěstoval. Například mezi veřejností v ČR kolují ničím nepodložené mýty o přetěžování lesů, o devastaci rozsáhlých lokalit těžbou, o kalamičním zdravotním stavu všech našich lesů.

Jaké jsou praktické důsledky tohoto stavu? Vzhledem k demokratickým principům hlas většiny obyvatelstva pozvolna převažuje, neboť je mj. živěn a podporován velmi zdařilou mediální kampaní ekologických nevládních iniciativ. Místem, kde se rozhoduje o podstatných souvislostech v krajině jsou velká města. O těchto souvislostech nakonec rozhodují lidé, kteří v krajině nehospodaří a kteří k ní mají zcela odlišný vztah než obyvatelé venkova, kteří jsou velmi často na ekonomických efektech hospodaření v krajině bytostně závislí. Všichni víme, že podstatné legislativní kroky, které se dotýkají ochrany evropské přírody, se odehrávají v Bruselu, kde se poněkud reprezentují názory městského chápání ochrany přírody a krajiny.

Jak reagovat na tyto tendence?

Podle mého názoru především naši pozitivní aktivitou, která bude vysvětlovat veřejnosti naše úmysly a praktické kroky. Je nutné veřejnosti vysvětlit, že jsme připraveni plnit vyrovnávací funkce ekonomické, ekologické a sociální. Je naprosto nutné vysvětlit veřejnosti, že budou-li nastaveny ekologické limity příliš přísné a nepodaří se tak zabezpečit funkce ekonomické, bude to mít negativní vliv na obhospodařování celé kulturní krajiny a bude pokračovat vytlidňování venkova.

Jaké konkrétní kroky bychom měli stanovit?

- dohodnout se na koordinovaném postupu v jednotlivých zde zúčastněných zemích,
- prosazovat význam dřevoprodukční funkce lesů tak, aby se stala veřejným zájmem,
- vysvětlit veřejnosti jednotlivých zemí význam produkce dříví a změnit negativní pohled městské veřejnosti na těžbu dříví,
- vysvětlit veřejnosti jednotlivých zemí, že nezalesnění a neobnovení lesních porostů má daleko větší negativní vliv na stav lesů než těžba sama,
- aktivně se zapojit do podpory společenské spotřeby dřeva a výrobků ze dřeva,
- aktivně lobbovat za dohodnuté cíle v Bru-

selu a v organizačním schématu Bruselu emancipovat lesnictví do co nejvyššího organizačního postavení,

- mezinárodně kooperovat v obchodu se dřívím tak, aby se vytvořila společná vyjednávací protiváha zájmům nadnárodním dřevozpracujícím uskupením,
- pro splnění těchto cílů financovat vlivové agentury a aktivně lobovat v parlamentech jednotlivých zemích za uvedené cíle.

Závěr

V současnosti stále více pocítujeme, že obhospodařování lesů je vnímáno veřejností jako něco nepřijatelného, jako něco, čemu je potřeba zabránit ve prospěch zájmů ochrany přírody. V legislativním procesu v Bruselu musí

být silněji slyšet hlas lesníků, vlastníků soukromých a obecních lesů, podnikatelů v lesním hospodářství a tento hlas musí najít odpovídající odraz v evropské ekologické legislativě. Existuje již dnes seznam legislativních předpisů v EU, které přímo nebo nepřímo ovlivňují obhospodařování lesů a přitom nejde o legislativu lesnickou! Jinými slovy jsou započaty legislativní procesy, které se stanou závaznými pro lesní hospodářství jednotlivých států, při nichž lesníci, vlastníci lesů a podnikatelé nebyli, nebo byli zastoupeni někým, kdo jejich zájmy nehájil dostatečně. Dalším důvodem je skutečnost, že nadnárodní dřevozpracující společnosti razantním způsobem postupně snižují ekonomický výnos z lesů, což by pro rozvoj lesnictví mělo být alarmující.

Lesy a lesní hospodářství v Bavorsku

(Reinhold Erlbeck, Bavorské státní ministerstvo zemědělství a lesního hospodářství)

Svobodný stát Bavorsko se rozkládá na ploše zhruba 7 mil. ha, z toho 36 % je zalesněno. Z těchto 2,5 mil. ha lesa patří zhruba 1,4 mil. ha soukromým vlastníkům, 0,8 mil. ha státu a 0,3 mil. ha městům, obcím a jiným veřejnoprávním organizacím. Průměrná zásoba lesů v Bavorsku činí zhruba 260 m³/ha, přírůstek činí v průměru celé země 7,7 m³/ha ročně, tedy celkové okolo 19 mil. m³. Jenom část z toho se skutečně využívá. Roční těžba dřeva z bavorských lesů představuje zhruba 12 mil. m³. Bavorské lesy nemohou ale jednat podle svého. Prostřednictvím platných bavorských zákonů jsou integrovány do Evropské unie, která ovlivňuje lesy a jejich obhospodařování.

Lesnická politika

Ve smlouvách EU nejsou lesy, lesní hospodářství a dřevařský průmysl uváděny. EU proto v podstatě nemá bezprostřední právní podklad pro koordinaci aktivit týkajících se lesů. Ani při posledních změnách smlouvy nebyly v EU vytvořeny žádné politické kompetence pro oblast lesního hospodářství. Původních šest členských států se vždy vyslovovalo proti společné evropské lesní politice – zejména z důvodu zkušeností, získaných na společném agrárním trhu. Přesto se problematika lesů stává předmětem jednání stále většího počtu oblastí politiky EU. Témata týkající se lesů a hospodaření s nimi byla a jsou projednávána a regulována v jiných politických oblastech, které se však vzdalují národním lesnickým politikám členských států.

Vliv Evropské unie

Les a lesní hospodářství jsou součástí venkova a jsou s ním těsně spjaté. Vzhledem k tomu, že se země EU společně lesní politice brání, využily ostatní sektory tuto mezeru pro sebe: agrární politika, politika životního prostředí a strukturální politika zasahují do lesů a jejich obhospodařování. To lze zdůvodnit většinou tím, že les a lesní hospodářství se dotýkají zemědělství, ochrany přírody, ochra-

ny životního prostředí a rozvoje struktur. Výsledkem je, že lesní politika byla rozdělena do různých politických oblastí.

Agrární politika dala impuls k tomu, aby se na úrovni EU iniciovala politická opatření týkající se lesního hospodářství. Lesy jsou součástí venkova a většina zemědělců je vlastníky lesů. Z podpory zemědělství mohli profitovat též vlastníci lesů. Podle vyhlášky 1257/1999 Rady, „Na podporu rozvoje venkova“, je poskytována pomoc určitými opatřeními i lesnímu hospodářství. V Bavorsku je těžištěm finančních podpor zalesňování, těžba listnatého dřeva a budování cest. Do lesního hospodářství Bavorska směřuje ročně z Bruselu zhruba 7 mil. Euro. Paralely se zemědělstvím existují též ve vyhlášce 1999/105/EG Rady, „O zacházení s reprodukčním materiálem lesních dřevin“. Vyhláška upravuje požadavky na původ a kvalitu osiva a sadebního materiálu určeného k obchodování.

Politika ochrany přírody EU ovlivňuje lesní hospodářství, neboť les není zajímavý pouze z hlediska hospodářského využití, nýbrž také jako přírodní ekosystém a prostředí pro mnoho ohrožených živočišných a rostlinných druhů. Opatření na ochranu životního prostředí mají většinou restriktivní vliv na lesní hospodářství. Jádrem evropské politiky ochrany přírody jsou směrnice 79/409/EWG Rady, „O zachování volně žijících druhů ptáků“, a směrnice 92/43/EWG Rady, „K zachování přirozených biotopů a volně žijících druhů zvířat a rostlin“. Obě směrnice slouží k vybudování soustavy chráněných území Natura 2000. Současný stav těchto území „Natura 2000“ se nesmí měnit k horšímu. Řídící plány (plány péče), systémy monitorování a povinná hlášení mají zajistit splnění tohoto úkolu. Pro majitele lesa to znamená větší či menší omezení při hospodaření. Zhruba 14 % lesní plochy v Bavorsku se nachází v oblastech „Natura 2000“.

Politika ochrany životního prostředí EU má určitý vliv, neboť les poskytuje nejen rozmanité služby životnímu prostředí, ale sám je

též vystaven bezpočtu jeho vlivů. Vyhláška 3528/86 Rady, „O ochraně lesa v Unii před znečištěným ovzduším“, představovala základ pro roční evidenci stavu lesů. Vyhláška 2158/92 Rady, „O ochraně lesa v Unii proti požárům“, podpořila opatření k ochraně před lesními požáry. Platnost obou vyhlášek skončila koncem roku 2002. Pod názvem „Forest Focus“ mají být nyní obě vyhlášky shrnuty do jedné nové vyhlášky, na jejímž základě má být vybudován rozsáhlý monitoring. Také dojde v budoucnosti k přesunu kompetencí z generálního ředitelství zemědělství na generální ředitelství životního prostředí. Také opatření EU k ochraně půdy a vody mají nepřímo vliv na les a jeho obhospodařování. Dalšími oblastmi, které zasahují nepřímo do lesního hospodářství členských států jsou politika hospodářské soutěže, která zakazuje podpory deformující soutěž a energetická politika na podporu obnovitelných zdrojů.

Takže EU má alespoň nepřímý vliv na lesní hospodářství. Kompetence jsou roztržštěné, les je rozdělen a nikdo nezastupuje právě a specifické zájmy lesního hospodářství. Bylo by tedy nanejvýš vhodné jednat společně.

PEFC

Evropská iniciativa vlastníků lesů

Zatímco uvnitř EU se lesní politika bohužel stále více tříští do různých politik, lze pozorovat u vlastníků lesů opačný vývoj. Mezi evropskými vlastníky lesů roste potřeba kooperace a společného ducha. Národním příkladem pro panevropskou spolupráci vlastníků lesů je vytvoření společného systému certifikace PEFC. Systém PEFC je striktně na míru evropským poměrům. Staví na šesti helsinských kritériích pro obhospodařování lesů zaměřených na nepřetržitý výnos a poskytuje zákazníkovi věrohodný důkaz, že dřevo, které nakoupil, pochází z lesního hospodářství, kde se ctí ochrana životního prostředí a ekologické hospodaření. Certifikace lesních oblastí zajišťuje, aby malé rodinné lesní podniky nebyly znevýhodňovány. PEFC je proto předurčen pro strukturu vlastníků lesů ve střední Evropě, která zahrnuje 12 mil. vlastníků, z toho jen v Bavorsku jich je 0,5 mil. V Bavorsku se zapojili do systému PEFC vlastníci lesů obhospo-

podařující více než 70 % celkové lesní plochy. Vzhledem ke globalizaci a roztržtosti vlastnictví musí táhnout majitelé lesů za jeden provaz. Roztržtění do různých systémů certifikace si vlastně nemůžeme dovolit. Oslabuje nás v působení navenek!

Výhled

Na úrovni EU chybí výhradní kompetence pro lesní hospodářství. Zájmy lesního hospodářství a dřevařského průmyslu jsou v současné době roztržtější do několika politických oblastí. Každé ze zúčastněných generálních ředitelství – zemědělství, životní prostředí a podnikání – má na zřeteli především své vlastní cíle. Princip subsidiarity, kterému podléhají lesní hospodářství a lesnická politika z důvodu v podstatě chybějících kompetencí, se tímto způsobem stále více prohlubuje. Pro lesní hospodářství a dřevařský průmysl to znamená, že jim hrozí stále více zastupování konkurenčními

oblastmi politiky. Zejména politické aktivity a strategie EU ohledně životního prostředí zpochybují ziskovost lesního hospodářství.

Různé členské státy, soukromé lesní organizace, ale též Bavorsko, zastupují stále více názor, že je třeba působit proti tomuto vývoji. Je patrná narůstající shoda, že nesmí být nadále oslabována ekonomická výkonnost lesního hospodářství v Evropě rozcházejícími se politikami a kompetencemi uvnitř EU, a že je třeba posílit pozici lesního hospodářství vůči konkurenčním politikám.

Existují různé možnosti, jak toho dosáhnout:

- Oblasti týkající se lesního hospodářství by se mohly (opět) spojit pod jedno generální ředitelství. Vzhledem ke vztahu k venkovu by přicházelo v úvahu pouze generální ředitelství zemědělství.
- S nastávajícím rozšířením EU by se mohlo uvažovat o zřízení vlastního generálního ředitelství.

Krokem tímto směrem by bylo zakotvení lesního hospodářství v Ústavní smlouvě Evropského společenství. V současné době probíhá diskuse na toto téma. Přitom se ale jedná – a to budiž výslovně zdůrazněno – o spojení existujících kompetencí Evropské unie, a v žádném případě o její rozšíření nebo dokonce zřízení společného řádu pro trh se dřevem. Zkušenosti z agrární oblasti nás poučily, jak cenný je svobodný trh pro výrobu a zpeněžování suroviny – dřeva.

Ať už se jde jakoukoliv cestou, v každém případě se jeví spojení lesnických kompetencí na úrovni Evropské unie jako nepostradatelné. Vše ostatní by vedlo k tomu, že les a jeho obhospodařování by se posuzovalo čím dál více z úhlu partikulárních zájmů různých politik. To by byl ale směr, který by šel proti zájmům lesního hospodářství – tedy proti požadavku na jeho multifunkčnost!

Lesní hospodářství zaměřené na trvalý výnos

(Georg Erlacher, Rakouské spolkové lesy, a. s.)

Na poslední ministerské konferenci o ochraně lesů, která se konala koncem dubna 2003 ve Vídni, se snahy o vytvoření rovnováhy mezi ekonomickou, ekologickou a sociální rolí lesa dostaly do popředí zájmu:

- měly by se zlepšit podmínky pro ekonomickou efektivitu lesního hospodářství zaměřeného na trvalý výnos a eliminovat negativní dopady politických rozhodnutí na lesy,
- měla by se zvýšit ekologická těžba dřeva jako suroviny,
- a měl by se zlepšit ochranný účinek lesů.

Lesní hospodářství zaměřené na trvalý výnos je ústředním úkolem evropských ministrů lesního hospodářství. Kritéria a indikátory byly stanoveny již v Helsinkách. Je potřeba ale zlepšit celoevropské ukazatele pro hodnocení výsledků, resp. pro controlling. Dalším cílem je vybudování silného partnerství, jehož lze docílit těmito opatřeními:

- vytvoření dialogu s ostatními sektory,
- aplikace národních lesnických programů jako koordinačních nástrojů,
- další rozvoj existujících kooperací a spo-

lupráce států s rozdílnými sociálně-ekonomickými podmínkami.

K realizaci evropských cílů jsou zapotřebí národní lesnické programy, které uvažují se spoluprací přesahující jednotlivé sektory. Hlavní body k národním lesnickým programům v Evropě byly vypracovány v rámci ministerské konference. Národní lesnické programy by měly být nástrojem utváření politiky. V Rakousku a v některých dalších zemích EU byl nastartován k tomuto účelu tzv. „dialog o lese“.

Natura 2000

Ochrana lesních biotopů v rámci soustavy Natura 2000 nezahrnuje automaticky redukcí nebo zastavení těžby dřeva, jak naznačuje současná diskuse v Rakousku. V oblastech „Natura 2000“ však může dojít k určitým omezením. V Rakousku jsou tato omezení smluvně ošetřena, takže vlastníkům lesů jsou poskytnuta odškodnění za omezení těžby. Pokud je zapotřebí řešit zásadní úkoly ochrany přírody, jeví se z odborného hlediska důležité, aby tyto úkoly byly v chráněných lesních oblastech smluvně přenášeny na lesní podniky.

Projekty EU

Evropská unie podporuje projekty k rozvoji lesního hospodářství. Členské země mají přístup k těmto projektům a tím také k dotacím, mohou se spolupodílet na tvorbě budoucnosti lesního hospodářství a vyvíjet vlastní iniciativu. Musí se však počítat s počátečními byrokratickými překážkami.

Společná měna

Zavedení pevných směnných kurzů a společné měny přineslo větší jistotu lesním a dřevozpracujícím závodům. Dříve vedly změny kurzu k náhlým výhodám či nevýhodám v zahraničním obchodu.

Ředitel Chorvatských státních lesů Željko Ledinski se svoji asistentkou Anou Juričič

2. OBCHODNÍ POLITIKA STÁTNÍCH LESŮ

Obchodní politika Rakouských spolkových lesů, a. s.

(Georg Erlacher, Rakouské spolkové lesy, a. s.)

Situace před rokem 1997

Celá desetiletí prodávaly Rakouské spolkové lesy (dále RSL) dřevo podle téměř stejného schématu. Velká množství se prodávala nastojato, více než 100 000 m³ prostřednictvím obchodníků se dřevem a zbytek mnoha, v průměru malým zákazníkům. Cílem firmy bylo docílit na základě krátkodobých smluv vždy tu nejvyšší cenu. Pro každou z 50 „lesních správ“ to představovalo ročně více než 70 kupních smluv, které se jednotlivě jednaly, což bylo obrovsky časově náročné. Dřevo se prodávalo zásadně „franko cesta“. Před rokem 1997 to vypadalo tedy tak, že státní lesy prodávaly své dřevo buď „nastojato“ nebo „franko cesta“ s tou nevýhodou, že čistý výnos pro firmu byl malý.

Nové strategie od roku 1997

Vyčleněním podniku ze státního rozpočtu a po založení akciové společnosti Rakouské spolkové lesy se postavil obchod se dřevem strategicky na „nové principy“. V rámci procesu koncentrace v dřevařském průmyslu byli definováni klíčoví zákazníci a s nimi byly uzavřeny dlouhodobé smlouvy. Dřevo se dodává zásadně „franko závod“. Prodej dřeva „nastojato“ a prostřednictvím obchodníků byl zredukován na pouhých několik tisíc m³ ročně. RSL, a. s., zahájily v obchodu se dřevem velký projekt s názvem „Insourcing-Projekt“. Dnes se prodá kolem 1 mil. m³ dřeva z celkového množství 1,5 mil. m³ (režijně) vytěženého dřeva méně než 10 velkým zákazníkům. Ponejvíce se dřevo dodává „franko závod“.

Nákup podílů v MM – strategický milník

Strategickým milníkem RSL, a. s., je bezpochyby nákup podílů firmy Mayr-Melnhof – pilařský průmysl v roce 2000. Jednalo se o logický krok společnosti prodloužit řetěz podnikatelské činnosti nejen k branám závodu, nýbrž i získat kontrolu prostřednictvím obchodních podílů nad nejdůležitějším segmentem zákazníků. Samozřejmě očekávaly RSL, a. s., příslušnou dividendu. Dnes se ukazuje, že to byl správný krok.

Kde jsme dnes

Ohlédneme-li se zpět, můžeme říci, že jsme dosáhli mnohého, ale ještě zdaleka ne všeho. Budeme muset provést ještě jednou rozčlenění zákazníků a zharmonizovat různé kupní smlouvy. Také se musí zvýšit podíl dodávek „franko závod“ ze současných 60 % na 80 až 85 % celkového objemu.

Od prodeje dřeva k zásobování dřevem

Do roku 2010 budeme důsledně pokračovat v nastoupené cestě. Proces koncentrace

v pilařském průmyslu není dosud uzavřen. Budeme tedy v budoucnosti obchodovat s ještě menším počtem, zato však větších zákazníků. Ti budou mít větší nároky na přesnost dodávek, kvalitu dřeva apod. Aby tyto pily mohly udržovat malé skladové zásoby, budou vyžadovat, pokud je to možné v lesním hospodářství, dodávky „just in time“. RSL, a. s., se budou proto nadále přetvářet z prodejce dřeva na mezinárodního zásobitele. Jako zásobitel dřevem jsme chápáni zákazníky, kteří od nás kupují alespoň 20 % své potřeby nebo více než 100 000 m³ dřeva. Abychom vyhověli celému balíku přání zákazníka, doplňujeme naše dodávky dřevem od třetích osob. Další cíl spočívá ve významném zkrácení doby od pokácení stromu až k expedici ze závodu. Pomocí moderních informačních technologií, jež byly zavedeny začátkem roku 2003, chceme tuto lhůtu, která se nyní pohybuje kolem 20 dnů, zkrátit na 10 dnů. Část našich zákazníků představují mezinárodní koncerny, resp. firmy, které plánují v budoucnosti investice do zahraničí, zejména do států přistupujících do EU. Cílem RSL, a. s., je stát se zásobitelem dřeva i pro zákazníky v těchto nových zemích.

Se společností FORIA do zahraničí

Finské státní lesy a RSL, a. s., mají v oblasti zásobování dřevem stejné cíle a zčásti i stejné zákazníky. To vedlo k založení společného podniku FORIA, s. r. o., se sídlem v Purkersdorfu. Cílem společného podniku je nabízet ve střední a východní Evropě lesnické služby a vystupovat jako zásobitel dřevem pro naše zákazníky. Jak v Rakousku, tak ve Finsku bychom měli pokrývat celý dodavatelský řetězec od stromů v lesích až po brány závodu.

Biomasa – obchod budoucnosti

Již před několika lety se firma rozhodla vytvořit nové možnosti zpeněžení pro horší sortiment dřeva – biomasu. To vedlo k založení SWH – společného podniku RSL, a. s., s energetickým koncernem, který má bohaté zkušenosti s výstavbou a provozováním výtopen na spalování biomasy. RSL, a. s., mají v tomto společném podniku nejen roli dodavatele paliva, nýbrž se podílejí prostřednictvím SWH na dalších firmách, z čehož plynou pro firmu další zisky. Založení SWH představovalo velice pozitivní start. V roce 2002 byl zakoupen první závod a letos k němu přibudou další čtyři. Strategický cíl vybudovat druhé odvětví podnikatelské činnosti, tzn. využití dřeva horší jakosti cestou účasti ve firmách na zpracování biomasy, se ukázal jako lukrativní.

Dopady větrné kalamity 2002 na trh

V polovině listopadu zasáhla Rakousko opět živelní pohroma – velká větrná kalamita.

Celkově bylo v Rakousku poničeno 5 mil. m³ dřeva, převážně v Salzbursku, v Tyrolsku a ve Štýrsku. Spolkové lesy patří mezi nejpostihnější – škody se odhadují na 1,6 mil. m³ dřeva. K dnešnímu dni zpracovaly spolkové lesy kolem 800 tis. m³ dřeva, což odpovídá stanovenému harmonogramu. Problém této kalamity nespočívá ani tak v množství a jeho zpracování, ale v obecné hospodářské situaci. Pro moderní prosperující rakouský průmysl jsou tato množství dobře využitelná. Ze strany lesních závodů také není technický problém. Naše lesy jsou dostatečně protkány lesními cestami a v Rakousku a sousedních zemích je dostatek kapacity pro zpracování. Náš problém spočívá v oslabené konjunktuře a extrémně silném Euru, což velice přitěžuje vývozcům do zahraničí. Na rozdíl od polomu Lothar v roce 2000, k němuž došlo v době vysoké konjunktury, je dnes dřevařský průmysl pod velkým tlakem, což přirozeně brzdí prodej takového množství dřeva. O to více se osvědčují dlouhodobé partnerské vztahy se zákazníky, jež jsme v minulých letech vybuďovali.

3. STÁTNÍ LESY A VEŘEJNOST

Státní lesy a veřejnost v Rakousku

(Georg Erlacher, Rakouské spolkové lesy, a. s.)

Přirozená obnova jedle v rakouských lesích

Mnoha lesním podnikům v Evropě je společné, že pracují efektivně, zacházejí šetrně s přírodou a svěřené území úspěšně obhospodařují a spravují. Těmto lesním podnikům je ale také společné to, že je veřejnost o jejich problémech málo informována. Kde však nevládne aktivní komunikace, tam vznikají nekontrolované fámy a mylné informace a vzniká tak pověst, která vždy neodpovídá skutečnosti. Správa lesa nekončí zdaleka jen jeho obhospodařováním a provozováním myslivosti. Státní lesy pečují o veřejný majetek, tedy o veřejné lesy. A tyto lesy jsou alespoň v Rakousku permanentně přístupné veřejnosti, která je využívá jako místo pro rekreaci. Dalo by se hovořit o „firemním areálu bez závor“ anebo o „dílňě bez dveří“.

Z permanentního přístupu veřejnosti na tato místa vyplývá také zvýšená poptávka po informacích ze strany veřejnosti: „Proč vypadá les, ve kterém se právě procházím, právě takto?“ „Proč nemohu jít na běžkách mladým lesem?“ „Proč jsou pro jízdu na horských kolech určeny jen některé trasy?“ „Proč nemohu rozdělávat oheň?“ atd. Z těchto důvodů platí pro spolkové lesy zásadní teze: Kdo spravuje a obhospodařuje veřejné plochy v zájmu veřejnosti, je rovněž povinen veřejnost informovat. Nebo jinak formulováno: jediné když se veřejnost dozví, proč jsou veřejné plochy tak či onak spravovány, problém pochopí a akceptuje. Právě proto provádějí RSL, a. s., aktivní komunikaci, která je vysoce transparentní a která hledá permanentní dialog s veřejností.

RSL, a. s., spojují v této strategii také cíle, které mají hospodářský význam. Neboť je přirozené, pokud jsme akceptovaným a snad dokonce uznávaným partnerem, uzavírají se nám snáze smlouvy. Je přirozené, že pokud člověk působí přátelsky, snadněji získá hlas ve veřejné diskusi. A je přirozené, že pokud máme určité sympatie u obyvatelstva, podaří se nám jednodušeji prosadit některá méně populární opatření.

Tím jsme se dostali k základnímu problému lesního hospodářství obecně a zejména státního lesního hospodářství. Pro pokácení lesa – zejména pokud leží v silně frekventované rekreační oblasti – najdeme u veřejnosti jen málo pochopení. Spolkové lesy se v této souvislosti pokusily vytvořit nové názvosloví. Na místo „kácení lesa“ hovoříme nyní spíše o „sklizení dřeva“. A to není žádný eufemismus, nýbrž část historky, kterou při tom vždycky vypravujeme: Tak jako se například obilné pole sklízí jednou ročně, „sklízí se“ les jednou za 100 let. Tak jako po žních zůstane na poli strniště, po vytěženém lese zůstane pařezy. Po krátké době vznikne na sklizené ploše opět nové pole, resp. nový les.

Pouhá změna názvosloví nám v mnohém pomohla a nyní ji používáme v rámci všech spolkových lesů. Takže např. již neexistují žádné lesní správy, nýbrž lesní závody. Také generální ředitelství bylo nahrazeno vedením podniku. Tato opatření jsou součástí velkého konceptu na zlepšení image spolkových lesů. Neboť právě tato zlepšená image vede k tomu, že mnoho našich kroků, které dosud narážely na nepochopení či

dokonce odpor, je nyní akceptováno. V každém případě ale, dříve než dojde na kritiku, slyšíme otázku, proč spolkové lesy jednají tak či onak. To zní jako mírné zlepšení. Ve skutečnosti se jedná o opravdovou změnu, neboť namísto jednostranné kritiky nastoupil dialog a výměna názorů.

A tento pokrok nevyvěrá ze subjektivního hodnocení, nýbrž jej lze doložit skutečnými čísly. V poslední anketě, týkající se image RSL, a. s., (1000 dotazovaných), stouplo přídělení vlastnosti „odbornost“ ze 40 % v roce 1998 na současných 50 %. Vlastnost „modernost“ přiřadilo v roce 1998 spolkovým lesům jen 8 %, dnes je to 38 %. Také tzv. „spontánní asociace“ ukazují potěšující obraz: na prvním místě se nevybavuje dnes stát a správa, nýbrž ochrana a péče o les.

Abychom se dostali tak daleko, nestačí zřídit oddělení pro komunikaci. Nestačí vymyslet chytré koncepty. Nestačí kooperovat s velkými PR-agenturami. Jde o to, vytvořit vědomí o důležitosti veřejnosti v hlavě každého zaměstnance. Neboť každý komunikuje, ať se jedná o projev tiskového mluvčího nebo o soukromý rozhovor v kruhu přátel. Důležitá je rovněž komunikace na místě s obyvatelstvem, se starosty, s úředníky a mnoha jinými. U spolkových lesů je každý „velvyslancem“ firmy a „velvyslancem“ přírody. Vytvoření takového vědomí vyžaduje trvalý vývoj a zlepšování.

Rozvinutá přirozená obnova bukových porostů

Lesníci a lesnictví, jak je vidí polská společnost

(Tomasz Wójcik, Polské státní lesy)

Lesníci jsou dobří správci a pečují o to, aby lesy zůstaly v dobrém stavu – takovýto pozitivní názor na lesnické povolání má polská společnost. Ale před deseti lety měli polští občané názor přesně opačný a nejradši by lesníky z lesů vyhnali. Obrát je výsledkem intenzivní komunikace lesníků s veřejností.

Poslední průzkum veřejného mínění z roku 2002 ukazuje, že dvě třetiny respondentů mají lesníky za dobré manažery, kteří úspěšně plní své povinnosti při udržování lesů v dobrém stavu. Tento názor sdílí všechny sociální skupiny v zemi. Ve velkých aglomeracích má tento názor 63 % obyvatel a na venkově 73 %. Takřka 80 % respondentů uvedlo, že lesníci efektivně plní své povinnosti, jsou kompetentní a mají zkušenosti. Pouze asi 2 % respondentů považují lesníky za nekompetentní.

V průzkumech se také srovnávala práce lesníků s dalšími povoláními, která slouží společnosti: s hasiči, učiteli, policisty a lékaři. Nejvyšší příčku obsadili hasiči. Lesníci se v tomto žebříčku hasičům blíží a jsou rozhodně vnímáni lépe než další tři profese. Za poctivé považuje lesníky 70 % respondentů, 8 % má jiný názor. Kromě hasičů více než dvakrát tolik respondentů vyjádřilo nedostatek důvěry v ostatní tři profese.

Obdobné výsledky byly získány po analýze odpovědí na otázku: Jsou lesníci milí lidé? Zatímco jen 2 % respondentů připustilo, že lesníci jsou nepřijemní, podíl respondentů, kteří nemají rádi učitele, lékaře a policisty je značně vyšší.

Pozitivní image lesníků podporuje skutečnost, že polovina respondentů chce, aby si jejich děti zvolily toto povolání. Když vezme v úvahu skutečnost, že téměř 20 % nemá v této věci žádný názor, příznivé přijetí této profese lze považovat za velmi vysoké.

Hodnocení stavu lesů, které lesníci spravují, doplňuje image lesníků. Až 90 % respondentů si uvědomuje, že polské lesy jsou přístupné široké veřejnosti. Pouze 1 % si toho vědomo není a 5 % nemá žádný názor. Průzkumy potvrzují, že polská společnost podporuje současnou strukturu vlastnictví lesní půdy. Na otázku: „Měly by se lesy privatizovat, prodat společností nebo soukromým osobám?“ odpovědělo 80 % respondentů ne.

Výsledky průzkumu prokazují, že image lesníků a lesnictví je podstatně lepší než před deseti lety. Pro toto zlepšení existuje mnoho důvodů. Zvláštní roli v tomto procesu hrají Propagační lesní komplexy („PFC“). Tvoří zvláštní most mezi lesnictvím a společností. V současné době existuje 13 PFC, které pokrývají oblast o rozloze 619 100 ha, což představuje téměř 8,9 % celkové rozlohy Státních lesů.

Státní lesy provádějí řadu propagačních činností, které hrají velkou roli při vytváření pozitivního image lesníků a lesnictví. Jako dobrý příklad je možné uvést akci „Strom za druhotné materiály“, která se konala během oslav „Dne Země“. Kdokoli, kdo přinesl starý papír nebo sklo, dostal sazeničku. Znalosti o lese a lesnictví je možné rozšířit při účasti v soutěžích, které pořádají Státní lesy, počínaje Loretovou cenou (Stanisław Lorent byl prvním ředitelem Státních lesů v době mezi světovými válkami), která se uděluje vědcům a novinářům, a konče sérií soutěží pro děti a mládež. Zajímavou akcí, která sjednocuje prostředí lesníků, je mezinárodní mistrovství lesníků v orientačním běhu („EFOL“).

Rozvoj Internetu zajišťuje rychlé a spolehlivé informace o Státních lesích. Tato forma komunikace poskytuje nové příležitosti k tomu, aby informace o lesích a lesnictví

byly dostupné komukoli, kdo o to má zájem, tj. učitelům, pedagogům, ekologům atd. Jsou vítáni, aby navštívili webové stránky Státních lesů: www.lasypanstwowe.gov.pl

Publikace, které vydávají Státní lesy, jsou spolehlivým zdrojem informací o lesech a lesnictví a jsou určeny širokému okruhu lidí. Kromě prospektů, letáků, kalendářů a didaktických her existují odbornější informace ve formě zpráv, například výroční zpráva o státních lesích a zpráva o činnosti Státních lesů. Brožury a knihy o lesích jsou určeny pro ty, kdo se otázkami lesnictví zabývají profesionálně. Poslední zprávy o tom, co se děje v lesích a lesnictví, je možné najít ve třech měsíčnících „Echa Leśne“, „Głos Lasu“ a „Biuletyn Informacyjny“, které jsou určeny jak milovníkům lesů, tak lesníkům. Informační centrum Státních lesů, které je vydavatelem a distributorem těchto publikací, je také pořadatelem většiny kampaní, které se využívají pro vybudování pozitivní image Státních lesů.

Státní lesy – prostřednictvím Informačního centra – zapojují také veřejná média: televizi a rozhlas. Veřejnoprávní televize vysílá týdenní pořady: „Lidé a lesy“, „Slyšíte les růst“ a „Polské lesy v Lesní unii“. Státní lesy také zahájily spolupráci s redakcí jednoho z nejpokulárnějších pořadů, který se týká polské kuchyně. Byly připraveny dva programy propagující zvěřinu. Program „Eko-Radio“, který představuje kuriozity týkající se lesů a lidí, jež jsou s lesy spojeni, se vysílá na celostátním Kanálu I Polského rozhlasu. Každé dva týdny se na regionálních stanicích, státních i komerčních, vysílá pořad „Svět přírody“. Všechny tyto činnosti se provádějí s vírou, že bližší kontakty a spolehlivé informace odstraní z povědomí lidí nenáležité stereotypy a přinesou přátelský postoj veřejnosti vůči lesníkům. Prezentované výsledky průzkumu tento názor podporují.

ZÁVĚREČNÉ MEMORANDUM

Na závěr konference přijali účastníci k jednotlivým tématům toto stanovisko:

Státní lesy a veřejnost

Po skončení éry budování socialismu se prakticky ve všech zemích silně radikalizovala různá ekologická hnutí, která začala s úspěchem přesvědčovat laickou veřejnost, že lesníci a vlastníci lesů se o lesy špatně starají, že jenom kácejí stromy a z lesů udělali továrny na dřevo. Tím velmi utrpěla prestiž lesnického povolání a lidé začali vnímat lesnictví jako negativní činnost.

V řadě zemí si lesníci nechali udělat průzkumy veřejného mínění, které potvrdily naznačený trend a navíc ukázaly výraznou změnu v tom, co veřejnost od lesů očekává. Lesy se především staly místem turistiky, rekreace a odpočinku. Lesy se také dostaly

do popředí zájmu ochrany přírody, byť představují nejzachovalejší složku přírodního prostředí, a lidé se domnívají, že je nutné lesy co nejvíce chránit a vyhlášovat zde stále nová a nová chráněná území. Hospodářská a sociální funkce lesů začala v povědomí veřejnosti ustupovat. Navíc společnost očekává, že náklady spojené s poskytováním těchto služeb půjdou k tíži správců a vlastníků lesů (především podniků státních lesů) a bude je užívat zdarma.

Tato situace v polovině 90. let byla východiskem pro nový způsob komunikace lesníků s veřejností. V té době si většina podniků státních lesů vypracovala národní koncepce komunikace s veřejností, která byla založena na otevřenosti a vstřícnosti. Po pěti letech

se začaly dostavovat první pozitivní výsledky:

- Veřejnost opět začíná kladně vnímat lesníky a jejich způsob péče o svěřený majetek a jeho využívání pro uspokojování nejrozmanitějších potřeb společnosti.
- Ovšem sami lesníci prošli ve svém myšlení hlubokou proměnou. Přijali principy informačně otevřené společnosti a začali s laickou veřejností prostřednictvím nejrozmanitějších projektů aktivně komunikovat.
- Sedli si také za jednací stůl s představiteli ekologických iniciativ a dosáhli mnoha užitečných kompromisů. Avšak řada špatných zkušeností ukazuje, že na dohody se zástupci ekologických iniciativ se nelze příliš spoléhat. Každý ústupek považují za své vítězství a své požadavky stále stupňují.

konference generálních ředitelů

■ Přes tyto nesporné úspěchy zůstává nevyřešen jeden klíčový problém. Je to otázka financování nákladů spojených s poskytováním těchto služeb společnosti. Podniky státních lesů jsou vystaveny tlaku, aby je platily ze svých rozpočtů a tím prokázaly „užitečnost“ existence státního vlastnictví lesů. Účastníci jsou však přesvědčeni, že tato ochota strpět zvýšené náklady spojené s poskytováním služeb společnosti má své hranice a tyto požadavky nemohou snižovat konkurenceschopnost podniků na trhu a ohrožovat samotnou podstatu jejich ekonomické existence. Proto se shodli na tom, že budou usilovat alespoň o částečnou úhradu těchto nákladů.

■ Problém financování služeb poskytovaných společností vyvstává také u ochrany přírody v souvislosti se zaváděním celoevropské soustavy NATURA 2000. Ani Evropská unie neoplývá ochotou vkládat velké finanční prostředky do lesnictví (ochrany přírody). Začíná se projevovat tendence přenést náklady, tj. především újmy z nejrůznějších omezení hospodaření, na vlastníky a správce lesů bez náhrady. To je však v rozporu se Základní listinou práv a svobod, kde se praví, že omezení občana v jeho svobodném nakládání s vlastním majetkem ve veřejném zájmu se může dít pouze za náhradu. O to větší tlaku jsou vystaveny podniky státních lesů, u nichž se

dílné úrovni spotřeby dřeva domácím obyvatelstvem. Proto se účastníci shodli na to, že budou podporovat programy na zvýšení spotřeby dřeva v jednotlivých zemích.

Aktuální problémy obchodní politiky státních lesů

■ Současné prostředí, v němž se odehrává obchod se dřevem, charakterizují tyto klíčové faktory:

1. Veřejnost vnímá těžbu dřeva v lesích velmi negativně.
2. Na významu získávají celospolečenské funkce lesa.
3. Do obchodních strategií podniků státních lesů zasahují politické vlivy.
4. Trh se dřevem se globalizoval, zpracovatelské kapacity se koncentrovaly, zvyšují se nároky na logistiku, firmy vyžadují dodávky dřeva na principu „just in time“.
5. Změnila se poptávka po sortimentech. Pýchu středoevropského lesnictví – tlusté (silné) dřevo, je velmi obtížné prodat, je ho nadbytek a nikdo ho nechce. Naopak je vysoká poptávka po slabších sortimentech.
6. Nadnárodní koncerny výrazně snižují ziskovost lesního hospodářství tím, že se snaží co nejvíce minimalizovat náklady na vstupy surovin a co nejvíce maximalizovat vlastní ziskovost. Za tím účelem vyhledávají nové zdroje levných surovin a v Evropě přesouvají své kapacity stále více na východ. Tím může být ohrožen i rozvoj zpracování dřeva v lesnických vyspělých zemích.
7. Spotřeba dřeva na domácím trhu nově přistupujících zemí je velmi nízká, s tím souvisí vysoký export surového dřeva nebo polotovárů z něj.
8. Dřevozpracující průmysl v nově přistupujících zemích je značně technologicky zastaralý, z toho plyne jeho nízká konkurenceschopnost na evropských trzích.
9. EU silně podporuje využívání biomasy pro energetické účely, to je šance na zhodnocení dřevního odpadu či méně kvalitního dřeva, nebo šance na nové příjmy z plantáží rychle rostoucích dřevin. Využívání biomasy je ekologicky velmi prospěšné, nezvyšuje množství CO₂ v ovzduší a je v souladu se závěry Kjótského protokolu.

Účastníci konstatovali, že pro lesní podniky z toho plynou značné nároky na modernizaci (inovaci) způsobu správy lesních majetků i smluvních vztahů s obchodními partnery. Kvalitní struktura dřevozpracujícího průmyslu a dlouhodobé obchodní vztahy jsou v oboustranném zájmu. Za velmi důležité považují účastníci vzájemnou informovanost o vztazích mezi lesními podniky a investory a možnost predikovat další vývoj. Pozitivně ohodnotili účastníci skutečnost, že zasahování státu a jeho vliv na obchod se dřevem postupně zeslabuje.

Připravila redakce

Účastníci konference

Vliv Evropské unie na lesní hospodářství přistupujících zemí

■ Se vstupem nových zemí se v EU významně rozroste plocha lesů (ze 130 mil. ha na 175 mil. ha, tj. o 25 %) a tím i zásoby dřeva (z 20 mld. m³ na 47 mld. m³) jako kvalitní, obnovitelné ekologicky šetrné suroviny. Lesnictví v EU tím získá kvalitativně vyšší sociálně-ekonomickou i ekologickou pozici. EU plánuje zalesnit rozsáhlé neproduktivní zemědělské pozemky. Na významu také získá dřevozpracující průmysl. Účastníci konstatovali, že Evropská unie, přestože ve své legislativě má přes 300 norem dotýkajících se lesnictví, tak nemá vlastní lesnickou politiku obdobnou politice zemědělské. To má své výhody, ale i určitá úskalí. Úskalí především v tom, že problematiku lesnictví řeší jiné resorty (jiná generální ředitelství v Bruselu), a to hlavně zemědělství a ochrany přírody, které do lesnictví vnášejí pouze své představy. Generální ředitelé se shodli, že budou usilovat o vytvoření jednotného rámce evropské lesnické politiky a o pevnější institucionální zařazení lesnictví na úrovni Evropské komise. Za tímto účelem vytvoří iniciativu, která by měla vyvrcholit uspořádáním evropského lesnického kongresu.

přímo předpokládá, že tyto újmy strpí bez náhrady. Podniky státních lesů mají velmi obtížný přístup k finančním prostředkům EU. Proto i v tomto případě se účastníci shodli na tom, že budou usilovat alespoň o částečnou úhradu těchto nákladů. Účastníci takou budou usilovat o to, aby ochrana přírody měla jasná pravidla a bylo možné uzavírat smlouvy o ochraně konkrétních lokalit mezi vlastníky a správci lesů na jedné straně a státem na straně druhé.

■ S ochranou přírody úzce souvisí nový fenomén, kterým je certifikace (tj. audit) obhospodařování lesů a celého spotřebitelského řetězce na základě zásad (kritérií) trvalé udržitelnosti. Účastníci se shodli na tom, že budou podporovat snahy o vzájemné uznávání certifikačních systémů tak, aby každý vlastník či správce měl právo svobodné volby certifikačního systému. Snahy o monopolizaci jednoho systému považují za naprosto nepřijatelné.

■ Podniky státních lesů přistupujících zemí, kde zaujímají často dominantní postavení, se budou muset přizpůsobit pravidlům hospodářské soutěže EU. S rozšířením EU o další země se otvírá poměrně široká možnost potenciálních konfliktů, spočívajících v rozdílné sociálně ekonomické úrovni jednotlivých zemích. Jeden ze zdrojů možných konfliktů je i v roz-

Letecký pohled na lesy Vysočiny, Klapovský hřeben

Hospodaření v lesích, kde voda je vzácná

(Rozhovor s Ing. Jiřím Konopáčem, lesním správcem LS Třebíč)

Lesní správa Třebíč se nachází na východním okraji Českomoravské vrchoviny a jejím podhůří. Správním, hospodářským a kulturním centrem této oblasti je město Třebíč. Dalšími významnými středisky jsou města Jaroměřice nad Rokytnou, Hrotovice a Moravské Budějovice, mezi významné obce patří Dukovany, Budišov, Lesonice a Jevišovice. Jde o oblast zajímavou lesnický, přírodně i kulturně. Například trebičské židovské ghetto a bazilika se dostaly v letošním roce na seznam světových památek UNESCO. To je jistě důvod navštívit nejen Třebíč, ale i zdejší lesy, proto jsem požádal o rozhovor lesního správce Ing. Jiřího Konopáče.

Ing. Jiří Konopáč ukončil v roce 1971 Střední lesnickou školu v Hranicích na Moravě. Po maturitě začal pracovat na lesním závodě Třebíč ve funkci technika polesí. Po roce přešel na úřad LZ jako provozní inspektor pro pěstební činnost. V roce 1976, po zrušení LZ Třebíč, přešel k LZ Náměšť, kde začal pracovat ve funkci provozního inspektora pro těžební činnost a později ve funkci vedoucího provozu. Během služby v Náměšti, kde byl devět roků, vystudoval dálkově lesnickou fakultu v Brně. K 1. 1. 1985 nastoupil jako ředitel LZ v Jaroměřicích, kde v této funkci pracoval až do roku 1990. V roce 1990 přešel do funkce hlavního inženýra. Se vznikem LČR nastoupil do funkce lesního správce, kterou vykonává dosud.

Co vás v 90. letech nejvíc trápilo?

V 90. letech obecně, nejen nás, ale všechny nejvíc trápily restituční. Nebylo to všude plošně stejné. My jsme předávali zhruba 5000 ha lesů asi 3500 vlastníkům. Bylo to velice složité, navíc zákon o půdě, který v té

době vznikal, byl několikrát novelizovaný. Právní norma pro restituční to byla dost nedostačující. Tím vznikala řada problémů i soudních sporů. Tak v 90 % jsme se domlouvali velice dobře, ale těch 10 % nespokojených nám to dost zkomplikovalo a zneprjemnilo.

Jaký byl v té době stav lesů na správě?

V podstatě permanentně pracujeme v kalamitních podmínkách, s výjimkou předposledních dvou let, ale poslední rok byl zase kalamitní. Od roku 1984 máme z celkových

Vpravo lesní správce Ing. Jiří Konopáč, vlevo jeho zástupce Ing. Radek Koudela

těžeb přibližně 90 % nahodilých. V některých letech se etát přetěžoval až dvojnásobně. Lesní správa je poznamenána kalamitami opravdu silně. Jedná se hlavně o vítr, v menší míře o námrazu, ale i o kůrovce. V roce 1992 přišel semenný rok smrku. Stromy tím byly přirozeně oslabeny. Potom nastala několikletá sucha, která porosty ještě více oslabila. To byla ideální situace pro nástup kůrovce a nám trvalo dva roky, než jsme se s ním nadobro vypořádali. Dnes už s kůrovcem problémy nemáme. Kůrovcové hmoty těžíme řádově desítky kubiků za měsíc.

Jak vás postihl vítr na konci října 2002?

Celkem u nás padlo 42 000 m³ dříví. Kalamitu jsme zpracovali v termínu, jak ukládá vyhláška, tedy do konce května bylo veškeré dříví z lesa pryč.

Nehrozil žádný rozvoj kůrovce?

Ne, nehrozil, protože jsme vypracovali harmonogram, který se naprosto přesně plnil. V podstatě, pokud se dostane kalamita z lesa na jaře včas, tak svým způsobem nahrazuje i lapáky a paradoxně pomáhá v boji s kůrovcem. My navíc máme zkušenosti z kůrovcové kalamity před 10 lety a říká se, že jen hlupák se spálí dvakrát o stejná kamna.

Dá se vůbec hovořit o nějakém řádném hospodaření v takto složitých podmínkách, kdy za vás hospodaří kalamita?

Samozřejmě, že o řádném hospodaření se mluvit dá. Lesní správa je velice různorodá, její území se rozkládá v nadmořské výšce 260 m až 711 m. To znamená od dubového hospodářství až po smrkové. Správa je rozdělena do dvou přírodních lesních oblastí: PLO 16 – Českomoravská vysočina (1/3 LS) a PLO 33 – Předhůří Českomoravské vysočiny (2/3 LS). Kalamity se odehrávaly převážně na Českomoravské vysočině a tam, kde byly rozsáhlé smrkové komplexy lesa, ale ovlivnily i hospodaření v ostatních oblastech. Těžilo se nerovnoměrně a nemohly být těženy některé stánoucí a přestálé porosty, které je třeba teď urychleně obnovovat.

Přirozenou obnovu dnes vykazujeme v rozmezí 10 – 20 %. Myslím si, že 20 % je maximum, které tady můžeme dosáhnout. Hospodaříme převážně na živných stanovištích a v kalamitou prořezaných a zabuřených porostech, kde je přirozená obnova často obtížná a velmi nákladná, protože půda rychle zarůstá buřím. V těchto lokalitách je pro nás ekonomicky výhodnější spíše umělá obnova.

Děláte celoplošnou přípravu půdy?

Celoplošná příprava těžkou mechanizací se dělala ve větším rozsahu po kalamitě v letech 1984 a 1986. Dnes je to individuální. Tam, kde zalesňujeme dub a borovici převážně naoráváme. Na Vysočině ji provádíme omezeně, jenom tam, kde jsou řediny zarostlé bezem a křovinami. K tomu používáme shrnovač. Ale jinak se orientujeme převážně na jamkovou výsadbu.

1

2

3

V minulém roce podnik přistoupil na certifikaci hospodaření podle systému PEFC. Byla i vaše správa certifikována?

Ano, naše správa byla certifikována. Certifikace trvala asi tak týden. Zhruba dva dny se jednalo o kancelářské práce, kdy jsme museli doložit, že naše hospodaření skutečně odpovídá trvale udržitelnému způsobu. Potom jsme s auditory jeli na venkovní kontroly porostů. Ve všech vyžadovaných ukazatelích jsme dosáhli maximálního hodnocení.

Můžete mi něco říci o organizačním uspořádání lesní správy?

Byl jsem jedním z prvních zaměstnanců lesní správy a měl jsem možnost vybrat si své spolupracovníky. Kolektiv pracovníků lesní správy je skutečně dobrý, jak odborně, tak i povahově. Víím, že se na revírniky mohou spolehnout a oni tu svobodu, kterou mají, rozhodně unesou. Na ústředí LS pracuje šest zaměstnanců – správce, zástupce, pracovník HIM, dvě účetní a pozemkárka. LS je rozdělena do 15 revírů, z toho tři jsou jen pro výkon OLH.

Na území LS je 24 359 ha lesů, z toho 16 160 státních a 6457 ha soukromých nebo obecních. Celková katastrální výměra LS je 95 708 ha. Lesnatost území LS je 25 %, nedosahuje tedy celostátního průměru (33 %). LS spravuje 16 160 ha lesů ve vlastnictví státu a na 6457 ha soukromých a obecních lesů vykonává funkci OLH, tj. LS obhospodaruje přímo 66 % lesů v oblasti a u dalších 27 % ovlivňuje hospodaření z titulu OLH.

Hovoříte o přírodní rozmanitosti celého území. Zvyšuje to nějak náročnost hospodaření?

Tak to určitě, ale na druhé straně je nutno říct, že revírniky, kteří pracují v převážně listnatých porostech, tam pracovali i dříve a dobře se tam orientují. A ti, kteří pracují v převážně jehličnatých porostech, jim taky rozumí. Já se pokouším porozumět obojímu.

Máte tu nějaké genové základy či semenné sady?

Máme genovou základnu Hrotovického modřínu, což je vysoce kvalitní modřín. Máme také genovou základnu smrku. Za zmínku rozhodně stojí přírodní rezervace Hošťanka o rozloze asi 50 ha, v níž je asi 60% zastoupení jedle. Budujeme také semenný sad pro lípu. Původně v něm byla vysazena lípa malolistá z karpatské oblasti, ale po vydání vyhlášky o přenosu sadebního materiálu sad nesplňoval požadované parametry. Nyní chystáme roubovance naší provenience, které budeme asi za dva roky sázet. Máme zde totiž vynikající porost lípy o rozloze asi 20 ha.

Vaše správa leží ve srážkovém stínu Českomoravské vysočiny, voda je pro vás relativně vzácná, jak s ní hospodaříte v lese?

Srážkový stín tady určitě je. Máme tu také jadernou elektrárnu Dukovany. V jejím sousedství je NPR hadcová step Mohelno. Když se kdysi elektrárna budovala, tak existovaly

určité prognózy, že step zanikne, protože se tam zvedne vlhkost. Ale opak je pravdou a kolem elektrárny téměř neprší. Zřejmě mrak par, který se tam zvedá, jde do velkých výšek a kondenzuje až ve větších vzdálenostech. Takže z hlediska srážek je nejproblematictější část LS kolem jaderné elektrárny. Sucho nás trápilo celoplošně, proto jsme začali navrhovat oblastní správu toků v Brně lokalitu na vybudování retenčních nádrží. V současné době jich je v obvodu LS pět. Jsou to velice pěkná zařízení a myslím si, že plní svůj účel, protože v některých komplexech lesa v určité době nebyla ani kapka vody. Všechny potoky byly vyschlé, dnes retenční nádrže, třeba jen omezeně, ale zásobují potoky přes období sucha vodou.

Má množství srážek vliv na způsoby hospodaření a rozpracování porostů?

Určitě to má na rozpracování porostů vliv, zvažovat to musíme. Proto se snažíme spíše o maloplošné hospodaření. Například po semenném roku smrku se objevila spousta semenáčků, celý les byl doslova zelený. Bohužel za dva roky přirozená obnova takřka zmizela, protože při nedostatku vláhy nálet nebyl schopen přežít.

Používáte při likvidaci buřene chemie?

Myslím si, že patříme v rámci regionu k čelním správám, které chemii využívají. Využíváme ji vlastně proto, že naši dodavatelé s tím umějí pracovat. CE WOOD, a. s., dnes středisko lesní výroby Jaroměřice, má i vycvičené chemické čety, v nichž pracují proškolení specialisté. Možná, že tam, kde se to nevyužívá, tak je to i proto, že to někdo udělal špatně a že je špatné zkušenosti potom dál odradily. Ale když to někdo umí, tak je to velice účinná příprava a je to i podstatně levnější. V tomto roce bude provedena chemická příprava půdy asi na 100 ha a ochrana mladých lesních porostů proti buření na 400 ha. Převážně používáme Roundup.

V jakém časovém horizontu to vychází levněji?

Vychází to levněji jak v horizontu zajištění kultury, tak i třeba ročně. Tam, kde se musí dvakrát ožínat, my použijeme jednou např. Roundup.

Nemáte pocit, že by to nebylo přírodě blízké hospodaření?

Roundup je šetrný dotykový herbicid a nezanechává v půdě žádná rezidua. Nemůžeme vidět přírodě blízké hospodaření jen v návratu k manuální práci.

Děláte chemickou asanaci kůrovcových lapáků?

Chemickou asanaci lapáků už neprovádíme vůbec. Dělali jsme ji v době kůrovcové kalamity, kde to bylo nezbytné. Teď lapáky včas odvezeme z lesa a nebo je odkorníme.

Jako obchodního partnera jste jmenoval společnost CE WOOD, a. s. Máte ještě jiné?

Je to Lesní společnost Trhanov, a. s. Myslí si, že na oba dodavatele jsme měli docela štěstí, protože se s nimi dobře spolupracuje. Umíme se shodnout na tom, že když je něco černé, tak je to černé a když je něco bílé, tak je to bílé. Když udělají něco špatně a já jim to řeknu, tak mi netvrdí, že je to dobře a když mají nějakou oprávněnou připomínku, tak já také netvrdím, že to tak není.

Shodnete se i na předávání kultur? Kdo vám pěstuje sadební materiál?

Máme v oblasti lesní správy Velkoškolku Budišov, která pro nás pěstuje prakticky veškerý sadební materiál. Pouze malé množství některých nedostatkových druhů naši dodavatelé berou odjinud. Přepravní vzdálenosti tedy nejsou velké. U předávání kultur se striktně řídíme obchodní smlouvou. Když jsou ztráty únosné, tak je to v pořádku, a když jsou překročeny, tak je reklamujeme. Pokud máme určité pochybnosti, tak jdeme do lesa, uděláme si zkusmé plochy a tam už samozřejmě nikdo netaktizuje.

Používáte štěpkovače při likvidaci klestu?

Štěpkovače bychom používat chtěli, ale v současné době je to dost nákladná technologie a ceny dodavatelů nejsou adekvátní. Nám se tady teď ale rysuje možnost spolupráce s Třebíčskou teplárenskou společností, která chce zajistit vytápění části Třebíče štěpkou. Shodli jsme se na postupu i na ceně a vypadá to velmi slibně.

O jaký by se jednalo objem?

Objem by byl obrovský. Zřejmě ani oblast naší správy by nestačila. V současné době je to však stále ve fázi kalkulací a příprav.

Nebude to znamenat přílišné ochuzení lesního ekosystému z hlediska koloběhu živin?

Nebude se samozřejmě likvidovat naprosto všechnen dřevní odpad. Protože však klest takřka nepálíme, ale snášíme na hromady, máme s tím ve smrkových porostech ze zásobou přes 800 m³/ha značné problémy. Bude jen rádi, když se toho alespoň částečně zbavíme.

Organizujete dílčí výběrová řízení?

Dílčí výběrová řízení jsme v minulých letech dělali převážně na probírky do 40 let, protože tam byly záporné ceny. Přes DVŘ jsme se dostali do cen kladných. V letošním roce DVŘ nepřipravujeme, protože jsme zpracovávali kalamitu a teď je snaha spíš těžby omezit i z důvodu problémů na trhu se dřívím. Takže v současné době jsme se dohodli s oblastním inspektorátem, že pro letošek nebudeme do DVŘ dávat nic.

Jak vypadá ekonomika lesní správy?

Až na nějaké dva roky za existence LČR a LS Jaroměřice, později LS Třebíč, se pohybujeme pořád v kladných číslech. Do záporného výsledku jsme se dostali po zpracování kalamity v 90. letech, protože

jsme omezili těžby v závěru decénia a museli jsme zalesňovat velké plochy holin. Zalesňovali jsme i 400 ha ročně.

A letošní výsledek?

Bude se pohybovat tak do 10 mil. Kč zisku. Pokud kvůli situaci na trhu se dřívím nedojde ke změně výše nebo struktury těžeb.

Máte problémy se škodami zvěří?

Udělalí jsme dost opatření pro to, aby škody zvěří byly nižší. Poměrně neuváženě se tady kdysi vysadil na třech lokalitách muflon a na jedné jelen. Docílili jsme toho, že muflon byl vystřílen, protože byl vysazen nevhodně na Vysočině ve smrkových monokulturách, kam nepatří. Také chov jelenů v lokalitě, kam nepatří, byl zrušen. Zbývá vyřešit problém se zvěří sika v oblasti Rozkoše, kde tato zvěř působí značné škody v borových mlazinách. Protože se to v minulém desetiletém pronájmu honiteb nepodařilo, změnili jsme hranice honiteb tak, že vedou středem říjiště a největšího výskytu jelena siky.

Obecně škody zvěří jsou velká zátěž. V minulém desetiletém období jsme měli tržby z pronájmu honiteb asi tři čtvrtě milionu korun ročně a náklady proti škodám se pohybovaly kolem čtyř milionů korun. To je značný nepoměr. Snažíme se zvěř dostávat do nějakých rozumných mezí, ale není to jednoduché, protože když se podíváte na mapu, tak jsou mezi námi obhospodařovanými lesy velké rozlohy polí a soukromých lesů. V našich honitbách často odstrílíme víc kusů, než je kmenový stav, ale protože sousedí na polích mají pocit, že zvěře je málo a dostatečně ji neloví, uvolněný revír stále zvěř nasává, čili střílíme víc a víc a zvěř zůstává.

Jestliže máme 16 000 ha lesa na katastrálním území o rozloze přes 90 000 ha, tak jsme i přímo závislí na počtu zvěře ve společenstevních honitbách a nájemcům těchto honiteb se někdy těžko vysvětluje nutnost redukce početních stavů zvěře. Nedochází ke snížení tak, jak by mělo. I přes zvýšený odstřel zvěře se její početní stavy výrazně nesnižují. Řešení je velice složité.

Děkuji za rozhovor, Jan Řezáč

1. Přirozená obnova smrku v genové základně Lesonice
2. Uznáný porost kat. A lípy malolisté s výběrovými stromy
3. Velmi kvalitní porost borovice lesní
4. Výběrové stromy modřínu v genové základně Hrotovice
5. Přírodní rezervace Hošťanka s masívním přirozenou obnovou jedle
6. Vnášení MZD do smrkových nárostů z přirozené obnovy v GZ Lesonice

Údolí řeky Jihlavy na LS Třebíč; foto Jan Řezáč

INSPIRACE

Kouzlo

srnčí říje

Léto je v plném proudu. Je také čas dovolených a čas prázdnin. Ovšem, kdo by zapomněl na kouzlo srnčí říje. Jistě to všichni známe. Chození v ranní rose, kdy se příroda teprve probouzí a my hledáme srnce. Jindy zase pozdě odpoledne sedíme na posedu a čekáme a čekáme. Stojí nás to mnoho času, ale již samotný pobyt uprostřed přírody je uklidňující. Zažil jsem mnoho takových událostí, kdy jsem trpělivě čekal na příchod srnce. Některé mé výpravy byly úspěšné, ale jiné ne. Má úloha jako fotografa je v těchto případech ještě někdy ztížena ubývajícím světlem, kdy se již nedá v lese fotografovat, a proto chodím za srnčí zvěří celý den. Právě v období říje je naděje na úspěch i v pravé poledne a když k tomu přičtu, že tu a tam zkusím srnce přivábit na „pískání“, tak se podaří můj archiv doplnit o další snímky. Při pískání napodobujeme pískání srny nebo srnčete. Jde o jemný hlas, kdy srnče volá svou matku a naopak zase srna písknutím hledá své mládě. Na toto pískání přiskočí srnec v říji ze žárli-vosti, neboť se domnívá, že vedle srny bude i potenciální sok. Často přijde na pískání i srna se srncem.

Několikrát jsem využil i toho, že jsem šel s některým z myslivců, který vábil srnce pro můj „fotografický“ lov. Je to také jedna z možností, jak nafotografovat srnce v říji, ale často potom lovec se zbrání a s vábníčkou chce přivábeného srnce ulovit, protože se objeví srnec, kterého musí mít. A tak někdy potom než dojde k fotografování, zazní výstřel. Naštěstí takových případů nebylo mnoho a tak mám bohatý fotografický archiv srnčí zvěře.

Stejně tak, jako mají jednotlivé trofeje visící na stěně svoji příhodu z ulovení, mají je i mé fotografie. Za každým stisknutím spouště kamery je příhoda.

Při toulkách za srnčí zvěří můžeme často zaslechnout „bekání“. Je to varovný signál, předávaný všem jedincům srnčí zvěře. K bekání dochází jen po rozpadu zimních tlup, od poloviny dubna do konce září. Zanikne zase, když se jednotlivé kusy a rodiny vrací k životu v tlu-

pách. Bekání je možné definovat jako projev překvapení. Beká srna i srnec. Srnčí beká vždy, když zjistí ve své blízkosti něco podezřelého, co zatím neidentifikovala. A tak beká jak na člověka, tak i na neznámé předměty, které v přírodě objeví. Starší srnci bekají většinou málo, zatímco mladý srnec reaguje na příčinu, která vyvolala bekání, neuvěřitelně intenzivně. Beká v krátkých intervalech po sobě velmi dlouho.

Jaromír Zumr

Lesní zákon zakazuje vjezd motorových vozidel na lesní účelové komunikace. Protože však mnozí řidiči tyto zákazy nerespektují, začali lesníci instalovat přes cesty závory. V posledních letech ale také výrazně narůstá zájem o cykloturistiku. Tím se zvyšuje nebezpečí vážných úrazů návštěvníků lesů. Pro bezpečnost cyklistů by proto měla být každá závora viditelně označena výstražnou značkou.

red.

Kulatý stůl Perspektivy

rozvoje dřevozpracujícího průmyslu v ČR

Dne 24. června letošního roku se na Lesnické a dřevařské fakultě MZLU v Brně konalo jednání u kulatého stolu na téma Perspektivy rozvoje dřevozpracujícího průmyslu v ČR. Jednání zorganizoval Ústav lesnické a dřevařské ekonomiky a politiky LDF. Jednání zahájil a přítomné na něm přivítal vedoucí Ústavu lesnické a dřevařské ekonomiky a politiky LDF Doc. Ing. František Kalousek, CSc.

Úvodní slovo patřilo děkanovi lesnické fakulty Prof. Ing. Vladimíru Šimanovovi, CSc. Ve svém projevu ocenil iniciativu organizátorů a jejich snahu tímto způsobem přispět k hledání řešení nelehké situace, ve které se v současné době naše lesnictví a dřevozpracující průmysl nacházejí. Konstatoval, že i přes značné problémy, kterými tato odvětví nyní procházejí, stále patří v rámci ČR k těm méně problémovým a tudíž jejich problémy nejsou předmětem zájmu médií a veřejnosti.

Poté se slova opět ujal Doc. Kalousek. Uvedl, že podobné akce jejich ústav pořádá již třetím rokem. LDF byla za místo jednání zvolena z důvodu neutrální půdy. Předchozí akce se uskutečnily formou vyžádaných referátů, po nichž následovala krátká diskuse. Tentokrát se organizátoři rozhodli zcela změnit formu a většímu času věnovat právě diskusi pozvaných zástupců vlastníků lesa, podnikatelů v lesnictví a dřevozpracujícím průmyslu. Vybraní účastníci byli dále Doc. Kalouskem požádáni, aby si připravili krátký referát se zaměřením na určitou oblast problémů.

Výnosovost a rentabilita lesních majetků

První referát na toto téma přednesl ekonomický ředitel LČR RNDr. Vladimír Veselý.

K otázce výnosovosti uvedl, že tato příliš nezáleží na druhu vlastnictví lesního majetku, ale především na jeho velikosti. Mezi faktory nejvíce ovlivňující trvalou výnosovost uvedl:

1. Velikost majetku – větší majetky jsou schopny lépe zabezpečit vyrovnanost produkce dřevní hmoty a snadněji eliminovat negativní vlivy vnějšího prostředí než majetky menší.
2. Strategie hospodaření – tuto věst směrem k trvale udržitelnému hospodaření. Pružně reagovat na poptávku. Z hlediska dřevní produkce nezajímavé lokality využívat jinými způsoby, které jsou schopny přinést větší výnosy (např. obory).
3. Optimalizace výrobních nákladů a růst produktivity práce.
4. Optimalizace odbytu a s tím související rostoucí význam logistiky. Stabilita ekonomického prostředí zajištěná dlouhodobými smluvními vztahy. Zkracování doby obratu.
5. Vnější prostředí – především ceny dříví na trhu a poptávka po produktech ze dřeva.
6. Legislativní prostředí – Liberálnější legislativita má kladný vliv na výnosy, zákonná omezení zpravidla vlastníků lesa přinášejí vyšší náklady a ztráty na zisku a měly by být vlastníky hrazeny.

Druhý v pořadí měl slovo Ing. František Kaňok, CSc., z LČR. Ve svém příspěvku se zaměřil na problematiku udržení konkurenceschopnosti našeho dříví na trhu. Uvedl, že možnosti vlastníka lesa jsou dost omezené. V úvahu přichází trvale udržitelný způsob hospodaření s vyšším podílem přirozené obnovy a snižováním vkladů do lesa. Další možností je hledání jiných zdrojů příjmů, které je zatím u nás pouze okrajovou záležitostí. Dále snížení těžebních

nákladů využíváním harvesterů, přičemž hospodaření v lesích by se nemělo přizpůsobovat těmto technologiím, ale naopak, použití technologií by mělo vycházet ze způsobů hospodaření. Rovněž je nutno reagovat na nové technologie zpracování dříví a s tím související poptávku po slabším dříví cenově znevýhodňuje dříví nad 45 cm tloušťky.

Poté se slova ujal Ing. Vladimír Křížek z firmy Solitera, spol. s r. o. Zamýšlel se nad vlivem některých faktorů na náklady při výrobě dřeva a s tím souvisejícím vlivem na cenu. Jako první uvedl legislativu, která působí jako faktor negativní, neboť přináší omezení poplatná teritoriu, ve kterém vznikla. V našich podmínkách je to především otázka doby obměny. Má-li si naše dříví udržet konkurenceschopnost, je nutné snížit věkovou hranici obměny. A dále pak otázka předepisování cílové dřevinné skladby. Naopak za faktor náklady snižující označil nové technologie, především nasazení harvesterů i na svažitějších lokalitách a v listnatých těžbách, neboť vývoj jde velice rychle dopředu. S tím souvisí i přechod na sortimentní technologie, díky čemuž se velké manipulační sklady stávají zátěží. Potřeba rychlé reakce na požadavky odběratelů přesouvá dopravu dřeva z železnice na silnici. V souvislosti s technologiemi také uvedl, že těžební náklady může příznivě ovlivnit i sám vlastník lesa tím, že těžební zásahy bude soustřeďovat do jednoho místa (sousední porosty, oddělení) a vyznačovat je v maximální možné intenzitě. Za velice podstatný označil lidský faktor. Je nutné maximálně využít lidský potenciál, ale zároveň nepřekročit únosnou hranici zatížení. V tomto směru se jim mnohem více osvědčuje vlastní výchova nových mladých lidí než přijímání již „hotových“ pracovníků. Nezbytná je vhodná motivace pracovníků. Na závěr svého příspěvku zmínil ještě jeden faktor, který u nás stále ještě ne vždy funguje, a sice slušné a férové jednání.

V následujícím příspěvku Ing. Liška z Lesní společnosti SILVA SERVIS, a. s., označil za důležitý faktor stability firem zabezpečujících práce v lese existenci poptávky po dříví a pěstebních pracích. V rámci ČR vytváří stabilní prostředí na trhu LČR a vojenské lesy. U většiny obecních lesů chybí kontinuita hospodaření. Současný stav lesnicko-dřevařského komplexu vyvíjí veliký tlak na racionalizaci hospodaření. Stoupající cena lidské práce vede k nahrazování ruční práce a ke zvyšování produktivity práce. Mzdové a režijní náklady působí negativně, u nás se z jedné ve mzdě vyplacené koruny odvádí dalších 62 haléřů. Z tohoto důvodu si firma nemůže dovolit více zaměstnanců a zatížení stávajícího personálu je enormní. Dále poukázal na skutečnost, že v zahraničí se v lesích těží pouze to, co je prodejné, zatímco u nás je tomu jinak.

Ing. Charvát reagoval na otázku mezd a jejich vývoje po vstupu do EU. Mzdy porostou jediné tehdy, pokud na ně bude mít podnik dost peněz. Vzhledem ke klesajícím cenám dřeva je růst mezd možný jen cestou snižování nákladů a nárůstem cen finálních výrobků. Vývoj mezd má vliv na odliv pracovníků.

Ceny surového dříví a jejich vývoj

První v tomto tématu vystoupil ředitel Hradecké lesní a dřevařské společnosti, a. s., Ing. František Dejnožka. Ve svém příspěvku uvedl, že podobně jako u nás se ceny dříví vyvíjejí v celé Evropě. Vstup do EU může mít velký dopad na lesnictví a dřevařský průmysl u nás. Může dojít k postupné dekapitalizaci odvětví, tj. peníze mohou odtékat jinam, mimo odvětví. Vstup do EU přinese volný oběh peněz a pracovních sil. Mezi přístupujícími zeměmi nejsou stanoveny žádné limity. Z tohoto důvodu by bylo vhodné pomoci dlouhodobých smluv vytvořit vazby, které by snadněji odolávaly tlakům, které vzniknou po vstupu do EU.

V dalším příspěvku Ing. Jiří Doležel z firmy ALLWOOD, a. s., Zlín, přítomně seznámil s vývojem cen v jejich podniku za poslední tři roky. Cena kulatiny klesla o 17 %, podobně klesla i cena vlákniny, cena průmyslové překližky spadla o 12 %. Stabilní ceny jsou u paletových přířezů a štěpky. Celkový pokles v přímých položkách bez vlivu posilování koruny je 15 %. Na tento vývoj má vliv především přebytek kulatiny na trhu v celé Evropě, ale také např. náklady na certifikaci. Přestože je situace v odvětví kritická, Ing. Doležel je přesvědčen o perspektivnosti dřevní suroviny.

Na otázku situace na trhu reagoval Ing. Jiří Kořínek z ČAPLH. Nemá obavy z toho, co bude po vstupu do EU, neboť již v dnešní době se ceny dřeva netvoří v naší republice, ale utvářejí se podle situace na zahraničních trzích. Ani LČR jako správce největšího lesního majetku u nás nemají šanci cenu dříví ovlivnit. Nesrovnatelná je však otevřenost našeho trhu EU a otevřenost trhu EU nám! Také on uvedl jako jednu z hlavních podmínek udržení konkurenceschopnosti našeho dříví na trhu odklon od pěstování silného dříví směrem k slabšímu a s tím související potřebu snížení obměty.

Rentabilita a její další vývoj

Jako první se slova ujal zástupce firmy Stora Enso Timber Žďirec, s. r. o., pan Pavel Urban. V rámci celé Evropy nabídka dřevní hmoty převyšuje poptávku. V III. čtvrtletí letošního roku se očekává pokles výroby řeziva. Roste konkurence dřevního vlákna a energetické hmoty. Příznivá je však skutečnost, že ve světě sice pomalu, ale stále roste poptávka po výrobcích ze dřeva (o 1 – 2 % ročně).

Ing. Konvička z Biocelu Paskov, a. s., porovnával rentabilitu výroby celulózy v ČR, na Slovensku a v Rakousku. Náklady na dříví při výrobě buničiny u nás tvoří 30 % všech nákladů a jsou vyšší než na Slovensku a v Rakousku, přesto je rentabilita našich celulózek díky ostatním nákladům, které jsou oproti jiným zemím nižší, se zahraničím srovnatelná. V závěrečném příspěvku Doc. Ing. Miloslav Milichovský, DrSc., z Univerzity Par-

dubice poukázal na malý objem výroby polocelulózy, vláknin a dřevin.

Diskuse

Po přednesení příspěvků se rozpoutala široká otevřená diskuse. První otázkou položenou do diskuse byl vliv moderních technologií a investic do nich vložených na rentabilitu podniků. Podíl moderních technologií na růstu produktivity nikdo z přítomných nevyvracel. Problém v současné době představují vysoké investice na pořízení těchto technologií. Jak uvedl Ing. Konvička, vysoké investice s návratností 10 – 12 let v období, kdy nás situace na trhu nutí snižovat veškeré náklady, nejsou příliš reálné.

Ing. Martin Chytrý z MZe reagoval slovy, že investice jsou nezbytné. Naším cílem není dříví vyvážet, ale zpracovat, přidat mu hodnotu. Cílem je, aby zisk byl zdaněn u nás a ne v zahraničí.

Ing. Kořínek: Stát vytváří nerovnoměrné podmínky pro domácí a zahraniční investory. Domácí investoři nedostávají investiční pobídku.

Ing. Příkaský: Provedu investici v podniku, ale nevytvořím nová pracovní místa a na investiční pobídku nemám nárok. Zahraniční investor provede velkou investici, vytvoří 200 nových míst, ale druhotně (v jiných podnicích) 900 lidí o místo připraví a přesto dostane investiční pobídku.

Ing. Křížek: Měl by se najít způsob, jak oslovit veřejnost, aby více využívala výrobky ze dřeva.

Ing. Chytrý: Možná by bylo vhodné používat nálepku vyrobeno z českého dřeva.

Ing. Příkaský: V porovnání se zahraničím je u nás zatím malý podíl dřevostaveb na trhu s novostavbami. Chybí osvěta a cenové

zatím nejsou dřevostavby schopné konkurovat cihle a betonu.

Ing. Chytrý: Značný podíl na nákladech při výrobě dřeva má náš velmi časově náročný způsob měření a příjmu dřeva, který se v této podobě v jiných zemích nepoužívá. Mzdy v lesnictví a dřevozpracujícím průmyslu u nás rostou pouze vlivem poklesu počtu pracovníků, nikoliv z důvodu růstu produktivity práce.

Ing. Pařík, p. Urban: Naše pracovní síla začíná být pro nadnárodní koncerny již drahá a tak posouvají své aktivity dále na východ.

Ing. Szorád: Nesdílí optimismus, že po vstupu naší země do EU nás nečekají výraznější problémy. Předpokládané zvýšení cen a pokles reálných mezd při současných rezervách v technologiích a omezeních vyplývajících z legislativy by mohlo mít na lesnictví a dřevozpracující průmysl značný dopad.

Ing. Domes: Vidí velkou možnost ke snížení nákladů opuštěním drahého „zahradnického“ přístupu k pěstování lesů.

Závěr

Prof. Šimanov na závěr ocenil otevřenost debaty. Podle jeho názoru se podnikatelská sféra již odrazila ode dna, ale lesnictví u pomyslného dna stále setrvává. Současné lesnictví u nás je značně utopické, hospodaří bez respektování vkladů a výnosů z tržeb za dříví. Lesníci by měli přemýšlet o tom, co pěstovat, aby se jim to vyplatilo. Jako pozitivní ocenil skutečnost, že všichni přítomní již uvažují v evropském měřítku. Jednání ukončil Doc. Kalousek poděkováním všem, kteří pozvání k účasti přijali a konstatováním, že ho mrzí neúčast pozvaných zástupců SVOLU a dalších vlastníků lesů.

Ing. Kamil Beznoska, OLHOP, ředitelství LČR

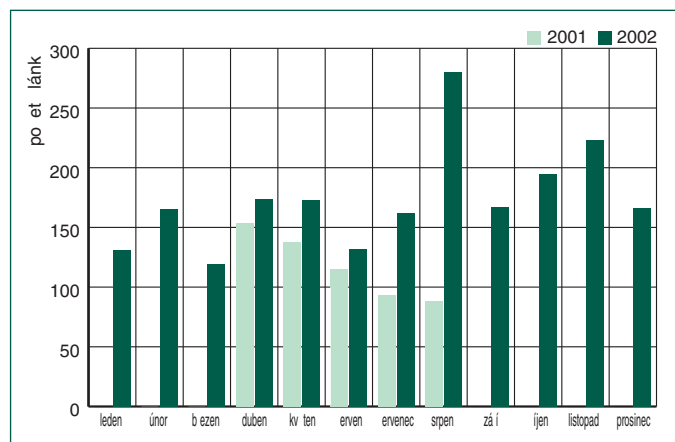
Analýza mediálních aktivit podniku za rok 2002

Velmi často jsou mezi lesníky slyšet stesky na kvalitu mediálního obrazu lesního hospodářství. Média, novináře prý zajímají jen negativní zprávy, takže o lesnictví buď nic nepišou, nebo podávají zkreslené informace a vytvářejí celkový negativní dojem. Protože média jsou dnes velmi důležitým prostředníkem v komunikaci mezi jednotlivými skupinami společnosti, rozhodl se podnik vypracovat novou koncepci komunikace s veřejností (viz články v LZ 3, 4, 5, 6/2003). Jedna její část je zaměřena na komunikaci s novináři a médii.

To se promítlo v organizaci školení pro komunikaci s médii, které absolvovalo 193 pracovníků LČR. Na ně navazovalo pořádání regionálních tiskových konferencí. V roce 2001 podnik připravil sedm a v roce 2002 osm regionálních tiskových konferencí. Kromě toho byl ve spolupráci s LS Svitavy novinářům i širší veřejnosti představen Demonstrační objekt Boršov. K těmto akcím podnik v roce 2002 vydal 42 tiskových zpráv. Pro hodnocení významu komunikace s médii si podnik nechal zpracovat Analýzu mediální publicity LČR za rok 2002.

Celkové počty zveřejněných příspěvků

V roce 2002 bylo o LČR v médiích zveřejněno celkem 2087 zpráv. Nejvíce (280) bylo vydáno v měsíci srpnu, následovaly měsíce listopad (223) a říjen (195). Na opačném konci je pak březen, kdy byly LČR zmiňovány ve 119 zprávách, dále leden (131) a červen (132). Z celkového počtu 2087 příspěvků jich 279 vycházelo z tiskových zpráv vydaných LČR, 1808 bylo vydáno z vlastní iniciativy novinářů.

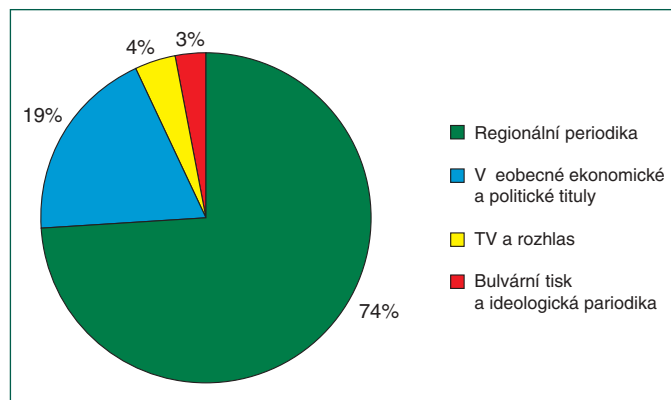
Graf 1: Vývoj počtu článků během roku 2002 včetně srovnání s několika měsíci v roce 2001. Z grafu je zřejmý nárůst počtu článků v roce 2002 oproti předchozímu roku, obrovský rozdíl je pak v letních měsících (v červenci bylo v roce 2002 vydáno o 69 a v srpnu dokonce o 192 zpráv více než v roce 2001).

Se zohledněním čtenosti – poslechnovosti, sledovanosti – jednotlivých médií je pak pořadí jednotlivých měsíců takovéto: největší dopad na čtenáře – posluchače, diváky – byl rovněž v srpnu (51 333 tis. čtenářů), říjnu (30 830 tis.) a září (26 378 tis.). Nejmenší dopad pak byl v lednu (14 352 tis.), červenci (14 777 tis.) a dubnu (15 986 tis.).

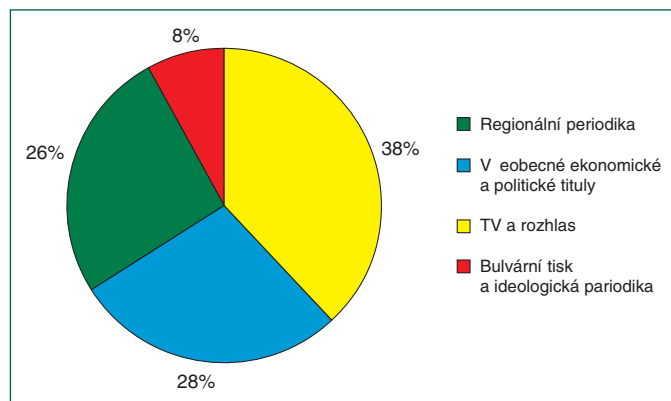
Publicita podle jednotlivých médií

Téměř 3/4 celkové publicity LČR vytvořila regionální periodika, ve kterých bylo zveřejněno 1544 z celkového počtu 2089 zpráv. Ve všeobecných, ekonomických a politických titulech bylo vydáno 404 zpráv, TV a rozhlas uveřejnil 79 příspěvků. Nejméně, a to 60 zpráv, přinesla bulvární a ideologická periodika.

Situace je ovšem jiná se zohledněním čtenosti. První jsou v tomto případě TV a rozhlas (106 505 tis.), všeobecné, ekonomické a politické tituly jsou na druhém místě (80 692 tis.). Třetí jsou regionální

Graf 3: Rozdělení publicity podle počtu článků v jednotlivých typech médií

Graf 4: Rozdělení publicity podle typu médií se zohledněním čtenosti

média (74 384 tis.) a poslední skončil bulvární a ideologický tisk s 21 681 tis. čtenáři.

Ve všeobecných, ekonomických a politických titulech připadá podle počtu článků 39 % publicity LČR na agenturu ČTK (153 zpráv). S velkým rozdílem druhé skončily Hospodářské noviny (48), následované deníkem Právo (37), Mladou frontou Dnes (31), agenturou ČIA (27) a Lidovými novinami (22). Největší publicity v médiích s delší periodicitou přinesly týdeníky Euro (15) a Profit (11). Do „ostatních“ připadají média, která během roku 2002 zveřejnila 8 a méně zpráv, týkajících se LČR.

U tiskových médií se zohledněním čtenosti je nejvýraznějším médiem deník Mladá fronta Dnes, který svými články dokázal zasáhnout 36 642 tis. čtenářů. Druhý je deník Právo (23 236 tis.), třetí Hospodářské noviny (8 640 tis.) a čtvrté jsou Lidové noviny (6 490 tis.). Tyto čtyři tituly reprezentují 92 % tiskové publicity LČR.

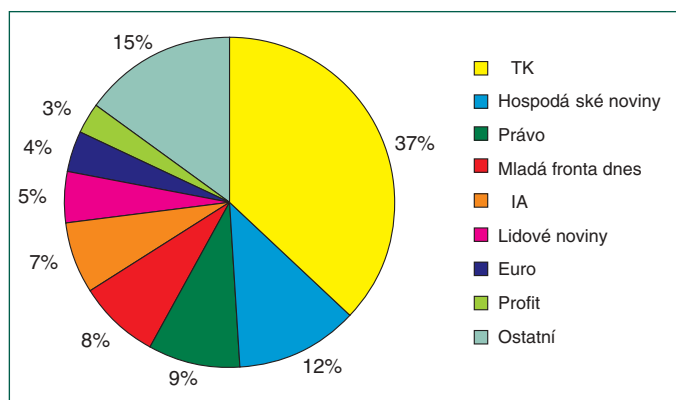
Téměř 50 % publicity LČR v TV a rozhlasu připadá podle počtu článků na stanici ČT 1 (v roce 2002 zveřejněno 39 příspěvků). S počtem 16 příspěvků skončil na druhém místě ČRo 1 – Radiožurnál následovaný s 12 příspěvky TV Nova.

Pokud se zohlední poslechnovost a sledovanost jednotlivých stanic, ČT 1 i tentokrát obsadí první místo s 53 586 tis. diváky, na druhé místo se ale s počtem 34 920 tis. diváků, dostane TV Nova, která na třetí místo odsune ČRo 1 – Radiožurnál (14 528 tis. posluchačů).

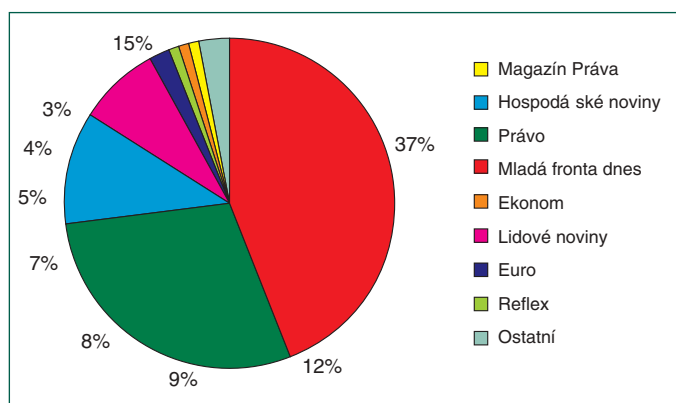
Ladění příspěvků podle obsahu

Z celkem 2087 článků bylo, se zohledněním tiskových zpráv, 1439 neutrálních, 530 pozitivních, 118 kritických. Při zohlednění čtenosti mělo neutrální zprávy k dispozici 213 025 tis., pozitivní 60 122 tis., negativní 10 115 tis. čtenářů.

Nejvíce pozitivně laděných článků bylo zveřejněno v srpnu (80) – většina z nich informuje o pomoci LČR lidem postiženým povodněmi zvýhodněnou nabídkou dřeva na stavbu domků. V květnu bylo zveřejněno 57 pozitivně laděných článků (z toho většinu tvoří články informující o hospodaření Lesů ČR a otevření demonstračního objektu Boršov), v září 53 (většinou články informující o zvýhodněné nabídce

Graf 5: Rozdělení publicity v tiskových médiích podle počtu článků

Graf 6: Rozdělení publicity v tiskových médiích se zohledněním čtenosti

ce dřeva pro lidi postižené povodněmi) a v dubnu 50 (bez převážujícího zaměření).

Nejvíce negativně laděných článků bylo zveřejněno v září (19 – tzv. Domy velké vody čelí kritice, převážně ze strany Asociace výrobců betonové prefabrikace), dále v únoru (17 – převážně články na téma Lesy ČR a státní správa a samospráva – převody lesů na kraje a obce), lednu (16 – většina článků se týká převodu lesů na kraje a neoprávněného hospodaření LČR na majetku obce Lohotky) a listopadu (13 – převážují články o tom, že Lesy ČR chtějí vyčistit staré buky v údolí Mezi vrchy nedaleko Libušína u Kladna, proti čemuž protestují ekologové).

Se zohledněním čtenosti vychází nejpozitivněji rovněž měsíc srpen, a to s poměrně velkým náskokem před dalšími měsíci (22 693 tis. čtenářů). Druhým nejvíce pozitivně laděným měsícem je září, které však zaznamenalo méně než polovinu čtenářů měsíce srpna (9 647 tis.). Nejvíce negativně laděným měsícem je tentokrát říjen (3 276 tis. čtenářů), což bylo dáno negativně laděným příspěvkem na TV Nova.

Ladění příspěvků podle typu médií

Největší počet negativně laděných článků bylo zveřejněno v regionálních médiích, a to 97; 18 negativně laděných článků zveřejnily všeobecné, ekonomické a politické tituly, 2 negativní články byly vydány v bulvárním a ideologickém tisku a 1 negativní příspěvek byl zveřejněn v TV a rozhlasu.

Nejvíce pozitivního hodnocení se objevilo rovněž v regionálním tisku (391), ve všeobecných, ekonomických a politických titulech bylo vydáno 110 pozitivně laděných zpráv, v bulvárním a ideologickém tisku 20 a v TV a rozhlasu 9 příspěvků.

Největší podíl negativních článků je v regionálních médiích (6,3 % všech článků), nejmenší pak v TV a rozhlasu (1,3 % všech příspěvků).

Největší podíl pozitivních článků je v bulvárním a ideologickém tisku (33,3 % všech článků zveřejněných v tomto typu médií), nejmenší opět v TV a rozhlasu (11,4 % všech příspěvků).

Se zohledněním čtenosti připadá nejvíce negativního hodnocení na regionální periodika (4955 tis. čtenářů). Druhý největší počet je v TV a rozhlasu (2910 tis. diváků / posluchačů), třetí ve všeobecných, ekonomických a politických titulech (2184 tis.) a nejméně v bulvárním a ideologickém tisku (56 tis.).

Nejvíce pozitivně laděných článků však připadá na všeobecné, ekonomické a politické tituly (21 679 tis.) následované regionálním tiskem (18 893 tis.). Pozitivně vyznívající příspěvky v TV a rozhlasu mělo možnost shlédnout či vyslechnout 14 506 tis. diváků / posluchačů; 5044 tis. čtenářů si pak mohlo přečíst pozitivně laděné články v bulvárním a ideologickém tisku.

Při zohlednění čtenosti je největší podíl negativních článků rovněž v regionálním tisku (6,7 % všech článků po započtení čtenosti), nejméně pak v bulvárním a ideologickém tisku (pouhé 0,3 %).

Největší podíl pozitivního hodnocení je při zohlednění čtenosti ve všeobecných, ekonomických a politických titulech (26,9 %), ostatní typy s výjimkou TV a rozhlasu (13,6 %) médií mají tento podíl obdobný.

Publicita podle odkazu na pracovníky LČR

Pracovníci LČR jsou citováni v 806 článcích, což je 39 % celkové publicity. Největší podíl článků s odkazy na pracovníky LČR byl v listopadu (53,6 % všech zveřejněných článků), druhý nejvyšší v říjnu (51,6 %). V ostatních měsících byl podíl nižší než 50 % s tím, že v srpnu, kdy bylo o LČR napsáno nejvíce článků, je tento podíl nejmenší (25,1 %). Pokud se zohlední čtenost jednotlivých titulů, pak byli pracovníci LČR citováni v článcích, které měly dopad na 141 655 tis. čtenářů, což je 50 % celkové publicity. Při zohlednění čtenosti je největší podíl článků s odkazy na pracovníky LČR v červnu (72,1 % celkové publicity), druhý nejvyšší v květnu (66,9 %), dále v dubnu (63,0 %) a únoru (60,1 %). V ostatních měsících byl podíl nižší než 60 %, s výjimkou srpna, kdy činil 21,2 %, však neklesl pod 45 %.

Nejvíce článků, ve kterých byli citováni pracovníci LČR, přinesla regionální média (622). Druhým co do počtu jsou všeobecné, ekonomické a politické tituly s počtem 123 následované TV a rozhlasem (46) a bulvárním a ideologickým tiskem (15).

Téměř v 60 % příspěvků v TV a rozhlasu se objevil některý z pracovníků Lesů ČR, a mohl tak ovlivnit publicitu podniku. V regionálních médiích je tento podíl 40 %, ve všeobecných, ekonomických a politických titulech 30 % a nejmenší podíl článků s odkazem na pracovníka LČR připadá na bulvární a ideologická periodika (25 %).

Při zohlednění čtenosti přinesly nejvíce příspěvků s odkazy na pracovníky Lesů ČR TV a rozhlas (dopad na 72 822 tis. diváků / posluchačů). Tentokrát na druhém místě jsou regionální periodika (33 366 tis. čtenářů) následované všeobecnými, ekonomickými a politickými tituly (27 200 tis.). Se zohledněním sledovanosti je podíl příspěvků s odkazem na pracovníky LČR v TV a rozhlasu ještě větší, a to více než 68 % všech oslovených diváků. Zhruba na stejné úrovni zůstal tento podíl v regionálních médiích (44 %), podstatně vyšší je v bulvárním a ideologickém tisku (38 %) a přibližně stejný je i ve všeobecných, ekonomických a politických titulech (34 %).

Výrazně nejčastějším komunikátorem se stal tiskový mluvčí Jan Řezáč se 140 citacemi. Zhruba třetinový počet citací (přesně 52) byl zaznamenán u generálního ředitele Jiřího Olivy. Více než 20 citací patřilo třem dalším pracovníkům LČR: Miroslavu Kortanovi (37), Pavlu Malinovi (36) a Jiřímu Silvestrovi (23).

Závěr

Pokud stále mezi lesníky převládá dojem, že média o lesnictví nemají zájem nebo o něm informují převážně negativně, pak na základě této analýzy se domnívám, že to již není pravda. Podařilo se nám nastartovat intenzivní, mnohostrannou, pestrou komunikaci s novináři a médií. Na co však v tuto chvíli neumím odpovědět, je to, jak ve skutečnosti tuto komunikaci vnímají obyčejní občané a zda si vůbec něco o lesnictví v médiích přečtou. Ale zřejmě ano, protože jinak by o toto téma neměli novináři takový zájem.

Připravil Jan Řezáč

Břehová vegetace lesních rybníčků poskytuje ochranu množství vodních ptáků; LS Jihlava

Stav a výhled Programu 2000

Podnikový dokument „Program 2000 – zajištění cílů veřejného zájmu u LČR“ byl zpracován a vydán v roce 1999. Obsahuje širokou paletu návrhů konkrétních opatření k zachování, případně podpoře veřejné prospěšných funkcí lesů. Celkové náklady (vlastní prostředky podniku) na jeho realizaci prostřednictvím organizačních jednotek (lesních správ, lesních závodů a oblastních správ toků) přesáhnou letos sumu 100 miliónů Kč.

Malé vodní očko na LS Český Krumlov

V roce 2002 byla i přes nepříznivé okolnosti (rozsáhlé povodně aj.) prostřednictvím organizačních jednotek podniku realizována opatření v celkové výši 23 921 tis. Kč. Vedle již klasických opatření ke zvýšení rekreační funkce lesů, jako je budování odpočinkových objektů, odstavných parkovišť pro návštěvníky lesů, studánek, informačního značení pro veřejnost atd., bylo vybudováno 7 nových

naučných stezek LČR. Celkový počet vlastních naučných stezek LČR tak vzrostl na 12. Na řadě dalších se podnik spolupodílí. Opmenuta nebyla ani péče a údržba historických objektů a další opatření. (S fotografickou dokumentací jednotlivých objektů se čtenáři pravidelně setkávají na druhé vnitřní straně obálky našeho časopisu.)

V roce 2002 bylo vybudováno v investičních akcích Programu 2000 (o celkové výši 6 098 tis. Kč) celkem 7 naučných stezek (s celkovými náklady 555 tis. Kč), 3 cyklostezky (nákladem 370 tis. Kč), 5 odstavných parkovišť pro návštěvníky lesů (160 tis. Kč), 85 odpočinkových objektů (celkovým nákladem 3 824 tis. Kč), 8 studánek nákladem 115 tis. Kč, byly provedeny úpravy drobných

vodních nádrží nákladem 360 tis. Kč, dále byly provedeny opravy památných objektů a staveb, budovalo se informační značení pro veřejnost atd.

Na neinvestiční opatření Programu 2000 bylo vyčerpáno celkem 17 823 tis. Kč, z toho: estetické úpravy – 1813 tis. Kč, péče o vodní zdroje – 3683 tis. Kč, péče o biodiverzitu – 2624 tis. Kč, péče o drobné stavby – 2040 tis. Kč, péče o drobné objekty sloužící k odpočinku veřejnosti – 2793 tis. Kč, potlačování invazních druhů rostlin – 1360 tis. Kč, informační systém pro veřejnost – 1513 tis. Kč, speciální programy – 136 tis. Kč, opravy a údržba tras pro veřejnost – 1861 tis. Kč.

V tomto roce byl dále zpracován projekt na vybudování „Arboreta se sbírkou dřevin lesů mírného pásma“ v revíru Vysoká lesní správa Choceň. Rovněž byla zahájena činnost Grantové služby LČR.

Součástí realizace Programu 2000 již od roku 1999 je také smluvní spolupráce s ČSOP, spolupráce se Sítí středisek ekologické výchovy Pavučina, sdružením Tereza a Klubem českých turistů, dále s Junákem (od roku 2000) a Ligou lesní moudrosti (od roku 2002).

Pro rok 2003 mají organizační jednotky podniku na realizaci Programu 2000 k dispozici (obdobně jako v předchozích letech) finanční prostředky v celkové výši 30 mil. Kč. Prioritami v tomto roce jsou:

- opatření na ochranu a podporu biodiverzity (většinou nutná spolupráce s orgány ochrany přírody) – zejména péče o významné a památné stromy, historické aleje, parky, budování drobných vodních ploch pro obojživelníky aj.,
- opatření v oblasti lesní estetiky (obnova a údržba palouků, výhledů, průhledů),
- budování cyklotras, případně další opatření vyplývající z poptávky místních a regionálních partnerů (obcí, mikroregionů aj.).

RNDr. Jiří Stonawski, OLHOP, ředitelství LČR

Retenční nádrž na LS Třebíč

Významné stromy LČR

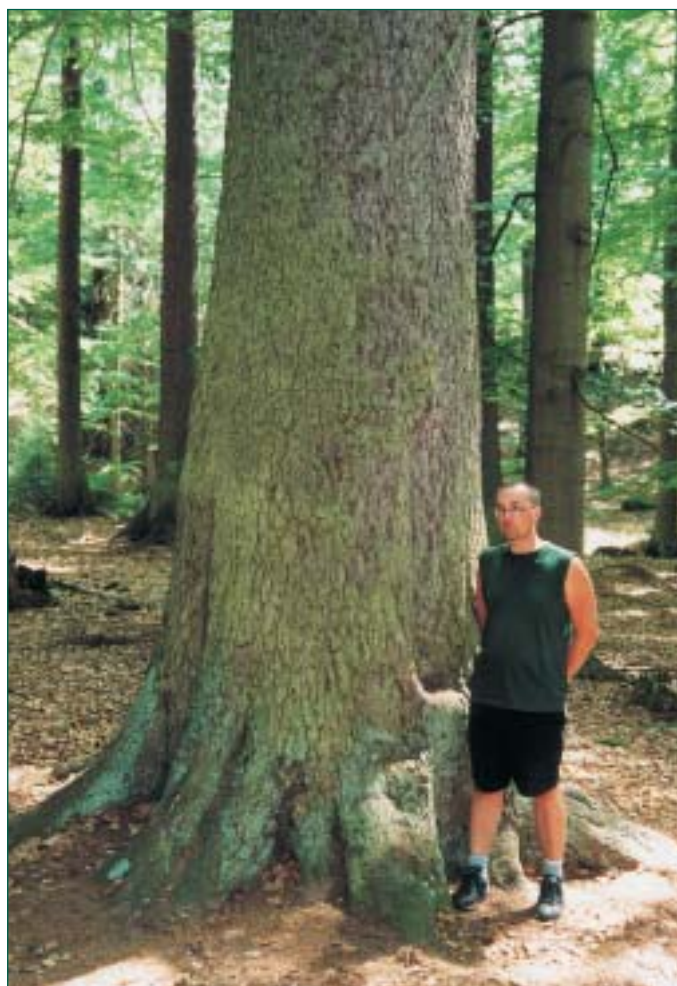
Na základě podnětů organizačních jednotek a České lesnické společnosti vyhlásily Lesy České republiky, s. p. (dále jen „LČR“) k datu 1. 5. 2003 jako součást podnikového „Programu 2000“ dílčí program „Významné stromy LČR“. Péče o tyto stromy koresponduje s ochranou biodiverzity, která je v tomto roce jednou z priorit praktických opatření Programu 2000.

Počátky systematického přístupu k významným stromům u nás jsou spojeny se jménem schwarzenberského lesmistra Jana Evangelisty Chadt Ševětinského (1860 - 1925), který v roce 1913 vydal vlastním nákladem knihu „Staré a památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku“.

LČR svůj zájem o významné stromy vyjádřily mimo jiné podporou dokumentárního cyklu autorů M. Hruškové a B. Ludvíka „Paměť stromů“, který v nedávné době vysílala Česká televize. Dále spolupracovaly s těmito autory na vydání populárně naučné knihy „Stromy se dívají“.

Programem „Významné stromy LČR“ podnik hodlá navázat na tyto aktivity a rozšířit přehled o významných stromech u nás. V rámci tohoto programu jsou na základě Pokynu výrobně-technického ředitele č. 8/2003 vyhledávány a evidovány významné stromy, kterým by měla být do budoucna věnována zvýšená péče. Jedná se zejména o jedince významné svými rozměry, případně tvarově pozoruhodné, historicky pamětihodné (k nimž se váže nějaká pověst či příhoda), druhově výjimečné apod., a to výhradně na pozemcích, k nimž mají LČR právo hospodařit.

Program „Významné stromy LČR“ se nevztahuje na stromy, které jsou již vyhlášeny jako stromy památné podle § 46 zákona č. 114/1992 Sb., to znamená, že jsou evidovány v seznamech orgá-

Mohutný smrk na LS Přímda

Krásný dub na LS Ronov nad Doubravou

nů ochrany přírody a označeny v terénu tabulí s nápisem „Památný strom“ a malým státním znakem České republiky. Dále se nevztahuje na stromy rostoucí na pozemcích určených k převodu podle „arondačního programu LČR“.

Zařazením jedince do seznamu se územně příslušná organizační jednotka zavazuje k ochraně tohoto jedince v rámci svých možností před úmyslnou těžbou či před poškozením v souvislosti s činnostmi prováděnými v jeho bezprostředním okolí a k nezbytné péči o něj v případě potřeby. O jednotném způsobu označování významných stromů bude rozhodnuto později podle výsledků šetření. Vlastní šetření včetně možnosti záznamu do softwarové aplikace bude probíhat do konce října 2003.

Seznam významných stromů bude následně využit především k propagaci péče o významné prvky přírody u našeho podniku, k lesnické osvětě a rovněž jako srovnávací materiál v rámci ČR i zahraničí (např. seznam Champion trees ve Velké Británii).

Zjištěné údaje mohou přinést také nové poznatky týkající se růstových možností jednotlivých druhů. Z dosavadních výsledků podobného šetření Nadace Augustina Bayera (viz časopis Veronica č. 2/2003) například vyplývá, že v údolní nivě Odry na severní Moravě se nachází pravděpodobně nejmohutnější vrba červenavá na světě (s obvodem kmene 700 cm), dále např. „kapitální“ střešmcha obecná (s obvodem 190 cm), olše šedá (240 cm) a vrba lýkocová (230 cm). Na Pohansku u Břeclavi je to zase habr obecný s obvodem 475 cm.

Neméně zajímavé výsledky však může šetření přinést, i pokud jde o dřeviny, jejichž kmen zpravidla nedorůstá výčetní výšky, včetně druhů převážně keřovitého vzrůstu. Uvitáme i informace o dřevinách tohoto typu. Nejzajímavější z nich zveřejníme v našem časopise.

RNDr. Jiří Stonawski, OLHOP, ředitelství LČR

Na cestě k profesionalitě

(rozhovor s Ing. Martinem Černým, jednatelem společnosti IFER)

Situace v lesnickém výzkumu není jednodušá. Jako takřka všude je i zde problémem nedostatek finančních prostředků. Přesto v této oblasti působí instituce, která si zaslouží pozornosti. Soukromá společnost Ústav pro výzkum lesních ekosystémů, s. r. o., (IFER) existuje již 10 let. Vznikla z nadšení lidí, kteří po roce 1989 chtěli vzít svůj osud do vlastních rukou.

Co vás vedlo k založení firmy v době, která na jedné straně otvírala nové existenční možnosti, ale na druhé straně oplývala nejistotami a riziky?

Na začátku 90. let se nám skutečně nabízel, jako ostatně celé společnosti, řada nových lákavých možností, jak změnit svůj dosavadní život. Věděli jsme, že nechceme opustit oblast lesnického výzkumu, v němž jsme se pohybovali již několik let. Naše představy o něm byly ale dosti odlišné a postupně v nás zrálo rozhodnutí zkusit to jinak, a to jinak znamenalo jediné – opustit prostředí státní instituce a vstoupit na cestu soukromého podnikání. Důvodů, proč začít ve zcela jiném prostředí, byla celá řada – touha po nezávislosti, snaha vytvořit prostředí pro kreativitu, možnost rozhodovat o dalším rozvoji, o svém vlastním osudu. Na samém počátku, v roce 1992, jsme zvolili cestu postupného osamostatnění. Když nás pět kolegů odešlo ze státního Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti Jíloviště-Strnady, nastoupili jsme jako zaměstnanci do soukromé stavební firmy Pyrus, ve které jsme vytvořili divizi, zabývající se lesnickým výzkumem. Zhruba po roce a půl jsme se osamostatnili úplně a založili společnost s ručením omezeným Ústav pro výzkum lesních ekosystémů (IFER). Lze to charakterizovat jako zcela kontinuální přechod, v jehož rámci jsme plynule pokračovali v řešení již započatých projektů.

Na jaký výzkum jste se zaměřili?

Základní okruh projektů byl soustředěn na monitoring zdravotního stavu lesa v národních parcích a v některých dalších oblastech České republiky, např. u Vojenských lesů v Brdech, v dalších etapách pak i v Beskydech a jinde. První projekty z této oblasti jsme řešili hlavně pro ministerstvo životního prostředí. Druhý základní okruh projektů byl zaměřen na budování růstových modelů pro hlavní dřeviny České republiky. V této oblasti jsme pracovali pro ministerstvo zemědělství. Tehdy jsme již také řešili několik projektů z mezinárodního prostředí.

Jakým způsobem jste jednotlivé projekty získávali?

Projekty jsme získávali výhradně na základě výběrových řízení a pravidel v té době platných, které příslušné instituce vypisovaly. Výsledky prvních projektů nám pak pomáhaly získávat důvěru a respekt těchto institucí. Nikdo neměl s tímto způsobem zadávání výzkumu nějaké zkušenosti. Proto také státní instituce, jako náš hlavní zadavatel, postupovaly poměrně opatrně.

Byli jste tedy vystaveni dosti tvrdému tlaku na kvalitu odváděné práce?

Samozřejmě. Ale nejen od zadavatelů. Věděli jsme, že musíme nabídnout zákazníkovi něco navíc. Proto jsme i sami na sebe kladli velice náročná kritéria. Domnívám se, že nakonec naší hlavní devizou byla a je nejen kvalita, ale i pružnost (flexibilita), schopnost přizpůsobit se zadání, komplexně přistupovat k různým okruhům problémů a rychlost řešení.

Od koho získáváte zakázky?

Principiálně je to po celých deset let stále stejné. Naši zákazníci pocházejí ze čtyř oblastí.

Ing. Martin Černý

Jednak jsou to státní instituce, jež vypisují zadání účelově orientovaných projektů, které potřebují pro podporu svého rozhodování. To je právě ministerstvo životního prostředí či ministerstvo zemědělství. Druhou oblast tvoří vědecké instituce (nadace), které vypisují granty na vědecky orientované projekty, někdy i základního výzkumu. Třetí skupinou jsou provozně orientovaní zákazníci. Ti rovněž pro podporu svého rozhodování potřebují určité informace, které jim výzkumné projekty mohou poskytnout. Do této skupiny patří především tuzemští zákazníci, například státní podnik Lesy České republiky a další vlastníci nebo správci lesů. Poslední oblastí jsou instituce a firmy z mezinárodního prostředí. Řešíme projekty financované v rámci různých programů EU, ale zrovna tak pracujeme pro konkrétní zákazníky ze zahraničí.

Lze určit velikost firmy z hlediska řešených projektů nebo případně obrátu?

Tyto veličiny se v průběhu deseti let měnily. V prvopočátku šlo hlavně o přežití, o nalezení svého místa pod sluncem. Soukromý subjekt, působící na poli výzkumu, byl přijímán s rozpaky nebo s nedůvěrou. Během následujících let se však naše pozice velmi významně změnila. Došlo k rychlému nárůstu objemu řešených projektů a tím i objemu finančních prostředků. Náš rozpočet se navyšoval, situace firmy se do jisté míry stabilizovala. To nás vedlo před čtyřmi lety k rozhodnutí významně se zaměřit na další rozšiřování kapacit, na další zvyšování kvalifikace pracovníků, na podporu růstu osobností. Konkrétním projevem byl fakt, že se v posledních letech zvyšoval počet pracovníků větším tempem, než rostl obrát firmy.

Nezhoršila se efektivita firmy, když jste nabírali víc lidí, než kolik bylo zakázek?

Po dlouhém experimentování jsme zjistili, že ve firmě našeho typu může pracovat pouze ten, kdo potřebuje především prostor

Školení zahraničních uživatelů technologie Field-Map

pro sebe, pro svou práci, pro svůj další rozvoj. Jinými slovy ten, kdo potřebuje jistoty, jež je schopna garantovat pouze státní instituce, by měl pracovat v prostředí státních institucí. Když se v takovém prostředí necítí omezován, je pro něho přechod do firmy, jako je naše, v podstatě zklamáním. Sice si vytvoří prostor pro svůj další rozvoj, ale pokud se nechce někam rozvíjet, tak v jeho životním postoji převáží spíše určitá negativa, především permanentní sociální nejistota a vyšší pracovní náročnost.

V posledních letech k nám přišli lidé dvojího druhu. První kategorií tvoří zkušení pracovníci s mezinárodní praxí, kteří svoji kvalifikaci získali především v zahraničí a snaží se ji uplatnit v podmínkách naší republiky. Chtějí tedy dostat prostor pro další rozvoj a realizaci svých zkušeností. Druhou početnější kategorií jsou čerství absolventi vysokých škol, ne jenom lesnických, ale i biologicky orientovaných, kteří nemají žádné zkušenosti, ale mají chuť pracovat samostatně.

Přijímání mladých pracovníků v první fázi do jisté míry snížilo produktivitu práce. Po několika letech však produktivita začala prudce růst a firma získala schopnost nabízet kvalifikovanější služby a dosahuje vyšší konkurenceschopnosti i na mezinárodním poli. Takže investice do lidí je investice do budoucnosti, a to relativně blízké. Soustředili jsme se na zvýšení jazykové vybavenosti, zvýšení odborné kvalifikace, schopnost orientovat se v mezinárodním prostředí a řadu dalších dovedností, spojených s vysokou mírou motivace.

Kolik pracuje ve firmě lidí?

Firma dnes zaměstnává dvacet pracovníků. Nechtěným důsledkem většího počtu pracovníků je nutnost formalizovat firemní strukturu. Proto jsme společnost reorganizovali do oddělení, která jsou odborně profilována a dost přesně tak navenek prezentují odborné zaměření celé firmy. Každý hektický počátek a nadšení několika lidí se po nějakém čase musí přetřansformovat do rutinního provozu. Pokud se tak nestane, firma zanikne v důsledku vnitřních neshod. Máme výkonného ředitele firmy, který koordinuje chod firmy, máme vedoucí oddělení, máme pracovníky, kteří jsou samostatnými řešiteli nebo pomocnými řešiteli projektů a máme pomocný technický personál. Ačkoliv z podstaty naší existence vyplývá to, že nemůžeme nikomu zajistit nějaké zásadní životní jistoty, přesto je zájem o práci v naší firmě značný především u mladých pracovníků.

Jak spolu uvnitř firmy komunikujete?

Vazby mezi odděleními jsou velmi úzké, protože dvacet pracovníků je ještě pořád relativně malý tým a do jisté míry si myslíme, že je optimální pro firmu našeho typu. Oddělení vlastně vytvářejí vertikální strukturu, která se kombinuje s horizontální strukturou vázanou na řešené projekty.

Specializuje se někdo na získávání zakázek?

Nelze říct, že bychom měli specializovaného pracovníka na získávání projektů. Spíše

se každý snaží získávat nebo vytipovávat možné projekty podle svého zaměření. Jistěže kvalifikovanější, zkušenější pracovníci jsou schopni odhadnout a získat výzkumné projekty ve větší míře než ti mladší a méně zkušení. Přesto se na získávání projektů podílí stále více lidí, jejich činnost ale důsledně koordinuje především výkonný ředitel.

Zapojujete se i do větších týmů v rámci řešení například mezinárodních projektů?

Snažíme se o to nejen v mezinárodním kontextu, ale i v prostředí České republiky. Je řada projektů, které jsme řešili nebo řešíme v menších či větších řešitelských týmech tvořených zástupci řady institucí a firem.

Rozrůžňovala se s postupem let činnost firmy?

Produkční ekologie lesa je pořád jádrem činnosti ústavu. Během let se však naše aktivity postupně rozšiřovaly. V posledních letech se významněji zaměřujeme i na úroveň krajiny. Projekty bychom mohli rozdělit do čtyř základních kategorií. Jednak jsou to projekty řešené přímo pro lesnický provoz, například vývoj růstových tabulek, sortimentace, plánování, odhady těžebních možností. Do další skupiny patří projekty studující vztah lesa a růstového prostředí, kde se zabýváme jak zdravotním stavem lesů, tak otázkami souvisejícími s koloběhy látek, v poslední době především s koloběhem uhlíku. Třetí kategorie projektů by bylo možno nazvat projekty pro podporu ochrany přírody, kde především pro národní parky jsme v minulých letech řešili celou řadu projektů zaměřených na sběr informací potřebných pro rozhodování a řízení, tedy management spravovaných území. Naše práce má v převážné většině charakter aplikovaného výzkumu. Je tedy pro nás velmi důležité, aby výsledky byly zpracovány do podoby využitelné klientem, zákazníkem. Zde navazuje čtvrtá skupina, v jejímž rámci je značná řada výzkumných výstupů přetřansformována do podoby softwarových aplikací určených především pro podporu rozhodování. Máme ale i aplikace technologičtěji zaměřené, určené např. pro počítačový sběr venkovních dat. V této oblasti, kromě toho, že rozvíjíme software, působíme i v roli jakéhosi systémového integrátora, který vytváří celou technologii a snaží se ji uplatnit v národním nebo mezinárodním prostředí.

Co je podstatou vaší práce?

Způsob naší práce spočívá v tom, že řešením projektů se snažíme uspokojit informační potřebu zadavatele, jež zpravidla informace, které od nás získal, používá pro podporu svého rozhodování, pro řízení apod. K tomu, abychom mohli takovou informační potřebu naplnit, potřebujeme informace, v našem případě o lese. K tomu je nutné mít propracovaný systém pro sběr informací. Zaměřujeme se na pozemní šetření, na pozemní sběr dat, kde s výhodou právě užíváme zmíněné počítačem podporované sběry dat. Zabýváme se i metodou dálkového průzkumu Země. Sebrané údaje vytvářejí časové řady, zabýváme se tudíž intenzivně

statistickými hodnoceními dat, vyhodnocením časových řad, modelováním a využíváním modelů pro prognózy.

Jakými směry se chcete rozvíjet dál?

Odborné zaměření firmy je do značné míry stabilizováno a dáno organizační strukturou a profilem jednotlivých oddělení. Naše technologické vybavení podmiňuje způsob řešení určitého typu projektů. Základem strategie dalšího rozvoje je snaha o naplnění informační potřeby tuzemských zákazníků čili získávání projektů tady v tuzemsku. Velmi významně se ale soustředujeme na snahu integrovat se do mezinárodního prostředí. Chceme řešit mezinárodní projekty, pracovat pro zahraniční zákazníky a uplatňovat celou firmu i jednotlivé pracovníky v mezinárodním prostředí. Chceme spolupracovat i s podobnými firmami v zahraničí. Naši pracovníci se pravidelně zúčastňují mezinárodních akcí, vyjíždějí na mezinárodní stáže i pracovat do zahraničí. Do rámce mezinárodních kontaktů také patří návštěvy zahraničních pracovníků u nás. Máme zahraniční kolegy, kteří u nás působí delší dobu. Jiní přijíždějí na několika-měsíční stáže. Na tréninkové kurzy, například v oboru počítačově podporovaných metod venkovního šetření, přijíždějí vědečtí pracovníci téměř z celého světa.

Mohl byste uvést konkrétní mezinárodní spolupráci, do níž jste zapojeni?

Jedním z nejzajímavějších a pro nás nejvýznamnějších současných projektů v mezinárodním prostředí je projekt Inventarizace zásob uhlíku v lesních ekosystémech, který realizujeme pro nadaci FACE. V tropických zemích Ugandě, Ekvádoru, Malajsii, ale i v zemích střední Evropy provozujeme ve spolupráci s místními pracovníky systém inventarizačních ploch, uplatňujeme metody počítačem podporovaného sběru dat, vyhodnocujeme data z hlediska zásob uhlíku a posléze i z hlediska schopnosti lesa vázat uhlík.

Spoustu lidí napadne, jak vlastně můžete garantovat nezávislost firmy a objektivitu zjištěných výsledků, když jste „závislí“ na těch, kdo vás platí?

Ve smyslu takto položené otázky by nezávislost nemohl garantovat vlastně žádný z resortních ústavů. V našem případě je nezávislost dána tím, že při řešení projektů používáme transparentních metod, že šetření, která provádíme jsou reprodukovatelná, že výsledky řešení procházejí oponentním řízením, kdy je musíme obhájit před nezávislou odbornou veřejností. Už fungujeme deset let, vyřešili jsme dohromady více než 150 samostatných projektů. To samo o sobě vytváří určitou záruku do budoucna, protože až dosud se nám nestalo, že by někdo zpochybnil data, která jsme získali, a to i přes to, že v některých případech se pohybujeme v poněkud kontroverzních oblastech, např. inventarizace škod zvěří apod.

Děkují za rozhovor, Jan Řezáč

PRO SILVA BOHEMICA

na exkurzi v Rakousku

Ve dnech 26. – 28. června 2003 pořádala pobočka České lesnické společnosti PRO SILVA BOHEMICA ve spolupráci s Lesy České republiky, s. p. lesnickou exkurzi do Burgenlandska a Štýrska. Z jednačtyřiceti účastníků bylo šestnáct zaměstnanců našeho podniku (jeden z ředitelství a patnáct z lesních správ). První den probíhala exkurze v Nadačních lesích knížete Esterházyho, lesním závodě Lockenhaus. Další dva dny strávili účastníci exkurze v lesích patřících do vlastnictví Suverénního řádu Maltézských rytířů, v lesním provozu Ligist. Součástí exkurze byla také prezentace firmy MHT.

Lesní závod Lockenhaus

Lesní závod se nachází ve spolkové zemi Burgenland. Výměra LZ je 5758 ha, rozloha lesní půdy 5558 ha a porostní půdy 5185 ha. Lesy obhospodařované lesním závodem se rozkládají ve třech lesních oblastech v nadmořské výšce od 340 do 884 m. Průměrná roční teplota se pohybuje mezi 6 až 8 °C, srážky mezi 800 až 1000 mm/rok a vegetační období je 210 až 225 dní. Jehličnany se na dřevinné skladbě podílí 56 % (nejvíce borovice 36 %, smrk 14 %) a listnáče 44 % (buk 28 %, dub 9 %).

Lesní závod ročně těží 38 tis. m³ dřeva, z toho 24 tis. m³ pomocí harvestorů. Před dvanácti lety skončil s prováděním úmyslných holých sečí při obnově porostů a obnovu provádí pouze výběrem jednotlivých stromů. Měřítkem vyznačení stromu k těžbě není dosažení maxima hmotového přírůstu, ale dosažení vrcholu přírůstu hodnotového. Prvotním impulsem k přechodu na tento způsob hospodaření byla snaha snížit pěstební náklady. V posledních letech lesní závod většinou uměle nezalesňuje vůbec, ale občas přeci jenom musí provádět umělé doplnění malého počtu sazenic (celkově do 12 tis. ks za rok). V současné době se na pěstebních nákladech největší měrou podílí výchova lesních porostů. Ale také tyto náklady se jim daří snižovat díky tomu, že následný porost se vyvíjí pod mateřským porostem a prořezávání porostů probíhá z velké části přirozeným výběrem.

Venkovní ukázka, po které nás provázal Ing. Pollak, byla zaměřena na bukové hospodářství. Změna hospodaření v buku od holo-sečného a podroštního způsobu směrem k hospodaření v lese neustále plně tvořivém měla svůj počátek opět v ekonomické stránce. Prvotní úvaha vycházela z teoretického předpokladu, že nejsilnější stromy v porostu jsou nejstarší a čím je buk starší, tím více je ohrožen vznikem nepravého jádra, takže při dalším hmotovém přírůstu dochází již k poklesu hodnotovému. Podle slov Ing. Pollaka se jim touto cestou vskutku daří snižovat

Účastníci exkurze

podíl buků s nepravým jádrem. Vlastní obnova probíhá zpravidla v pětiletých intervalech těžbou jednotlivých stromů, které dosáhly požadované síly v počtu 12 – 14 ks na hektar. Současně jsou též vytěženy nekvalitní slabší stromy, takže celková výše těžby se většinou pohybuje mezi 60 – 70 m³/ha. Zároveň s těžbou probíhá i výchovný zásah ve středu vytvářejících se kotlíků – kuželů dolní etáže. Z nárostů a mlazin jsou odstraňovány pouze předrostlíci a obrostlíci v úrovni. Obrostlíci v podúrovni se neodstraňují, většinou časem sami uschnou a pokud ne, tak jsou z porostu odstraňovány až v době, kdy dosáhnou parametrů vlákninového dříví. Intenzita výchovného zásahu se pohybuje od dvou do pěti odstraněných jedinců na jednom aru. Odstraňovaný jedinec se pouze uřízne zhruba v prsní výšce (jinak by nebyla vzhledem k hustotě nárostů a mlazin šance dostat ho na zem).

Těžba v těchto porostech se provádí klasickým způsobem motorovou pilou. Důvodem nepoužívání harvestorů jsou ztráty na cenných sortimentech, ke kterým při automatické sortimentaci pomocí harvestorového počítače dochází. Z porostů je dříví převážně vyklizováno traktorovými technologiemi po dokonale vybudované síti vyklizovacích linek. Na otázku, co s nárosty a mlazinami provede těžební zásah, Ing. Pollak odpověděl, že při každém těžebním zásahu se nepatrná část přirozeného zmlazení zničí, ale vzhledem k tomu, že v horní etáži je stále dostatek plodících stromů jsou tyto ztráty záhy nahrazeny. Větší škody eliminuje poměrně hustá síť vyklizovacích linek.

Prezentace firmy MHT

Ve večerních hodinách prvního exkurzního dne proběhla prezentace firmy MHT. Tato firma, specializující se na výrobu lesnické techniky, je stoprocentní dceřinou společností firmy Neuson-Kramer Baumaschinen AG, která vyrábí stavební stroje. Firma MHT vyrábí sedm typů harvestorů s výkonem motoru od 75 do 230 koní a váhou od 8 do

24 tun. I člověka neznalého věci na první pohled překvapí dva velké rozdíly v porovnání se severskými harvestory. Firma MHT vyrábí výhradně pásové harvestory, neboť má prokázáno, že pásy působí na půdu minimálním měrným tlakem (podle typu harvestoru uvádí měrný tlak od 0,38 do 0,44 kg/cm²). Druhým rozdílem jsou rozměry. Harvestory firmy MHT mají podstatně menší rozměry než severské typy. Nejmenší typ 8002HV určený do probírek je pouze 2,72 m dlouhý a 2,15 m široký. Jeho rameno je však plně srovnatelné s rameny jiných harvestorů, neboť má dosah 9,3 m. Největší prezentovaný typ 18002HVT byl dlouhý 3,95 m a široký 2,55 m. Svahová dostupnost všech typů je 38°. Všechny typy mají zařízení, které umožňuje naklápění kabiny harvestoru o 25° ve směru jízdy a o 15° doleva a doprava, takže operátor má možnost stále sedět v rovině. Podle zástupců firmy jejich další velkou předností jsou relativně nízké pořizovací náklady, neboť tyto harvestory se montují na výrobní lince používané k výrobě bagrů firmy Neuson-Kramer.

Lesní provoz Ligist

Lesy obhospodařované Lesním provozem Ligist jsou majetkem Suverénního řádu Maltézských rytířů. Kromě vlastního lesního hospodářství v tomto provozu, podnikají na lesním závodě Hebaln také v turistickém ruchu. Výměra provozu je 3550 ha z toho lesní půdy 3140 ha. Provoz je rozdělen do čtyř revírů. Revíry se rozkládají v nadmořských výškách 1270 – 1700 m. Průměrná roční teplota se pohybuje od 8,7 °C v nejnižších polohách do 3,7 °C v nejvyšších polohách. Roční úhrn srážek od 800 mm v nejnižších polohách do 1200 mm v nejvyšších polohách. Při lesním hospodaření se vychází z pěstebních směrnic rozdělených do tří částí:

1. Směr obhospodařování lesa

■ Lesy Maltézského řádu mají význam i do budoucnosti jako materiální základna pro charitativní cíle vlastníků a jako obživu pracovníků a tudíž musí být řádně obhospodařovány.

■ Budoucí poptávku po jednotlivých produktech (službách) není možné plánovat. Utváření lesa se proto nemůže řídit současnou odbytovou situací, nýbrž přirozenými stanovištními podmínkami.

■ Do hospodářsko-kulturních cílů je zahrnut i zvláštní ohled k vlastním hodnotám přírody. Proto se na ochranu přírody a management biotopů pohlíží jako na integrální součást cílů lesního závodu.

2. Pěstební cíle v hospodářském lese

■ Les neustále plně tvořivý s těžbou jednotlivých stromů. Je zde otevřenost pro rozmanitost struktur lesa a jejich neustálé změny.

■ Páteří lesa jsou dřeviny potenciálních přírodních společenstev.

■ Obnova lesa probíhá převážně přirozenou cestou s vyloučením holosečí.

■ Udržování zásoby směřuje k hodnotovému přírůstu.

■ Přirozené stanovištní rozdíly se považují za část přírodní rozmanitosti a je na ně brán ohled.

3. Opatření

■ Hospodářská opatření se nestanovují ve střednědobých plánech. Každé vyznačení těžby musí být v souladu s vývojovým stavem plochy.

■ V jednotlivých lesních částech se dřevo těží v přibližně rovnoměrných časových odstupech. Roční těžba kolísá podle poptávky a peněžního cíle závodu.

■ Všechny stromy se pro těžbu vyznačují jednotlivě a to především podle těchto kritérií: aktuální situace na trhu, potřeba zvyšovat kvalitu, stabilita, hodnotový přírůst.

■ Doplnkově se dbá na možnosti přirozené obnovy. V potenciální druhové skladbě nejsou předepsány žádné hodnoty zastoupení jednotlivých dřevin.

■ Těžištěm obhospodařování lesa je přestavba nepřirozených monokultur ve smíšené, stanovišti odpovídající lesy.

■ Ve všech stadiích lesa se podporuje

přirozený výběr prostřednictvím vertikální výstavby.

■ Pěstební zásahy se soustřeďují na kvalitativní výběr. Úprava dřevinné směsi ustupuje do pozadí. Ohroženým dřevinám se však pomáhá.

■ Malé až střední mezery v porostu, které vznikají nahodilými těžbami, jsou zcela ponechány přirozené sukcesi.

■ Pěstební kontrola se děje pomocí soustavných inventarizací.

Venkovními ukázkami, které probíhaly v průběhu pátku a soboty na revírech Hebaln, Sommereben a Fürstenfeld, nás provázal především Univ. Prof. Ing. Dr. Josef Spörk, dále pak Ing. Clemens Spörk, Ing. Franz Starlinger a Mag. Karl Gartner.

Profesor Spörk nás seznámil s důvody a historií přechodu od holosečného způsobu hospodaření k lesu trvale plně tvořivému. Obdobně jako v Nadačních lesích knížete Esterházyho i zde byl prvotní důvod ekonomický. Při provádění holých sečí se v minulosti těžilo dříví nejen mylně zralé, ale i slabé přinášející menší zisk, zatímco v jiných částech lesa se mezitím jiné dříví stávalo přestárým a přesíleným a takovéto dříví bylo následně čím dál tím problematictější vůbec prodat. Přechod od holých sečí k těžbě jednotlivých hodnotově zralých stromů neproběhl na všech revírech současně. V revíru Fürstenfeld se poslední úmyslná holá seč realizovala již v roce 1929, zatímco v revíru Hebaln až v roce 1975. Jediný důvod časově odlišného počátku změny způsobu hospodaření spočíval v rozdílné míře zpřístupnění porostů v jednotlivých revírech. V současné době provozovaný způsob hospodaření není možný bez dostatečného dopravního zpřístupnění porostů. V horských revírech bylo nutno tuto síť nejdříve vybudovat. V rámci celého závodu nyní připadá na 1 ha plochy 50 bm odvozních a 130 bm příbližovacích cest.

Jak prof. Spörk uvedl, změna způsobu hospodaření vzešla z popudu vlastníka lesa

a provozní lesníci se zpočátku obávali možnosti rozpadu porostů. Nic takového se však nekonalo. Naopak, běžný roční přírůst v takto obhospodařovaných porostech se začal zvyšovat. A díky tomu, že přestaly vznikat porostní stěny na okraji holých sečí, došlo i k poklesu podílu nahodilých těžeb. Postupně se začalo dostavovat i přirozené zmlazení. Ve vztahu k přirozenému zmlazení profesor Spörk uvedl, že je nutné, aby lesníci byli dostatečně trpěliví a na přirozené zmlazení si počkali i 10 až 20 let. I oni zpočátku bývali netrpěliví a často nevydrželi a porosty z části uměle zalesnili, ale jak se později ukázalo, byly to zbytečně vynaložené náklady. Jako faktor výrazně ovlivňující úspěch přirozené obnovy uvedl stavy zvěře a to především srnců.

Dále pak uvedl, že tento způsob hospodaření vyžaduje dostatečný počet kvalifikovaného lesnického personálu a tudíž, že racionalizace lesního hospodářství nevede cestou snižování počtu pracovníků, i když toto snížení vypadá naoko velice pěkně, neboť je vidět okamžitá úspora mzdových prostředků, ale za touto úsporou se skrývají mnohem vyšší ztráty na tržbách a také vyšší náklady.

Závěr

Na obou lesních majetcích měli účastníci exkurze možnost zhlédnout způsob hospodaření založený na podobném základě, jako je Reiningerova „těžba cílových tloušťek“, kdy časová úprava lesa nevychází již z věkových tříd, obmytí ustupuje do pozadí a od plošné těžby se přechází k těžbě jednotlivých stromů. Výběr stromů k těžbě se děje zásadně na hodnotovém principu. Tím je systematicky pečováno o porostní zásobu, maximalizován výnos z lesa a naopak jsou zde výrazně snižovány náklady, zejména pěstební činnosti. Shlednuté ukázky přesvědčily účastníky o mistrném zvládnutí tohoto způsobu hospodaření a o reálné možnosti takového obhospodařování lesních porostů v obdobných podmínkách.

Jedním z rozdílů mezi naším a zhlédnutým způsobem obhospodařování lesů je i způsob vyznačování těžebních zásahů. U nás se stále tvrdošíjně držíme starých (být pravdivých) pouček, že dříví roste zase pouze na dřevě a tudíž, že nositelem přírůstu je silné dříví a z porostů odstraňujeme mnohdy nejdříve stromy slabé. Lesníci v Rakousku však již pochopili, že přírůst hmotový se nerovná přírůstu hodnotovému a stromy pěstují pouze do tloušťek, které se dají na trhu nejlépe zpeněžit a na slabé stromy pohlíží jako na nositele budoucího hodnotového přírůstu. Je teď jen na nás, abychom pochopili, že přesílené a často nekvalitní dříví budeme sklízet se ztrátou, a že svou produkci dříví určeného k prodeji budeme muset přizpůsobit požadavkům trhu. Nelze očekávat, že při přebytu nabídky nad poptávkou by se trh přizpůboval nám. Exkurze nám názorně ukázala, že i při respektování požadavků trhu je v lese možné hospodářit trvale udržitelným, ekonomicky vysoce efektivním a současně i přírodě blízkým způsobem. Je škoda, že možnost zúčastnit se této exkurze neměl větší počet našich pracovníků.

Ing. Kamil Beznoska, OLHOP, ředitelství LČR
Ing. Vladimír Peší, LS Ostravice

Počátek přirozeného zmlazení jedle

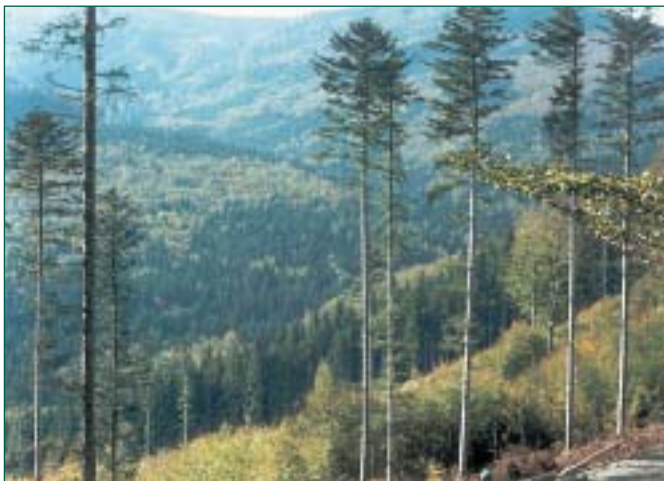
Ke stinnosti jedle

Mezi lesníky nepanuje úplná shoda v názoru, zda je jedle výrazně stinnou dřevinou, nebo jen dřevinou stín snášející. Podle zkušeností, které jsem s pěstováním jedle získal, jsem přesvědčen, že schopnost jedle odrůstat v zástínu souvisí s množstvím vláhy, kterou má na daném stanovišti k dispozici. Obnova jedle v dlouhé obnovní době pod porostem se může dobře dařit na Šumavě, nebo např. v polských Beskydech, tedy v oblastech s přebytkem srážek. Názor, že v přirozených i umělých obnovách se musí začínat s obnovou hodně brzy, pro zdárný vývoj je nutné jedli nejdřív nejméně 20 let „trápit“ v zástínu, teprve pak postupně uvolňovat, se nemusí jinde vyplácet. Vidíme bohužel velmi často, že jedle v podsadbách nepřirůstají, ale jenom přežívají. Chtěl bych proto dále ukázat, že jedle se může někde chovat jinak než jako stinná dřevina a dále, že ji je možno při splnění určitých podmínek s úspěchem obnovovat i uměle na holinách.

Přírodní podmínky na Jesenicku

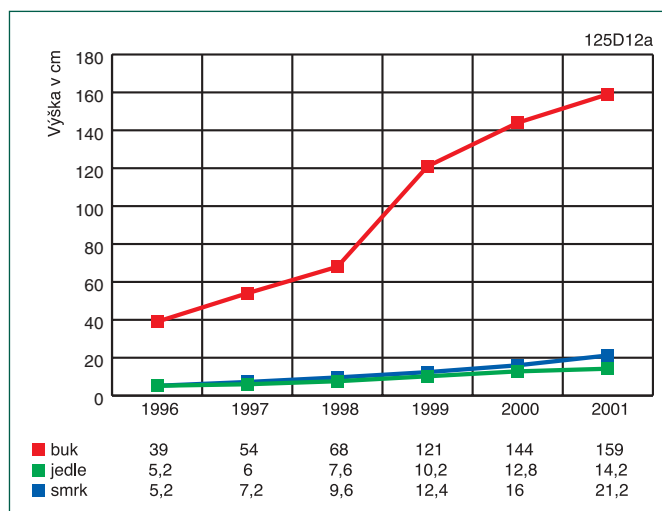
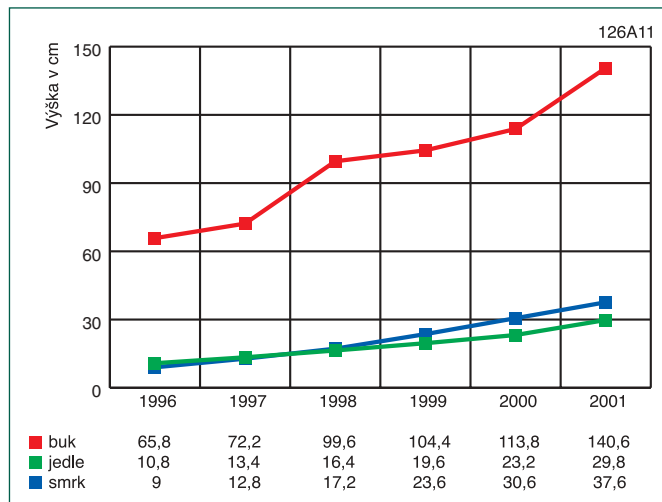
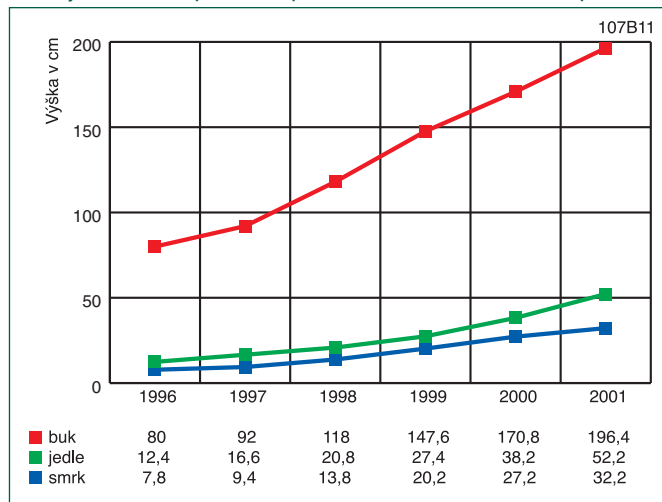
Obecné pravidlo, že v oblastech s vysokými srážkami se přirozená obnova daří pod porostem a naopak v oblastech chudých na srážky se přirozená obnova více daří v okraji mateřského porostu nebo mimo něj, podle mého názoru platí i pro jedli. Sloužím na Jesenicku v oblasti slezských Jeseníků a Rychlebských hor. Roční úhrny srážek zde sice nejsou úplně nejmenší (pro revír Česká Ves se uvádí 650 až 1000 mm), celá oblast se ale v letech s převažujícím jihozápadním prouděním dostává do deštného stínu, při postupu front od jihozápadu prší na moravské straně Jeseníků, samotné Jesenicko a Javornícko se v té době stává fénovou oblastí. Pro přirozené obnovy jsou suchá období (v minulém desetiletí výrazně od poloviny roku 1991 do poloviny roku 1994) limitující. V oblasti Rychlebských hor v přirozených obnovách v 5. a někde i v 6. LVS dominuje buk. Smrk se především v 5. LVS daří přirozeně obnovit pouze po velmi jemné přípravě mateřského porostu s tím, že s hlavním procloněním porostu se trefíme do doby někdy kolem jeho semenného roku.

Suchá období mají vliv dokonce i na zmlazení buku, pokud jsou nárosty z přirozených zmlazení delší dobu držena pod clonou starého porostu, snadno řidnou, z nadějného nárostu se tak stává pouze soubor obrostlíků. V jedlobukových zmlazeních však pod clonou starého porostu dominuje vysloveně hlouběji kořenící buk a to jak počtem jedinců, tak i přírůstem. Ať už po úmyslném, nebo samovolném proclonění starého porostu dojde pod ním k nalétnutí jedle a buku, buk většinou začne ve zmlazeních poměrně brzy odrůstat, zatímco jedle většinou delší dobu jen přežívá bez přírůstu. Za dobu služby v této oblasti jsem zjistil, že jedle ve zmlazení začíná odrůstat teprve až poté, když se po kalamitě, nebo přiřazení obnovního prvku

Jedle - strom pro dvě generace lesa

Vyhodnocení přírůstků podle dřevin na kontrolních plochách

dostane do okraje starého porostu, na proclonění a odclonění zde tedy reaguje podobně jako smrk. Při uvolňování jedlových zmlazení jsem proto před časem začal pracovat s jedlí podobně jako se smrkem a tyto postupy skutečně přinesly úspěch. Myslím si ale, že procloněním u jedle neuspokojuji ani tak potřebu světla, jako spíše potřebu vláhy. Skutečnost, že jedle je na mém revíru zastoupena ve starých jedlobukových porostech na jižních expozicích na vysychavých exponovaných stanovištích s N půdami mne vede k domněnce, že se zde obdobným způsobem zmlazovala i v minulosti.

Měření v kontrolních oplocenkách

Abych alespoň částečně ilustroval chování jedle ve zmlazeních, provedl jsem malé měření za roky 1996 – 2001, ke kterému jsem využil tři oplocené plochy v kontrolních oplocenkách. Všechny tři plochy jsou porostlé zmlazením buku, jedle, smrku, s převažujícím bukem. K sestrojení tabulek a grafů přírůstů jednotlivých dřevin jsem chtěl nejprve využít původních měření, která se každý rok prováděla na pěti dominantních jedincích každého druhu. Protože ale každý rok mohli na ploše dominovat jiní jedinci, byly by tyto údaje zmatečné. U jedle a smrku jsem proto přírůsty odměřil vždy na přeslenech pěti jedinců dominujících v roce 2001. Výška uvedená v tabulce a grafu je tedy aritmetickým průměrem jejich výšek. U buku nebyla jiná možnost, využil jsem proto průměru každoročních měření. Údaje u buku jsou tedy přesné v roce 2001, v letech předtím jsou přibližné. Na všech plochách početně i výškově dominuje buk, křivka výšek u buku představuje ve všech případech pro daný rok průměrnou výšku pěti nejvyšších jedinců z nejstaršího a tedy už velmi prořídleho zmlazení. Celý prostor pod křivkou je ale vyplněn jedinci buku nejružnějších výšek, nejpočetnější je výšková skupina buku těsně nad výškou smrku a jedle.

Zatímco v porostu 125 D12a se nemění postavení kontrolní oplocenky vůči okraji porostu (je umístěna 20 m od východního okraje porostu, který je navíc postupně zastiňován odrůstající tyčevinou), kontrolní plocha v porostu 107 B11 se přiřazením obnovního prvku dostala na východní okraj starého porostu, v porostu 126 A11 přiřazením obnovního prvku dostává plocha od r. 1999 rozptýlené světlo nejen z východního, ale i z jižního okraje. Plocha v porostu 126 A11 jako jediná je umístěna v 6. LVS, přírůst zmlazení je zde zřejmě ovlivněn vyššími srážkami. U všech ploch lze vidět obdobné přírůsty u jedle i smrku a dominanci buku. Na ploše v porostu 125 D12a je patrná celkem plochá křivka výšek u jedle a smrku. Postavení kontrolní plochy vůči okraji porostu se v tomto porostu v příštích letech nezmění a počítám, že zmlazení smrku a jedle zde zastíněno dominujícím bukem uhynie. U ploch v porostech 107 B11 a 126 A11 se začíná navyšovat přírůst smrku a jedle v letech 2000 a 2001, je zde tedy patrné, že změna v postavení kontrolní plochy vůči okraji porostu iniciovala u jedle a smrku výškový přírůst. U těchto dvou ploch podobně jako všude jinde se postupným procloněním a odcloněním navýší přírůst u smrku a jedle. Postavení těchto dvou dřevin v nárůstu se pak definitivně změní odstraněním předrostlých buků v prořádkách.

Umělá obnova jedle na holině

Trvat na tom, že se jedle dá obnovovat pouze a jen v zástinu s dlouhou obnovní dobou není rozumné, myslím, že bychom měli více zkoušet. Vzhledem k celkovým objemům obnov nebude ani v budoucnu problém obnovy jedle pro lesní hospodářství problémem zásadním. Je tedy třeba hledat každý vhodný způsob, jak dostat jedli do porostů, kde nám chybí. Bude-li se nám to někde dařit například umělou obnovou na holinách, proč bychom to nedělali. Jsem přesvědčen, že i jedle uměle vysazená na holině si s sebou pro příští přirozenou obnovu ponese kompletní genetickou výbavu. Při obnově lesa na svém revíru odkrývám většinou plochy už alespoň částečně zmlazené bukem. V obnově dalších dřevin včetně jedle jsem proto často nucen k rychlému postupu, to znamená, že na odkryté ploše v řídkém sponu prosazují a v mezerách dosazují chybějící dřeviny podle obnovního cíle.

Umělou obnovu jedle jsem si už tedy mnohokrát vyzkoušel a musím říct, že celkem s úspěchem. Především, že sadební materiál jedle používaný v umělé obnově pochází téměř 100% z osiva nasbíraného na mém revíru. Jedli nechávám sbírat už od dob bývalého lesního závodu. Nejlepší výsledky v umělé obnově na otevřených plochách jsou pak vidět na plochách s tendencí k zabuřnění bylinou a křovitou buřní (v omezené míře nevadí ani ostružiník). Jedlové sazenice v počátečních stadiích růstu potřebují boční kryt s malým pohybem vzduchu a snad i s vyšším obsahem oxidu uhličitého v bezprostředním okolí. Kryt buřní jim tedy vyhovuje. Poté, co jedle přeroste okolní buřň, s volnou korunou dosahuje velkých výškových přírůstů. Na plochách s travní buřní jsou výsledky poněkud horší. Zabuřnělé plochy se pochopitelně musí dobře hlídat, aby buřň kul-

Porost 113C13, JZ expozice, exponované stanoviště, lesní typ 5N3, po třech vegetačních obdobích začínají jedle přerůstat oplůtky z použitého polynetu

tu naprosto nepřerostla. Jedlové sazenice na pasece umísťují spíše ke stěně starého porostu, postup obnovy je také samozřejmě výhodný od severu.

Jak dokládám na snímcích z obnovy v porostu 113C13, daří se obnova jedle i na sušších, slunci otevřených stanovištích. V tomto případě se jedná o plochu na JZ expozici v 5. LVS na exponovaném stanovišti – lesní typ 5N3, obnovní postup od S, sazenice jedle rozptýleny po pasece především do bočního krytu stěny starého porostu. Přes relativně nepříznivé podmínky jsou jedlové sazenice na této ploše vitální a silné a po třech vegetačních sezónách začínají přerůstat oplůtky pořízené z použitého polynetu. Zajímavá je rovněž skutečnost, že jedlové sazenice po výsadbě v roce 2000 lépe přestály jarní přísušek v dubnu a květnu tohoto roku lépe než sazenice smrku a modřínu. Úspěch v umělé obnově je ale, myslím, dán i tím, že v lesní školce v Jeseníku byla v minulosti alespoň zčásti jedle pěstována na nestíněných záhonech (kontrolami často vytýkáno). Jedle nerada přestavuje jehlice ze stinných na světlo milné a zřejmě i naopak. Tuto vlastnost bychom měli od začátku pěstování respektovat a již v lesní školce jedli důsledně připravovat na prostředí, do kterého bude vysazena.

K dalšímu pěstování jenom podotýkám, že tam, kde jedli pouze v minimální míře využívám k naplnění podílu melioračních a zpevňujících dřevin, v přirozených i umělých obnovách ji proti zvěři ochraňuji v počtech do 50 ks/ha a to rozptýleně po celé ploše. K individuální ochraně jsem dosud využíval levné oplůtky pořízené z již použitého polynetu, pro budoucnost bude postačovat jednoduchý a celkem levný metrový oplůtek Silvaco (u okusu nedominují u mne škody vysokou, ale srnčí zvěří).

Závěr

Kdybych se měl zařadit na stranu zastánců některého názoru, postavil bych se na stranu zastánců názoru, že jedle je jen dřevinou stín snášející. V ranném věku je málo přizpůsobivá ke změnám vnějšího prostředí, proto při umělých obnovách bychom ji od začátku měli připravovat na prostředí, do kterého ji potřebujeme dostat. Samozřejmě nevím o všem, co má na obnovu a růst jedle vliv. Na zdánlivě stejných stanovištích v různých oblastech dává jedle při obnově odlišné výsledky. Měli bychom si tedy dobře všimnout, co nám jedle v našem okolí sama naznačuje.

Ing. Jiří Lisník, revírník, LS Jeseník

Harvestory

Timberjack

dny otevřených dveří

Ve dnech 19. a 20. června 2003 pořádala firma Merimex, s. r. o., ve spolupráci s Lesní společností Planá, a. s., a Lesy České republiky, s. p., Den otevřených dveří a předváděcí akci harvesterů Timberjack.

Program v areálu firmy Merimex

V areálu firmy Merimex, s. r. o., v Plané u Mariánských Lázní měli návštěvníci Dnů otevřených dveří možnost shlédnout videokazetu s ukázkami využití harvesterů Timberjack v zahraničí především při komplexním zpracování biomasy. Dále si zde na simulátoru se systémem Timbermatic 300 mohli vyzkoušet práci operátora při těžebním zásahu.

Venkovní ukázky

Venkovní ukázky probíhaly na revíru Mír LS Planá. Na prvním stanovišti návštěvníci viděli práci harvesteru TJ 1270D a vyvážecí soupravy 1110C v mýtní úmyslné těžbě s uvolněním přirozeného zmlazení. Naprosto bezproblémové bylo odtěžení z přirozeného zmlazení, které

nebylo souvislé po celé ploše těžebního zásahu (operátor mohl kácené stromy položit do prostoru bez zmlazení). Hůře už vypadalo uvolňování přirozeného zmlazení souvisle se vyskytujícího na těžené ploše. Stromy přibližované v celých délkách a ve větvích toto zmlazení slušně zametly. Ale posoudit, jaký dopad to bude mít na další vývoj tohoto náletu, by bylo možné až s časovým odstupem nikoliv ihned po těžbě. Podle slov místně sloužícího revírníka p. Podhajského výsledek velice ovlivní lidský faktor. Šikovný operátor s praxí dokáže i v těchto podmínkách škody na nárostech minimalizovat.

Na druhém stanovišti byla ukázka nasazení harvestoru TJ1070 a vyvážecí soupravy 810C v probírce (snad do 40 let, stáří porostu jsme se bohužel nedozvěděli). Jednalo se o slabý přehoustlý smrkový porost. Dalo by se říci, že ukázka byla do tohoto porostu umístěna dost nešťastně. Operátor prakticky neměl (vzhledem k již zmíněné hustotě porostu) možnost s hydraulickou rukou bezeškodně manipulovat. Nutno ovšem podotknout, že prakticky všechny stromy byly již v minulosti poškozeny loupáním a ohryzem a tudíž nahnilé. Celkový negativní dojem z této probírky umocňovaly hustě se vyskytující (odhadem po cca 12 – 15 m) zhruba 3 metry široké pracovní a vyklizovací linky.

Třetí ukázka byla umístěna do porostu, ve kterém byla před dvěma roky provedena probírka nad 40 let. Porost vypadal velice hezky. Na první pohled by nezasvěcený návštěvník nepoznal, že zde nebyla probírka provedena „klasickým“ způsobem, ale harvestory. Porost byl plně zapojen a to i nad vyklizovacími linkami. Jediným důkazem použití harvesterů bylo soustředění těžebních zbytků na vyklizovacích linkách a v jejich nejbližším okolí.

Závěr

Využití harvesterů při těžbě dřeva není v našich lesích zatím příliš rozšířené. Lze však očekávat, že v poměrně krátké době se jejich podíl na množství vytěženého dříví u nás zvýší. Nejpodstatnějším důvodem bude neustále rostoucí cena lidské práce, neboť produktivita práce harvestoru a dřevorubce s motorovou pilou a následným přibližováním je nesrovnatelná. S tím ale souvisí jeden problém, na který upozorňovali zástupci firmy Merimex, s. r. o., tyto harvestory jedna smluvní územní jednotka neuživí. Obdobně jako produktivita práce jsou nesrovnatelné i pracovní podmínky a fyzická náročnost práce operátora a dřevorubce. Aby však nasazení harvesterů neskončilo rozčarováním, bude nutné vždy pečlivě zvážit, kde je jejich použití ne ještě možné, ale především vhodné.

Ing. Kamil Beznoska, OLHOP, ředitelství LČR

Skromný názor na použití drtičů klestu

Ač jsem se semináře „Drtiče klestu a jejich zvýšené využití“ nezúčastnil, první zkušenosti s touto technologií mám. V loňském roce bylo na revíru Černovír podřeno cca jeden hektar ploch po mýtních těžbách. Jednalo se zejména o předsunuté plochy pro MZD, které byly letos na jaře zalesněny směsí buku a jedle. Protože těžaři byli předem informováni o následné technologii likvidace klestu, na těchto plochách o průměrné velikosti okolo 0,30 ha porost „rozkáceli“ tak, aby vrstva klestu byla co možná nejmenší po celé ploše a nevytvářela se vrstva, kterou drtič nezvládne zpracovat až na půdní povrch. Při zalesnění byl použit prostokořenný sadební materiál a měsíc po výsadbě je ujmavost na těchto plochách téměř 100 % (pro upřesnění dodávám, že se jedná o plochy s mírným sklonem k JZ až Z a LT 4I4, 4K6 s porosty smrku a modřínu, respektive borovice, smrku a modřínu). Co bude dál uvidíme.

V žádném případě však nemohu souhlasit s názorem Doc. Ing. Karla Pulkraba,

CSc. na technologii pálení klestu, že „podnikový i odvětvový management lesního hospodářství by měl urychleně nalézt a uplatnit motivační i sankční nástroje, jimiž bude tento nešvar vymýcen z hospodářské praxe lesních majetků všech vlastnických kategorií.“ Citovaná pasáž nebere v potaz terénní podmínky a výškovou polohu některých majetků a revírů. Zejména v horských polohách a ve svazích bohatších stanovišť, kde klest tleje několik let nebo rychle zarůstá buňmi a zabírá produkční plochu, do které se později tak jako tak nedá zalesnit a následně práce například při ochraně kultur proti buňmi jen ztěžuje, je právě technologie pálení klestu zatím nenahraditelná. Jenom doufám, že si většina čtenářů udělá vlastní názor na tuto problematiku a podíl pálení klestu se nestane například nějakým dalším „prémiovým ukazatelem“ takovýmto jednoduchým způsobem publikovaným. Už bych si pak připadal jako ve filmu Tři veteráni, kdy Julius Satinský jako král nařizuje podle toho jestli je mír nebo válka – „budeme lit písmenka, budeme lit kulky“. Toho bychom se měli v lesnictví vyvarovat. Mimochodem pohádka to byla pěkná.

Ing. Pavel Fric, revírník, revír Černovír

vyšší ochranu a vypracovaly akční plány, které by ukázaly, jak si zachování lesů představují. Požaduje také tvrdší opatření proti pytláctví a pašování zvířat žijících ve volné přírodě. Vlády bohatých zemí by neměly váhat investovat prostředky do ochrany lesů s tím, že potřebné investice jsou pravděpodobně „skromné“. Návrh na soustředění zdrojů a sil k ochraně lesů v 15 zemích pravděpodobně pobouří ty, kdo se domnívají, že je třeba chránit lesy, ať se nacházejí kdekoli a že lesy v méně atraktivních zemích nevyhnutelně přijdou o mezinárodní podporu. Zastánci prioritního přístupu však tvrdí, že z přísně ochrannáského hlediska má smysl věnovat se přednostně „šperkům v klenotnici lesů“. Pokud se je podaří ochránit, vzroste i naděje pro ostatní lesy ve světě. Dokladem toho, že prosazení ochrany prioritních lesů bude zřejmě během na dlouhé trati, je vývoj v oblasti takzvaného tropického koridoru o ploše 30 miliónů hektarů, který se táhne přes území Peru a Bolívie. Ekologové se tam snaží chránit oblast proslulou rozmanitostí živočišných a rostlinných druhů, kterou stále citelněji ohrožuje silící důlní činnost, těžba ropy a plynu, výstavba silnic, přehrad a těžba dřeva. Mezinárodní ochrannáská organizace Charity Conservation International sídlící ve Washingtonu (CI) a Peruis National Institute of Natural Resources (INRENA) společně přesvědčují tamní úředníky a obyvatele o prospěšnosti ochrannáského projektu. Jedinečný koridor, zahrnující 15 samostatně chráněných území, se rozkládá v přechodové oblasti mezi horskými hřebeny And a Amazonskou nížinou ve výškách mezi 6000 až 300 m n. m.

Ožehavá andská oblast

Koridor se nachází v regionu, který CI označuje za hotspot tropických And čili ožehavou oblast – jednu z 25 na světě, které organizace vytyčila pro jejich druhovou rozmanitost a silící ohrožení člověkem. Tropické Andy, označované za světové centrum biodiverzity, se nacházejí v části Venezuely, Kolumbie, Ekvádoru, také Bolívie a Argentiny. Nejceněnější část však leží v Peru, Bolívii a v Ekvádoru. V ožehavé oblasti žije přes 45 tis. druhů rostlin, tedy asi 15 % všech druhů na světě. Takřka polovina z nich patří k endemickým druhům spjatým jen s jediným regionem světa. V oblasti žije také 677 endemických druhů ptáků, což představuje nejvyšší soustředění na planetě. Chránit ovšem vzácný koridor je krajně problematické. Jen na bolivijské straně v něm leží 57 nižších správních celků a čtyři departmenty, kde si každý po svém nakládá se spravovanou půdou. Podle tamních odborníků nelze jednotný přístup k ochraně koridoru mezi jednotlivými úřady zajistit bez závazné lokální plánovací politiky. Regionální ekologické plánování však musí pocházet od špiček ústřední vlády a mít podporu výkonných orgánů. Jedním z příslibů příznivého budoucího vývoje je skutečnost, že ekologické koridory už zmiňuje bolivijská národní strategie biodiverzity a předběžná smlouva podepsaná prezidenty Bolívie a Peru. Proces však probíhá velmi zvolna a nepochybně bude trvat mnoho let.

Podle Hospodářských novin připravila redakce

Výzva OSN:

Zachraňte šperky v klenotnici lesů

Ve snaze o zachování světových lesů by ochránáři neměli třístit síly a prostředky a měli by se zaměřovat jen na prioritní lesy v 15 zemích. Doporučuje to Program životního prostředí OSN (UNEP). Podle jeho zjištění se ve vybraných zemích soustřeďuje 80 procent všech lesů, které si zasluhují nejvyšší míru ochrany. Ochrana pečlivě vybraných celistvých lesních porostů má podle UNEP daleko vyšší naději na úspěch, než snaha chránit různé devastované lesy po celé planetě. Vybrané nejrozsáhlejší a nejvýznamnější lesy v 15 zemích relativně nejméně poškodila činnost člověka. Právě jen tyto vegetační oblasti lze považovat za ekologického hlediska za zdravé. V mnohých z nich žijí nejvzácnější zvířecí druhy na světě.

Zázrak nebo rychlá akce

UNEP ke svému překvapivému doporučení věnovat se jen vybraným lesním porostům došla ve zprávě „Posouzení stavu zbývajících světových uzavřených lesů“ – za uzavřený les považuje takový, jehož klenba zůstává celistvá nejméně na 40 % rozlohy. Zpráva vznikla na základě vůbec prvního globálního družicového průzkumu stavu lesů. Na rozdíl od dosavadních sledování, jejichž výsledky silně závisely na informacích dodaných z jednotlivých zemí, představuje objektivní východisko i pro budoucí porovnávání stavů lesních porostů ve světě.

„Pokud by nenastala nějaká takřka zázračná změna v přístupu jednotlivců i států, zbytek

světových uzavřených lesů, včetně rozmanitosti druhů, která je s nimi spjata, bude odsouzen k zániku v nejbližších desetiletích,“ varoval pro BBC výkonný ředitel UNEP Klaus Toepfer. „Vzhledem k tomu, že nelze paušálně chránit všechny lesy, zdá se vhodnější zaměřit se na priority v cílových oblastech, které budou mít nejlepší vyhlídky na přežití,“ dodal. Seznam zemí, na jejichž území se nacházejí nejvýznamnější uzavřené lesy, obsahuje stejnou měrou hospodářsky vyspělé země, jako země rozvojové: Rusko, Kanadu, Brazílii, Spojené státy, Kongo, Čínu, Indonésii, Mexiko, Peru, Kolumbii, Bolívii, Venezuelu, Indii, Austrálii a Papuu-Novou Guineu. Obyvatelstvo žijící v tamních lesích nebo v jejich blízkosti podle UNEP působí na 88 % rozlohy „zanedbatelným tlakem“ V zemích jako Čína nebo Indie husté osídlení lesy zasahuje, kdežto v Bolívii nebo v Peru civilizační tlak takřka nepůsobí. Výrazně se také liší míra oficiální ochrany lesů v jednotlivých zemích. Tak například Venezuela chrání 63 % uzavřených lesních porostů, zatímco Rusko jen zhruba 2 %.

Selekce slibuje naději

Zpráva UNEP dává vybraným oblastem dobrou naději: „Řídké osídlení v okolí tamních lesních porostů nabízí vynikající příležitost pro ochranu lesů, ovšem za předpokladu, že národní vlády a mezinárodní společenství přijmou odpovídající opatření okamžitě“. Zpráva vyzývá jednotlivé státy, aby lesům poskytovaly

Zelená stezka

Zlatý list

Lesy České republiky, s. p. spolupracují s Českým svazem ochránců přírody již pátým rokem na mnoha konkrétních projektech. V programu Environmentální osvěta, výchova a vzdělávání je to mimo jiné také spolupráce na přípravě a organizaci soutěží Zelená stezka – Zlatý list pro žáky základních škol a Ekologická olympiáda pro studenty škol středních.

Celostátní soutěž Zelená stezka – Zlatý list se cíleně snaží o podchycení co nejširšího okruhu dětských příznivců přírody. Záměrem je poskytnout dětem různorodé informace z pestré palety přírodovědných disciplín. Soutěž je otevřena všem zájemcům z řad členů kolektivů Mladých ochránců přírody ČSOP, oddílů z Brontosaura, Junáka, Tomu nebo školním třídám, kroužkům DDM a dalším zájemcům.

V jarních měsících proběhlo celkem 19 místních kol a 13 kol krajských, na jejichž realizaci se LČR aktivně podílely, a to nejen formou odborné pomoci – účast lesníků přímo na soutěžních stanovištích, ale i poskytnutím věcných odměn a finančního příspěvku. Poděkování patří zejména pracovníkům LS Nižbor, Horní Blatná, Nasavrky, Jihlava, Rožnov pod Radhoštěm, Ještěd, Rumburk, Šternberk, Ol Český Krumlov a Brandýs nad Labem, kteří se dětem věnovali.

Celý 31. ročník této přírodovědně-ekologické soutěže byl pak završen v druhém červnovém týdnu finálovým soustředěním, kdy se

v severočeském Jiřetíně pod Jedlovou sešli nejlepší řešitelé krajských kol. První dva dny byly tradičně věnovány přírodovědným exkurzím (botanická, dendrologická, ornitologická atd.), které probíhaly v nádherném přírodním prostředí CHKO Lužické hory. Třetí den byl ponechán k samostatným aktivitám kolektivů, jejichž členové si mohli vybrat, zda navštíví, za doprovodu odborníků, další přírodovědné zajímavé lokality nebo věnují čas odpočinku, hram a výletům se svými vedoucími. V závěrečných dvou dnech byla pro děti v lese připravena asi 5 km dlouhá soutěžní stezka, která prověřila nejen jejich přírodovědné znalosti, ale i schopnost orientovat se v terénu. V průběhu akce probíhaly zajímavé přednášky zajištěné z řad členů ČSOP a pracovníků LČR a Správy CHKO Lužické hory. Každý den bylo také vyhlášeno „téma dne“ (Les, Rostlina, Zvíře), které soutěžní týmy samostatně zpracovávaly podle své fantazie. Soutěžní stezky byly obsazeny odborníky z těchto oblastí: geologie a mineralogie, botani-

ka, dendrologie, lesnictví a myslivost, zoologie – bezobratlí, zoologie – obratlovci, meteorologie a astronomie.

Pro děti s hlubším zájmem o své životní prostředí, pochopení vztahů v přírodních ekosystémech i pro ty, jejichž zájem je úzce zaměřen na konkrétní vědní disciplínu je soutěž „Zelená stezka – Zlatý list“ jednou z výborných možností, jak si nejen ověřit své znalosti, ale i setkat se s dětmi, které mají stejné zájmy.

Velké poděkování právem náleží Otovi Buršíkovi, zástupci lesního správce LS Rumburk, za přípravu a zajištění soutěžního stanoviště Lesnictví a myslivost pro obě věkové kategorie a za poutavou přednášku.

Mgr. Eva Dlabolová

Lesní pedagogika na vlastní kůži

Plni očekávání a také rozpaků z neznámého se sešli ve druhé polovině května ve Vimperku účastníci jednoho z kurzů lesní pedagogiky. Tyto kurzy pořádá pro lesníky, kteří mají zájem se věnovat dětem, mládeži i dospělým a přiblížit jim problematiku lesního hospodářství a práci lesníků, Integrovaná střední škola lesnická ve Vimperku. Většina účastníků kurzu byla z lesních správ ze severní Moravy a Slezska, po jednom z Prahy a západních Čech. Překvapilo je, že se jich sešlo jen šest. Je to výhoda při možnosti kvalitní výuky, mnoho budoucích lesních pedagogů však v lesnickém provozu nepřišlo. Objektívni příčiny je možno pochopit - někde ještě probíhalo zalesňování, na mnoha místech se zpracovávají kalamity. V loňském roce bylo takto vyškoleno dvacet sedm lesníků a sever Moravy patřil k nejvíce zastoupeným.

Všeobecné informace o lesní pedagogice a o kurzech již proběhly lesnickým tiskem a je možno je získat i na webových stránkách www.lsvimperk.cz, zajímavější budou asi postřehy přímo z průběhu kurzu.

S dětmi do dvanácti let se dá celkem dobře komunikovat, horší to bývá s dospívajícími. Tento problém patřil k těm, o jejichž vysvětlení byl největší zájem. O tom, jak se pokusit upoutat jejich zájem a pozornost, může poradit jen zkušený učitel. Pořadatelům kurzu se podařilo získat na besedu učitele a současně metodického pracovníka ve školství v tomto regionu.

Než si stokrát poslechnout, je lepší jednou zažít. Jeden den kurzu byl tedy věnován praktické výuce, metodice a přípravě jednotlivých disciplín a her na vlastní kůži, v lese. Za každého počasí, které dokáže šumavská příroda v lesích pod Boubínem pěkně namíchat. Ale naštěstí k žádným extrémům ve změnách počasí nedošlo. Tak se budoucí lesní pedagogové učili chodit se zavázanýma očima a podél lana bosky po lese a poněkud nezvykle smysly poznávat lesní prostředí. První okamžik je šokující. „Toto nikdy dělat nebudu! Copak jsem malý, navíc mne bolí záda a ledviny“ - znělo téměř jednohlasně. Ale zkuste si to sami. Byl to jeden z nejpříjemnějších zážitků. Dále si účastníci vyzkoušeli, co to je poznat strom, který si před tím vybrali se zavázanýma očima.

Stáli jste někdy za stromem a odpovídali za něj na nejrůznější, občas i značně laické a někdy i nepatřičné otázky? Kolegové určitou slovní neobratnost odpustí, ale děti s velkou dávkou škodolibosti čekají, jak si s jejich otázkami poradíte bez ztráty kytičky.

Na pár hodin musíte zapomenout, že jste „dospělák“ a hrát si s dětmi jako jeden z nich. A her se nabízí velké množství. Pohybových, poznávacích i pocitových her a aktivit nabízí skriptu, která účastníci kurzu dostali, opravdu mnoho. Jen si vybrat ty vhodné vzhledem k věku a dispozic návštěvníků lesa a vhodně je zařazovat a střídát.

K přípravě programu pro děti patřilo i poznání prostředí, ve kterém se mělo setkání s dětmi druhého dne konat. A potom už se „jelo na ostro“. Děti ze čtvrtých A a B tříd vimperské základní školy TGM asi po dvaceti žácích byly jako všechny ostatní desetileté děti. Temperamentní, zvědavé, divoké i citlivé. Každé podle své povahy. Jedna třída již loni lesní pedagogiku s frekventanty kurzu absolvovala, dalo se čekat, že si děti na nováčcích „smlsnou“. Lesníci se rozdělili na poloviny, na pány a dámy, zkušenější třída připadla mužům v zeleném, ale i podle vyjádření dam jsou vhodnější smíšené skupinky. Děti absolvovaly poněkud jiné hry a pozměněný poznávací program tak trochu i podle přání paní učitelky a tak si pěkně dopoledne užily a vychutnaly i tentokrát. A také jejich znalosti a dovednosti byly na slušné úrovni.

Úloha učitele není při lesní pedagogice dominantní, hlavní slovo mají lesníci. Ale když se do programu zapojí spolu s dětmi a také neváhá chodit po lese bosky se zavázanýma očima jako paní učitelka Sovová, získá sympatie jak lesníků tak dětí.

Dopoledne uteklo jako voda, lesníci měli připraveno ještě mnoho her z lesa a přírody, ale čas není zrovna přítelem lesní pedagogiky. Děti si ještě postavily domečky pro lesní skřítky, rozloučily se se stromy, s lesem a lesníky. Najednou tam bylo nějak prázdně. A tak se už těší na své skutečné vycházky s dětmi do lesa s lesní pedagogikou, už každý sám. Aby se jim v tom dařilo, k tomu přispěli i organizátoři a lektori kurzu z ISSL Vimperk Ing. Kateřina Procházková a Pavel Veverka. Ti doufají, že do následujících kurzů přijede více zájemců o lesní pedagogiku.

Účastníci kurzu z LČR, s. p.,
LS Bruntál, Karlovice, Město Albrechtice a Hořovský Týn.

nové odborné publikace a knihy

z oboru lesnictví a příbuzných oborů

Židlochovické obory a bažantnice

Vavřín Čermák

Kniha je souborem loveckých příhod, zážitků a vzpomínek, které autor sám prožil ve službě na LZ Židlochovice. Seznamuje čtenáře s provozem obor a bažantnic, ukazuje na ojedinělost honitby, odhaluje jejich tradice a slávu. Jsou zde popisovány příhody ze života lesníků, myslivců, hostů a lovců, jakož i všední dny práce lidí, kteří lesům a zvěři zasvětili celý svůj život.

Vyd. Vavřín Čermák, sazba, tisk a knihařské zpracování - ENVOS Neratovice, 1996

(zakoupeno v síti knihkupců pro technickou knihovnu LČR HK)

Ceny dříví a ekonomika lesního hospodářství

Sborník referátů z celostátního semináře, Svoboda nad Úpou, 11. 6. 2003.

Vyd. Česká lesnická společnost, Praha, 2003

(darováno ČLS v Praze technické knihovně LČR HK)

Mountain Forests of the Czech Republic

(Horské lesy v České republice)

Stanislav Vacek a kolektiv

Kniha pojednává o principech trvale udržitelného obhospodařování horských lesů nejprve obecně a dále konkrétně v deseti přírodních lesních oblastech ČR: PLO 1 – Krušné hory, PLO 3 – Karlovarská vrchovina, PLO 11 – Český les, PLO 13 – Šumava, PLO 14 – Novohradské hory, PLO 21 – Jizerské hory a Ještěd, PLO 22 – Krkonoše, PLO 25 – Orlické hory, PLO 27 – Hrubý Jeseník, PLO 40 – Moravskoslezské Beskydy.

Vyd. MZe ČR, Praha, 2003

Poznámka: Česká verze této výpravné knihy by měla vyjít ke konci tohoto roku.

(darováno Výzkumnou stanicí VÚLHM v Opočně technické knihovně LČR HK)

Souhrnné výsledky průzkumu stavu povrchových vrstev lesních půd v období 1993-1999

Jan Materna

Stručný přehled výsledků hodnotící stav povrchových půdních vrstev bez podrobnější analýzy jednotlivých vazeb, a to jednak celkem a jednak odděleně v jehličnatých a listnatých porostech v přírodních lesních oblastech spadajících do hercynské části území České republiky.

Vyd. Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, Brno, 2002 (přiděleno technické knihovně LČR HK)

Příručka pro výpočet škod zvěří na jednotlivých sazenicích, stromcích z náletu a stromech

Miroslav Kubů

Příručku je možné využít k usnadnění jednání vlastníka lesa s uživatelem honitby o náhradě škod způsobených zvěří. Tabulky jsou pro nejčastěji se vyskytující škody sestaveny z ustanovení zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, hodnot vyhlášky MZe č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích, vyhlášky MZe č. 82/1996 Sb., o genetické klasifikaci, obnově lesa, zalesňování a o evidenci při nakládání se semeny a sazenicemi lesních dřevin, Růstových a taxačních tabulek hlavních dřevin ČR a Růstových tabulek méně významných dřevin ČR.

Vyd. Lesnická práce, s. r. o., Kostelec nad Černými lesy, 2002, v edici Svět myslivosti

(zakoupeno u vydavatele pro technickou knihovnu LČR HK)

Biologie a ekologie lovné zvěře České republiky

Jiří Pikula, Miroslava Beklová a Jiří Pikula

V publikaci jsou uvedeny základní biologické a ekologické údaje o druzích uvedených v zákoně č. 449/2001 Sb., o myslivosti. Kromě toho jsou u chráněných druhů (především z čeledi kachnovití, sovovití, puštíkovití, sokolovití a krahujcovití a z některých dalších čeledí) uvedeny rozlišovací znaky v letu nebo na vodě. Text je doplněn jednoduchými perokresbami s vyznačením hlavních určovacích znaků, s umístěním hnízd ptáků a nor savců a se vzhledem trusu a vývržků sov. V publikaci jsou také obsaženy tabule k určení pohlaví a věku lovné zvěře.

Vyd. Agrospoj, s.r.o., Praha, 2002, v edici Semafor - řada Živočišná výroba

(zakoupeno u vydavatele pro technickou knihovnu LČR HK)

Hlodavci v zemědělské a lesnické praxi

Jan Zejda, Milan Zapletal, Jiří Pikula, Dagmar Obdržálková, Marta Heroldová a Zdeněk Hubálek

Po úvodu je zařazena kapitola s charakteristikou řádu hlodavců a s vysvětlením některých pojmů, obsažených v textu publikace. Následují určovací klíče a systém hlodavců. Klíčem k určování jednotlivých druhů autoři vypracovali více. Jednak je to klíč založený výhradně na vnějších znacích, které jsou pro čtenáře nejdostupnější, a klíč zohledňující i znaky na lebce. Předchází jim klíč k určení řádu savců a klíč k určování čeledi hlodavců. Další text autoři rozdělili na kapitoly zabývající se hlodavci významnými v zemědělství. Pak zvlášť je sestavena kapitola o synantropních, tedy člověka provázejících druzích. Následují kapitoly o druzích významných v lesnictví, o vzácných a chráněných druzích a o druzích, které k nám byly buď introdukovány, nebo se dostaly do volné přírody z umělých chovů.

Vyd. Agrospoj, s.r.o., Praha, 2002, v edici Semafor - řada Živočišná výroba

(zakoupeno u vydavatele pro technickou knihovnu LČR HK)

Svědectví map

editör: Ivan Roček

Souborné reprezentační dílo zahrnuje třináct vybraných map z depozit Státního ústředního archivu Ministerstva vnitra ČR. Kartografické dílo pocházející ze 17. až 18. století dokumentuje na listech o rozměrech 64 x 36 cm dobu a českou krajinu a dosvědčuje nejen vysokou kulturu a úroveň českých zeměměřičů, ale i tehdejší mnohojazyčnost v našich zemích. Jsou tu zastoupeny mapy z různých oblastí našeho státu, popísané česky, německy i latinsky, často současně dvou i vícejazyčně. Pro lepší pochopení jsou přiloženy k jednotlivým mapám stručná vysvětlení se současnou lokalizací.

Vyd. ČZU, Lesnická fakulta v Praze, spolu s ÚHÚL v Brandýse nad Labem, Vojenským zeměpisným ústavem v Praze a Státním ústředním archivem v Praze, Praha, 1999

(darováno ÚHÚL v Brandýse nad Labem technické knihovně LČR HK)

Přehled vegetace České republiky:

Svazek 4 – Vrbotopolové luhů a bažinné olšiny a vrbiny zpracovala Zdenka Neuhauslová

Čtvrtý svazek řady „Přehled vegetace České republiky“ je věnován jednak vrbotopolovým luhům (třída Salicetes purpurase), které se vyskytují na občasné zaplavovaných březích řek a potoků, jednak bažinným olšinám a vrbínám (třída Alnetea glutinosae), které osídluje bažinné deprese s hladinou podzemní vody kolísající poblíž půdního povrchu. Společenstva těchto dvou vegetačních tříd se dnes zachovala jen vzácně v maloplošných porostech na místech obtížně využitelných. Jde o neklimaxová společenstva dřevin, z nichž některé se mohou vyskytovat ve stromové nebo keřové formě.

Vyd. Academia, Praha, 2003

(zakoupeno u vydavatele pro technickou knihovnu LČR HK)

Chráněná území ČR VI.: Olomoucko

Jiří Šafář a kolektiv

Šestý svazek čtrnáctidílné edice, kterou Agentura ochrany přírody a

krajiny ČR poprvé podrobně seznamuje čtenáře s přírodními charakteristikami, historií a předmětem ochrany zvláště chráněných území Čech a Moravy. Publikace je doplněna topografickými a tematickými mapami i leteckými snímky a zároveň přináší velké množství vlastivědných informací z okresů Jeseník, Olomouc, Prostějov, Přerov a Šumperk a o Chráněných krajinných oblastech Jeseníky a Litovelské Pomoraví. Vyd. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha, 2003

(zakoupeno u s.r.o. ARTEDIT v Praze pro technickou knihovnu LČR HK)

Poslední přírodní ráje Čech, Moravy a Slovenska

Helena Kholová, Martin Čihař a Jiří Čihař

Kniha je svědectvím o poznávání a ochraně naší přírody - jaké byly naše přírodní ráje před padesáti lety, jaké jsou dnes a jaká budoucnost se před nimi rýsuje.

Vyd. TIGRIS, s.r.o., Zlín, 2003

(přiděleno technické knihovně LČR HK)

Památné stromy v Čechách, na Moravě, ve Slezsku

Němec, Jan a kolektiv

Kolektiv autorů předkládá v této knize výběr zajímavých stromů, který je nutně subjektivní. Autoři měli při jeho sestavování na zřeteli tři kritéria:

- 1) Nevynechat žádný z historicky pozoruhodných památných stromů naší vlasti.
- 2) Zajistit plošné zastoupení alespoň jednoho reprezentanta z každého okresu podle dřívějšího administrativního členění ČR.
- 3) Pokusit se o druhovou pestrost představovaných dřevin, protože mezi památnými a mohutnými stromy naší vlasti jsou zastoupeny přede-

vším duby a lípy a na ostatní dřeviny by jaksi nezbylo místo. V této knize jsou popsány nejen zákonem chráněné památné stromy, ale i další významné a zajímavé stromy, které v oficiální evidenci nejsou zahrnuty. Příručka je určena především pro turisty, a proto je největší pozornost věnována popisu přístupu k jednotlivým stromům. Z tohoto důvodu autoři zachovali i údaje o okresech, aby bylo hledané místo přibliženo na první pohled. Dále autoři uvádí i výběr dalších zajímavostí v blízkém okolí a turistickou mapu KČT.

Vyd. Nakladatelství Olympia, a.s., Praha, 2003, v edici Navštivte... (darováno jedním z autorů knihy, Ing. Pavlem Kyzlíkem, technické knihovně LČR HK)

Jiří Uhlíř

Knižní aristokrat na pultech knihkupců

Recenze na knihu *Poslední přírodní ráje Čech, Moravy a Slovenska*

Autor: Helena Kholová, Jiří a Martin Čihařovi

Knihy jsou jak lidé. Chytré a hloupé, hezké a ošklivé, originální a tuctové, malé a velké. Leckdy u nich také nelze na první pohled rozeznat, co se v nich skrývá. Leží na pultech s krásnou lakovanou obálkou a přitom obsahují hlouposti na recyklovaném papíře.

Knihy ze zlínského vydavatelství Tigris jsou v drtivě většině krásné. Téma jsou pečlivě vybírána, knihy jsou tisknuty na křídovém papíře, fotografie jsou barevné a redakční úpravy bez chyb.

Po snad největším nakladatelském počínu s názvem Legenda o českém skle leží nyní na pultech knihkupectví další z řady aristokratických výtisků nakladatelství Tigris - *Poslední přírodní ráje Čech, Moravy a Slovenska*. A stejně jako v předcházejících edičních projektech se opět podařilo veřejnosti představit publikaci, která nemá na českém knižním trhu v posledních letech obdobu. Jedná se totiž o knihu zabývající se přírodními krásami Česka a Slovenska způsobem, který není ani účelový (pro zvýšení turistického ruchu) ani příliš odborný (pro přírodovědce a ochránce přírody) přestože v konečném důsledku může obě dvě alternativy uspokojit.

Kniha vyšla poprvé před dvaceti lety pod cenzurovaným názvem *Naše přírodní ráje*, a byla bohužel poplatná tehdejší normalizaci. Nyní tedy vychází znovu v přepracovaném vydání a může pro ohroženou přírodu udělat mnohem víc než radikální organizace bránící životní prostředí za každou cenu. Publikace totiž nenásilným a velmi čtivým způsobem seznamuje veřejnost se skutečnostmi, které jsou sice nepřilíš známé, na druhé straně však nesmírně zajímavé. Kolika běžným občanům je třeba známo, že na našem území najdeme téměř veškeré vzorky krajinných typů s ukázkami fauny a flory, jako jsou například tundry, vyhaslé krátery, džungle a další artefakty, za kterými se vydáváme někdy i tisíce kilometrů daleko. Šťastný je nejen úvod knihy popisující přírodní minulost našeho území, ale i celkové uspořádání do kapitol popisujících jednotlivé, někdy i velmi atraktivní druhy fauny a flory, které se na našem, v minulosti velmi devastovaném území, dochovaly. To vše je doplněno spoustou překrásných fotografií. Publikace dále obsahuje mapky výskytu jednotlivých krajinných typů, seznam přírodních rezervací a obsáhlý výčet chráněných rostlin, což z ní dělá přinejmenším literaturu faktu, aniž ztrácí cokoliv ze své čtivosti a poutavosti.

Nepřehlédnutelným kladem je také zahrnutí Slovenska jako součásti našeho životního prostředí. Jednak tím přináší čtenářům přírodní krásy, které v Česku nemáme, ale hlavně potvrzuje skutečnost, že ochrana přírody nemá žádné hranice, což je snad největším přínosem tohoto nakladatelského počínu.

Jan Trávníček, Zlín

V červenci a srpnu oslaví významná životní jubilea tiito pracovníci LČR

Padesátiny

12. 7.	Ing. Vítězslav Herbach	LS Třebíč
14. 7.	Ing. Libor Vicherek	LS Kaplice
15. 7.	Marie Polachová	LZ Židlochovice
17. 7.	Julius Varga	LZ Kladská
18. 7.	Ing. Vlastimil Ondroušek	Ol Frýdek-Místek
18. 7.	Jindřich Jančovič	LZ Boubín
25. 7.	Jaroslava Černá	LS Děčín
27. 7.	Josef Bernátek	LS Luhačovice
28. 7.	Václav Kundrát	LS Plasy
5. 8.	Jiří Rückl	LZ Dobříš
6. 8.	Ing. Vlastimil Lukš	LS Třeboň
12. 8.	Václav Volf	LS Klášterec n. Ohří
14. 8.	Ing. Miroslav Dušek	LS Vítkov
23. 8.	Petr Moroc	LZ Boubín
25. 8.	Jiří Dolníček	LS Ruda na Moravě
28. 8.	Ing. Zdeněk Němec	LS Vsetín
28. 8.	Mgr. Naděžda Dubnová	LS Jindř. Hradec

Šedesátiny

19. 7.	Hubert Křeček	LS Broumov
20. 7.	Jiří Perníček	LS Litoměřice
23. 7.	Eliška Josková	LS Litvínov
26. 7.	Karel Lucák	LS Kraslice
6. 8.	Jan Špalek	LS Ronov n. Doub.
16. 8.	Vilém Rucki	LS Jabl. n. Nisou
22. 8.	Pavel Bejček	LS Frýdlant

**Všem jubilantům blahopřejeme
a přejeme jim hodně zdraví a spokojenosti**

Úspěch provoněný

střelným prachem

Budete-li se toulat lesními komplexy lemující malebnou řeku Sázu a vystoupáte serpentínami do vesničky Komorní Hrádek, jste již jen kousek od parkurové střelnice Vráž, jejímž vlastníkem a provozovatelem je státní podnik Lesy České republiky – lesní závod Konopiště. Na přelomu května a června letošního roku zažila střelnice velmi významnou událost. Konalo se zde 36. F.I.T.A.S.C. Mistrovství Evropy v loveckém parkúru (dále jen ME). Rozhodnutí o pořádání právě v České republice padlo již dlouho předtím na zasedání představenstva FITASC v Paříži v listopadu 2001. Při rozhodování byla Česká republika upřednostněna před Itálií, hlavně díky usilovné a systematické práci, přípravě rozhodčích a personálu a budování střelnice těch nejvyšších parametrů.

Když řeknete laikovi lovecký parkúr, bude intuitivně odhadovat náplň této střelecké disciplíny. Lovecký parkúr – to je „golf“ mezi střeleckými disciplínami odpoví profesionál. Kolébkou tohoto sportu je Anglie. Patří mezi velmi oblíbené střelecké sporty na celém světě a jeho tradice se datuje již od poloviny minulého století. Svým stylem je tato disciplína velmi blízká lovu, neboť jednotlivé terče imitují chování a pohyb lovné zvěře při samotném lovu. Při závodě jsou střelci rozděleni do skupin a jeden až čtyři dny procházejí veškerá střelecká stanoviště. Tímto stylem je tedy lovecký parkúr blízký golfu. V České republice se střílí lovecký parkúr od roku 1990. Parkurová střelnice Vráž přivítala první závodníky v roce 1999. Je to jediná střelnice tohoto druhu v zemích bývalého východního bloku.

Hlavní soutěži, do které se přihlásilo 534 závodníků z 18 zemí, předcházela stejná soutěž Handisport pro handicapované střelce v kategorii sedící a stojící. Se svými handicapy se zde velmi úspěšně vyrovnalo 12 závodníků z 5 zemí a bylo se na co dívat. Nad některými výkony se až tajil dech a všichni za své umění sklidili po právu velký aplaus. V kategorii stojící zvítězil Antoniou Andreas z Kypru nástřelem 73 ze 100 možných. V kategorii sedící obsadil první místo Bailey Paul z Anglie nástřelem 64 ze 100 možných.

V ranních hodinách 29. května naplno zaburácely brokové „laufy“, ze kterých vylétly první soutěžní broky hlavního závodu. První asfaltovní holubi ukončili svůj let po přesných zásadách střelců – lovců. Občas některý doplachtil bez úhony do okolního porostu, případně se lovec stačil opravit a druhou, přesnější ranou terč zasáhl. Na 20 střeleckých stanovištích, kde se střídalo 30 rozhodčích dokazovali své umění jak špičkoví evropští střelci, tak i závodníci, pro které je tento sport zábavou i kvalitní přípravou pro vlastní, podzimní loveckou sezónu. Mezi střelci se neztratila ani početná skupina dam. Paradoxně v tomto prostředí neztrácely se zbraní v rukách svoji ženská, ale dokazovaly svými výkony srovnatelnost s mužskou částí.

Již od prvních tréninků a prvního soutěžního dne bylo jasné, že kvalita poskytovaných služeb, příprava i vlastní zázemí vrážské střelnice jsou na velmi vysoké, profesionální úrovni a všichni jsme se zde cítili skutečně dobře. Soutěž probíhala podle regulí a závodníci se bavili lovem.

V podvečerních hodinách proběhlo přímo na Konopišti slavnostní zahájení šampionátu za účasti ministra zemědělství Ing. Jaroslava Palase a generálního ředitele LČR, s. p., Ing. Jiřího Olivy. Oba vyzdvihli přínos konání takto významné akce v České republice, popřáli soutěži úspěch i budoucnost. Prezident ASAT Ing. Antonín Walter pak zdůraznil premiéru takto vrcholné akce v zemích bývalého východního bloku i velkou rozmanitost a obtížnost terčů připravených pro tuto akci.

Při pátečních střelbách již začala krystalizovat výsledková listina. Úspěchy i malá zaváhání na jednotlivých stanovištích se promítala do pořadí. Celkem přesně se již před zahájením soutěže odhadovala síla anglických závodníků, kteří se svými přesnými zásahy a minimálními neúspěchy objevili v čele výsledkové listiny. Závodníci z České republiky sváděli s nástrahami jednotlivých druhů zvěře velmi nelibostný souboj a střelci opravdu znepokojili. Jejich pořadí ve výsledkové listině je řádilo do první stovky, což je při počtu zúčastněných střelců, relativní mladosti této disciplíny u nás i možnosti tréninku oproti zahraničním závodníkům, velký úspěch.

Závodníkům i nám celý týden svítilo do očí sluníčko, v sobotu a v neděli zapršelo. Někomu možná štěstí, jinému snad lepší viditelnost terčů, které létaly v týdnu proti slunci. Nikomu však zhoršené počasí neubralo na náladě, rozhodčím na ostražitosti a nám ostatním na zážitcích, které jsme si denně nosili z jednotlivých střelišť.

V neděli 1. 6. 2003 v podvečerních hodinách padly poslední výstřely, les se zahalil do ticha a areálem se nesly první tóny národních hymen. Výsledkové listiny se uzavřely a proběhlo slavnostní vyhlášení výsledků (viz. tabulka). Podle očekávání si prvenství rozdělili favorizovaní závodníci. Na tvářích těch ostatních se zračilo uspokojení z chvil prožitých v lesích v okolí Komorního Hrádku. Těch několik dní strávených na vrážské střelnici uspokojilo i ty největší „fanšmejkr“ tohoto zajímavého sportu. Slavnostní projevy na závěr šampionátu hovořily v superlativěch a celým prostorem se nesl příslib, který je dnes již skutečností. Za tři roky se sem, do sázavských lesů vrátíme, abychom společně uspořádali a prožili Mistrovství světa v loveckém parkúru. Velká čest, odměna i zadostiučinění všem, kteří na nejvyšší úrovni zajistili skončené mistrovství, hlavně však zaměstnancům lesního závodu Konopiště, kteří zde prokázali svoji vysokou odbornost i profesionalitu při pořádání obdobných akcí, ale i vlastních podzimních lovů na drobnou zvěř.

První místa v jednotlivých kategoriích

Kategorie	Jméno	stát	celkem bodů	možných bodů
Dámy	Spada Katiuscia	Itálie	177	200
Junioři	Boutoille Antoine	Francie	179	200
Senioři	Faulds Richard	Anglie	190	200
Veteráni	Smith A. J.	Anglie	182	200
super veteráni	Oossterveen Hans	Holandsko	175	200

Z českých závodníků v kategorii senioři obsadil Pavel Zázvorka 32. místo, Roman Kroupa 47. místo a Ing. Miroslav Vlášek 53 místo.

Expozice lovecké turistiky

V rámci Mistrovství Evropy v loveckém parkúru připravily LČR pro účastníky soutěže, ale i pro ostatní návštěvníky vlastní, prezentační expozici pod názvem Myslivost u Lesů České republiky. Na ploše 50 m² vyrostla ve výstavním stanu myslivecká expozice, kde se uceleně ukázala veřejnosti špičková myslivost u LČR. Návštěvníci mohli první shlédnout pohromadě národní a světové trofeje jelena z Poněšic a muflonů ze Židlochovic, lesní správa Vodňany prezentovala oboru Sedlice a chov černé zvěře spolu s kňoury v bodových hodnotách 125 – 130 CIC. Vybrané obory a honitby představily svoji mysliveckou činnost na nově zhotovených, česko – anglických panelech. Vedle již zmíněných LZ Židlochovice, LS Vodňany – obory Sedlice a LS Hluboká n. VI. – obory Poněšice, se zde prezentovaly i Stará Obora LS Hluboká n. VI., LZ Konopiště, LZ Kladská a LZ Boubín. Nebyla opomenuta ani vlastní strategie myslivosti podniku, záchranné chovy tetřeva a bílé jelení zvěře. Svě místo na takto významné akci dostal i zámek Židlochovice s prezentací možnosti ubytování, stravování i využití konferenčního centra evropské úrovně. Každý zájemce obdržel na stánku katalog loveckých možností na daných lokalitách a spoustu ostatního propagačního materiálu. Dobrou myšlenku, realizaci i úspěch expozice potvrdzoval neustálý zájem o informace. Tlumočilo se většinou do angličtiny, němčiny a francouzštiny. Řada návštěvníků se zájmem shlédla připravené videopřehledy a strávila tak ve společnosti pracovníků LČR příjemné chvíle odpočinku a rozptýlení. Kontakty, které zahraniční lovci i návštěvníci získali, jistě zvýší prestiž naší myslivosti i zájem zahraničních lovců o lov u nás.

Ing. Miloslav Louda

1. Zájem návštěvníků nás překvapil, ale nezaskočil
2. Chvilé těsně po výstřelu a vůně střelného prachu
3. Slavnostní fanfáry na konec Mistrovství Evropy a vstříc Světovému šampionátu
4. Tři nejlepší junioři
5. Ti nejlepší v hlavní kategorii na stupních vítězů
6. Dámy na stupních vítězů již bez zbraní, Itálie slavila
7. Super veteráni jako zamlada

FOTO reportáž

Úspěch provoněný
střelným
prachem